

ARGIA

KILOMETROAK 93

Maratoiaren
amazazpigarren
Kilometroak

**PACO
IBÁÑEZ**

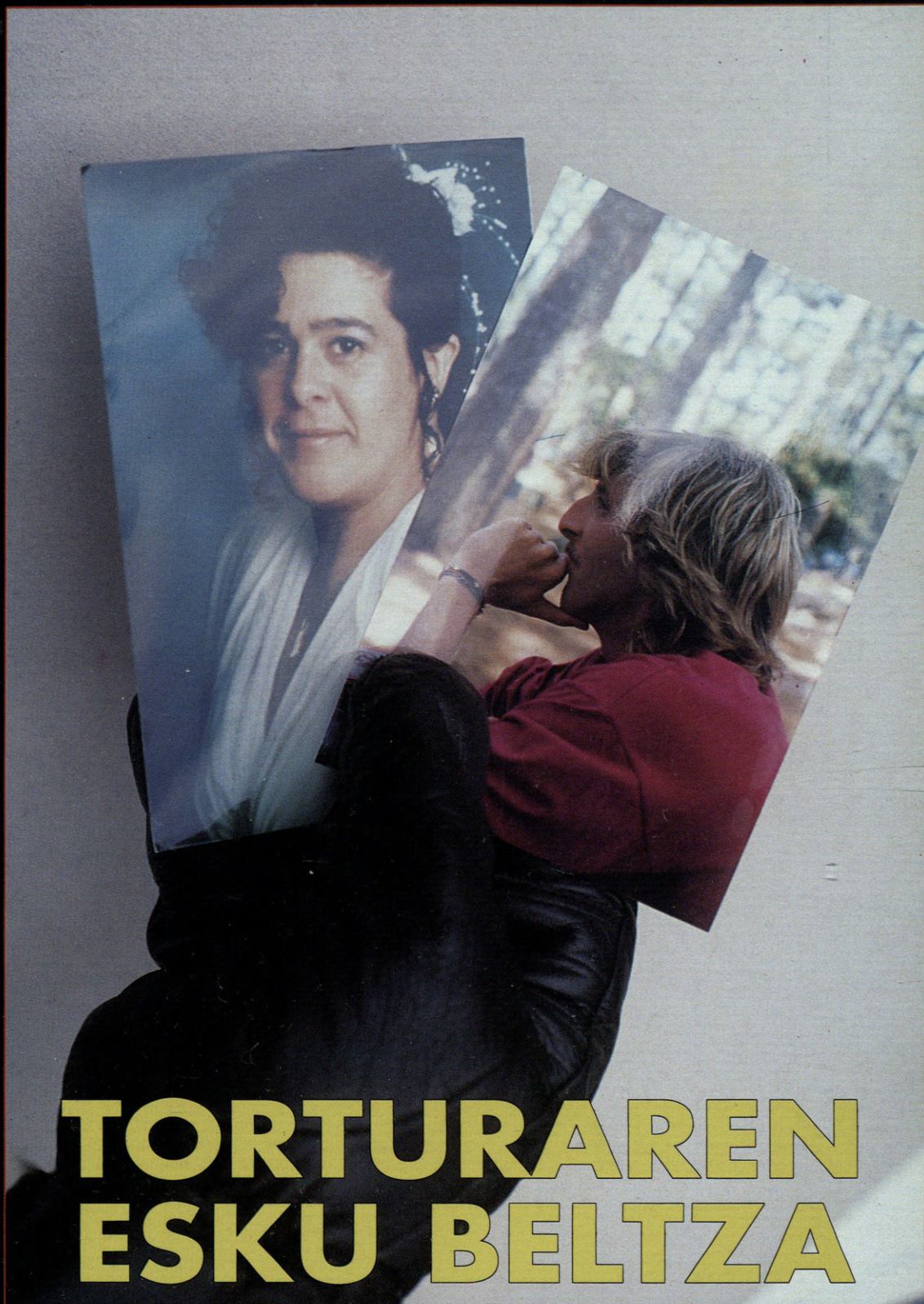
«Nahiago dut
euskaldun bat
hoge "vasco"
baino»

GIZARTEA

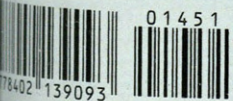
Etxebizitza
urrezko metro
karratuetan

**JUAN IGNACIO
BIDARTE**

«Aitzakia bezala
erabili da
Guggenheim
museoa kultur
politikaz
eztabaidatzeko»

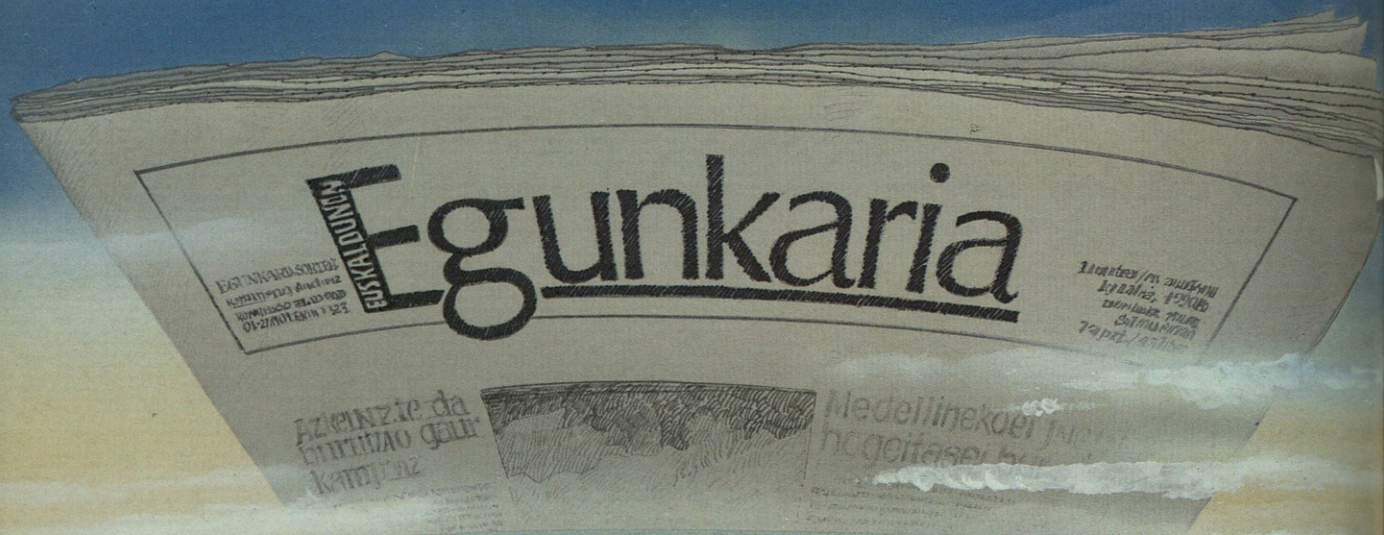

TORTURAREN ESKU BELTZA

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

Hiztegien argibideez

NAHIZ eta jakin badakidan hiztegiek ez dutela mota honetako arazoak ulertzeko argibiderik eskaini ohi, *lazo* hitzaren bila abiatu naiz, jakinminez besterik ez bada ere. Hitza baztertu eta haren ordeztu edo bi eskaintzen ditu: *lakio* eta *laxo*. Lehenengoa abereak harrapatzeko soka urka-bilurdunaren deitua omen da. Bigarrenak, bere adiera nagusia, lasaia, artarik gabekoa esateko balio omen du.

Biak aztertuta, pentsatzen jarri naiz azken aldian ezaguna egin zaigun *urdir* hori (neuk, egia esateko, hiruzpalau baizik ez ditut ikusi kalean; gainontzekoak telebistarako *atrezoak* ziren) zuzen moldatzen dela definitzotara. Iruditzen zait hainbat *lazo*-eramaile lakioz harrapatutako abereen modukoak direla, baina ez soka-bilurdunaz, komunikabide eta erakundeen presio eta kanpainez baizik; beste *lazo*-eramaile batzuek ere esan nahi lasai antzerakoak direla, ardura handiegia hartzen ez dutenak daramanak esan nahi duenaz.

Gutxi batzuk, kanpainaren disenatzaile eta buru argiak, baino ez zaizkit definitzotik kanpo gelditzen. Adiera berria eman beharko zaio *lazo* hitzari denak sar daitezkeen. Arduragabe andana beren koadrilara ekartzeko lakio eta lakioa ez dena erabili dituzten horiek, dena den, badituzte hitz mordoska aukeran. Euskal tradizioa ere jo

dezakete *lazo* urdinaren kontu guzti hau artez azaltzeko: maskarada bururatzeko zait nerri.

Pello Etzaniz
Gasteiz

Belgiarren eredua

BRUSSELA, 93-8-9: belgiarren errege berriak, Alberto II.ak, zin egiten du hango konstituzioa Estatuko hiru hizkuntzetan. Ez da harritzekoa, Belgikako Legeriak exijiten baito flandiarra, alemana eta frantsesaren ezagupena errege berriari. Naturaltasun osoz, zin egite saioaren ostean diskurtsoan Balduino I.aren ondorengoa aipatutako hiru hizkuntzetan mintzatzen da, herritar

guztiak ulertzen diezaioten.

Ni ez naiz monarkikoa, ezta gutxiago ere, baina belgiarren erregearen jarrerak lilurtzen nau. Inork asma dezake holako portaera Espainiako erregearengan? Posible litzateke euskararekiko edo katalanarekiko holako sentsibilitatea erakustea? Txakurra- ren bibolinak!

Flandiarrek daukaten autonomi sakona eta hizkuntz lurraldetasuna (=elebakartasuna) ez da txantxetako. Hala ere, urrunago joan nahi dute. Zer egin beharko dugu ba guk, euskaldun gaixook, dugun autonomi kaskarra eta elebitasun ñonorro horiekin, bizirik irauteko? Senak aukera bakarraz uztan digu: *independentzia*.

Josu Albero
Azpeitia (Gipuzkoa)

OHARRA: Sail hau, aldizkarian azaldutako edozein gairi buruz edota interesgarri litzatekeen beste edozeini buruz, **ARGIA**ko irakurleak adierazi nahi duena idatziz jasotzeko txoko irekia da. Gutunak, ahal dela, ez ditu mila karakter (folio erdi, espazio bikoitzean) baino gehiago izango; bertan, igoeraren izen-abizenak eta kaleratu nahi duen sinadura agertuko dira, gehienez lau hitzeko tituluarekin batera. Gutun hauek **ARGIA**, 1 eta 2 pabilioiak, **Industrialdea**, 20160 Lasarte-Oria helbidera bidali behar dira.

H I R U G A R R E N B E G I A

Harrapatuko ahal dugu!

ZAIN utzi duen horretara itzul da-din baino lehenago, **Felix Iñurategi** alegia. Ahuntzak ere abiatzen ez diren harri eta izotz arteko paraje horietan trebea zela jakina zen, hotzak hatzak ubeldu eta orpoetan babak ereitea atsegin duen horietakoa dela ezagutzen genuen. «*Mendira joango al gara?*» galderari «*tira, tira, nekatzeko ere*» erantzuten dugun hirugarrenakook atsegin handiz deskubritu dugu boligrafo gutxienez pioleta bezain ongi darabilela aretxabaletarrak. Arina,

umoretsua, dotorea iruditu zaigu hark idatzitakoa. Geurera lanera ekartzea proposatu duenik ere bada. Abia daitezela lasai *yetiek*in musean aritzera ondoren horrelako kronikak egingo badituzte.

Azal polita baina lehendik ere ezaguna egiten zizaigun arren (Orhi edo Txindoki bera ez ote den batek daki), barruan sumatu dituzte gure ikuskailu ortopedikoek arreta handiagoko eskaini beharreko jokaldiak. *Bakezaleen* kontu horretan ez dakigu irakurleak haria gal

ez zezan etenik gerta ez zedin nahi ote zen, itxura behintzat horixe da. Argazki baten oinean hasi eta bestean jarraitu. Interesa mantentzeko marketen teknikak edo. Kultura eta intelektual aldetik ere beti izan dela sona handikoa eta unibertsitaterik aldera jo dugu. Gure begiak zorrotzak dira benetan eta zuetako hainbati agian ihes egingo ziona begiztatu dute bote lasterrean. *Zinta* deitzen zaion horrek —erreportaiaren adierazgarri, gainaldean, lerro urdin batean lema errepikatuz—

kazetarien jolaserako gogo edota nahasmena erakutsi digu. *Unibertsitatearen euskalduntzea*. Halaxe zeto- rren. Kazetari maltzurak hitzekin jolasean, *unibertsitate*a eta *EAE* nahastu eta mazedonia antzeko bat egin- ez lurraldetasun arazoak adierazi nahi ote zizkigun bururatu zaigu. Susma dai- teke, ordea, asmoa gure kontua baino ez dela eta akatsetik gehiago duela bokal errepikak. Ez dadila errepika.

MIKEL ELORZA

6. Gurutze Iantzi eta Xabier Kalparsoro komisaldegian hil ziren. Sarriegi gauzatzen den amesgaiztoa. AITZIBER YARZA.

12. Politika ttantaka.

14. Nazioarte kronika. LUKAS MARTINEZ.

16. Ongizate gizarteari gerra. MYRIAM GARTZIA.

20. Nazioarte ttantaka.

22. Euskal sindikalgintza gaitasunik gabe gelditu da itun sozialean. LAB eta ELA, joko kanpo. MYRIAM GARTZIA.

24. Kilometroak 93: Urtetako maratoia. ALBERTO IRAZU.

28. Etxea banuela... baina dirurik ez. XABIER LETONA.

32. Bi kate. AMAGOIA IBAN.

35. Euskaltzaindiari buruzko gehigarria. ARGIA.

52. Paco Ibañez: «Nahiago dut euskaldun bat hogeï 'vasco' baino». MYRIAM GARTZIA.

58. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.

60. Juan Ignacio Bidarte, Guggenheim-Bilbao elkarte zuzendaria. «Aitzakia bezala erabili da museoa kultur politikaz eztabaidatzeko». JOXI GOIKOETXEA.

64. Donostiako Zinemaldian aurreratu denez, Ikusentzutekoen Institutua sortuko da. Euskal Mediarenak egin du. J.J. PETRIKORENA.

67. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.

68. Kultura Agenda.

70. Argitalpenak.

72. Kultura ttantaka.

74. Aukeran.

80. Denborapasa.

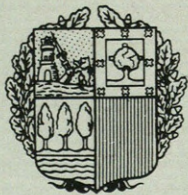
62. Furra, furra, euskal zinema gure gustukua. BEGOÑA DEL TESO.

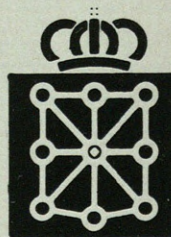
POLITIKA: Azken egunetako gertaerek euskal gizarte mugiarazi dute. Hogeï bat atxiloteta eman dira aste bete eskaxer eta guztiek salatu dituzte tratatu txarrak eta torturak. Atxilotuetako komisaldegian hil ziren eta heriotza hauen inguruan eman diren bertsio ofizialak hainbat gauza utzi ditu zintzilik. Gurutze Iantzi eta Xabier Kalparsororen inguruan zer gertatu zen zehazki jakin ahal izatea ez da erraza izango, orain arteko horrelako kasuak zer gertatu den ikusita, behintzat./**6**

EUSKALTZAINDIA: Euskararen akademiak 75 urte betetzen ditu aurtan, eta Arantzazun osatutako euskara batuak 25 urte. Guzti honi buruzko historia, elkarrizketak, iritzi artikulak eta argazkirik esanguratsuenak eskaintzera gatoz, hamasei orrialdeetan. «Ekin eta jarrai» lemapean hasitako bide luze eta aldapatsuari, bazterretik jarraitu beharrean, erdi-erditik heldu diogu pausorik galdu gabe. Euskararen etorkizuneko ateak ere ireki ditugu, zuek barrura egin dezazuen./**35**

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

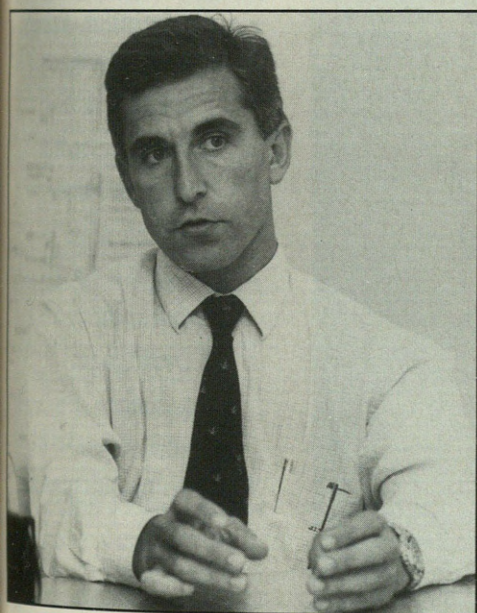
Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

KILOMETROAK: Urriaren 3an, Ordizian, Gipuzkoako ikastolen urteroko festak 17 urte beteko ditu. Nolanahi ere, testuinguru berezi samarrean egingo da aurten edizioa. Euskal Eskola Publikoaren Legeak arauturiko lehen ikasturtea da honakoa, eta EAEko ikastolak sare pribatu eta publikoan banaturik geratu dira administrazioaren aurrean. «Geurea maratoia» lemapean, dena prest dago gaur egun herri honetan. Zer diote, baina, aurten goaz, urtez urte Kilometroak antolatzen ibilitako maratoilariek? **24**

PACO IBAÑEZ: Poesi liburuetako bertso ederrenak kantatu izan ditu bere gitarrekin. Alberti, Lorca, Machado, Góitisolo, poeta espaniar eta latinoamerikarrak bere poemen kantaria aurkitu dute. Paco Ibañez, kantautoreen artean kantautore nagusia, Donostian topatu dugu, euri zaparrada baten azpian, jaka grisa eta noski, zigarro bat eskuan. Oraindik, batzuek kontrakoa esan arren, ahotsaren indarra mantentzen du eta, nola ez, amets egiteko gaitasuna. **52**

JUAN IGNACIO

BIDARTE: Guggenheim Museoa 1997rako zabalik egon dadin ari da lanean Guggenheim-Bilbao elkarte. Orain dela urtebete, partzuergo hau sortu zenean izendatu zuten bertako zuzendari Juan Ignacio Bidarte, eta bera da, gaur egun, ardurarik handiena duen teknikaria. Museoaren egitura eta bere edukia nondik norakoa izango diren eta proiektuaren inguruan sortutako iskanbilak izan dira, besteak beste, berarekin jorratu ditugun gaiak. **60**

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Garbiñe Ubeda.
GERENTZIA: Joxe Mari Irazusta.
ADMINISTRATZIOA: Aitor Aznar.
PUBLIZITATEA: Josu Martikorena.
PROMOZIOA: Jose Luis Olaziregi.
HARPIDETZAK: Olatz Korta.
BIDALKETA: Pedro Benítez, Koldo Etzetxipia.

ERREDAKZIOA

LASARTE: Joxi Goikoetxea, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Juan Jose Petrikorena, Aitziber Yarza.
BILBO: Myriam Gartzia, Xabier Letona.
IRUÑA: Patxi Larrion.
URRUÑA: Ixabel Etxeberria.

ERREDAKZIO LAGUNTZAILEAK

LASARTE: Ritxi Lizarza, Bego Montorio, Jon Odriozola, Joxemi Saizar, Patxi Sarriegi, Pello Zubiria.
BILBO: Maite Artola, Monika Belastegi, Patxi Gaztelumendi, Mikel Lizaso, Nere Portillo, Lierni Uribarren, Arritxu Zelaia, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogitia.
GASTEIZ: Jaione Guridi, Olatz Irizar, Leire Lopez de Aberasturi, Vanessa Sanchez.
IRUÑA: Inigo Herce, Ixiar Rozas, Ander Usabiaga, Miren Valverde.

KOLABORATZAILEAK

Inaki Agirresarobe, Joxerra Aizpurua, Gurutz Ansola, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Patxi Azpillaga, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Inaki Barcena, Itxaro Borda, Sergio G. Cruzado, Jean Louis Davant, Joxan Elosegi, Ramon Etxezarreta, Luis Fernandez, Julian Florez, Ander Gillenea, Garikoitz Garaialde, Joxan Goia, Andres Gostin, Joxe Anjel Iturbe, Joxe Mari Iturralde, Joxe Lacalle, Josu Landa, Karmelo Landa, Juan Jose Lapitz, Jon Larrañaga, Xabier Lekuona, Emilio Lopez Adan, Mattin, Xabier Mendiguren Elizegi, Imanol Murua, Inaki Murua, Bea Narbaiza, Jaione Ogiza, Joxe Mari Ostolaza, Jesus M. Rodriguez Ibabe, Juanjo San Miguel, Jon Sarasua, Tala, Arantza Tapia, Txillardegi, Inaki Uribe, Inaki Uriarte, Fernando Villar, Inaki Zarata, Patxi Zubizarreta.

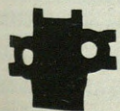
HIZKUNTZ ARDURADUNA: Mikel Elorza.
ARGAZKILARIA: Leire Arzuaga.
DISEINUA, INFOGRAFIA ETA MUNTAKETA: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.
BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48002 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.
NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea. Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

IMPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Gurutze lantzi eta Xabier Kalparsoro komisaldegian hil ziren

Sarriegi gauzatzen den amesgaiztoa

Urnieta bere jaioterrian Gurutze lantzaren aldeko omenaldia burutu zen. Senitarteko eta lagunez gain, milaka pertsona hurbildu ziren bertara Gurutzeri azken agurra ematera.

Tortura kasuak 1992. urtean asko ugaritu zirela aipatu zuten Euskal Herriko nahiz atzerriko hainbat erakundek. 1993ko datuek ez dute hobekuntzarik eskainiko. Azken asteetan atxilotuak izan diren pertsona guztiek salatu dituzte tratatu txarrak eta torturak. Oraingoan, gainera, atxilotuetako bi komisaldegian hil dira.

NBE erakundeak iaz egotziko txosten batek Espainian tortura eta tratatu txarrak erabiltzen direla salatu zuen. Hori dela eta Espainiako ordezkariak Tortura-

Lan ugari egindakoa, lan ugari egiteke

1962-KO maiatzaren 5ean jaio zen Urnietan Gurutze Iantzi Iregategi, familia umil batean hiru-garrena. Ondoren beste ahizpa bat jaio zen, eta horrela Iantzi-Iregategi familia lau anai-arrebek osatua geratu zen, bi mutil eta bi neska. Haurtzaroan, OHoko 5. mailara arte ikastolan aritu zen. Ondoren, 8. maila bitartean mojen ikastetxean ibili zen. Institutuan hasi zen BBBko ikasketak egiten, baina aitaren gaixotasuna zela eta ikasketak utzi eta lanari ekin behar izan zion. Aita duela bi urte hil zen gaixotasun luzearen ondoren.

Honek lan egitera bultzatu zuen, eta azken egunera arte lanean aritu zen. Gurutzek haurrekin lan egiten zuen, eta ezagutzen duten guztiek azaldu digute haurrak asko maite zituela eta oso ongi moldatzen zela beraiekin. Puerikultura titulua ere bazuen. Hala ere, izan zuen tarterik Urnietako

HBn aritzeko ere, nahiz eta azken aldian lan kon-tuak zirela eta ez zuen ho-netarako asti handiegia.

Gurutze ezagutu zute-nek festetan eta parran-dan ibiltzea atsegin zuela azaldu digute. Hala ere, senarrak adierazi digu-nez, 1991ko azaroaren 9an ezkondu zenetik ez zen hainbeste irteren. Jose Julian Irastorza senarraren esanetan, matxista izatea leporatzen zion, baita berarekin parranda egite-ra irteren zenean ez zuela asko irauten eta etxera segituan joan behar izaten zutela ere.

Igeriketa ere oso gus-

tuko zuen, eta bete gabe geratu zaion desioetako bat *rafting* egitea zen. An-tolatua zuten jada bidaia bat asmo hau osatu ahal izateko, baina bere nahia ezin izango da bete.

Julian Irastorza duela hamar bat urte atxilotu zuten Donostiako zine-maldian, eta atxiloteta honetan torturak salatu zituen. Julianek ondoren izandako epaiketa irabazi zuen. Orduz geroztik Gurutzek izugarrizko bel-durra zien poliziei eta goardia zibilei, manifes-taldietara legeztatuak zi-renean besterik ez zen joaten, beldur baitzen.

Gurutze Iantzi eta Xabier Kalparsorok. Miren Gurutze Iantzi Igerategi ospitalera ere ez zen iritsi.

Gurutze Iantzi irailaren 23an goizaldeko 2ak aldera atxilotu zuten Urnietan bere herrian, eta gaua Donostia-ko Goardia Zibilaren 513. komandantzian igaro ondoren, goizeko 8ak inguru Madrileko Tres Cantoseko komandantziara eraman zuten. Bertara 16.00ak al-dera iritsi zen. Bertsio ofi-zialaren arabera, 20.00etan edo Entzutegi Nazionaleko mediku forentseak aztertu

zuen, honen txostenik egin ez badu ere. Goizaldeko hi-rurak pasatxo Gurutze Ian-tzik bularrean mina zuela jakinarazi zion goardia zibil bati, eta honek telefonoz mediku forentsearekin ha-rremanetan jarri zuen. Sen-dagileak Mucorex pilula bat har zezala esan zion. Han-dik ordubetera, Gurutze Iantzi gaizki zegoela ikusi-

Gurutze Iantzi baino egun bat lehenago atxilotu zuten bere senarra Julian Irastorza. Gurutzeren heriotzaren ondoren aske utzi zuten, eta une horretan eman zioten emaztearen heriotzaren berri.

Zumaiako «Txato»ren errepasoa

1966ko abenduaren 7an jaio zen Xabier Kalparsoro Golmaio zumaiarra. Arreba zaharragoa zuen, Alazne, eta ondoren etorri zen anaia Joseba. Familia abertzalekoa, ikasketxe publikoan ikasketak burutzen zituela hasi zen ondorengo urteetan agerian geratu zen jarrera politikoa erakusten.

Hamaika urterekin aita hil zitzaion minbiziak jota. Bi urte beranduago jada hasia zen bera baino nagusiagoak zirenen artean nabarmentzen. Bitartean, Kalparsoro meza-mutila zen herriko elizan.

Ikasketa ertainak Azpeitiko Institutuan egin zituen. Berehala egin zen ezaguna ikasle zein irakasleen artean, bere ile hori luzea, gabardina grisa eta denborarekin «Txato» ezizena ekarri zion sudurragatik. Eguzkiko partaide bezala hitzaldiak

ematen, Jarraiko liberatu bezala lanean... Ikasketa ertainei amaiera emango zien selektibitate azterketa egiteko zegoela atxilotu zuten lehen aldiz. Ordutik izua zien poliziei.

Urte berean, hemezortzi urte bete behar zituen egunaren bezperan, berarentzat oparia erostera Donostiara joana zen 19 urteko arreba Alazne hil zen etxerakoan autobusak istripua izatean. Denbora luzez madarikatu zuen familiak —eta Xabik batez ere— egun hori.

Unibertsitate garaia etorri zen ondoren. Kazetaritza ikasteari ekin zion Bilbon. Hala ere, betebeharrak ez zioten parrandarako tarterik kentzen. Berak zioen bezala, parrandak bere kontraesan nagusienetako bat ziren. Ezin zion ezetz esan garagardoa eta festari.

Donostiako HBko bu-

legoan prentsa arduradun lanetan hasi zen gutxira. Donostian bizitzen hasi zen. Hala ere, ez zuen bere herria, Zumaia, ahantzi. Aldiro agertzen zen bertara azken berriak jakitera eta hain maitea zuen amama eta gertukoak bisitatzen. Berak zioen bezala, «errepasoa egitera».

1991ko urtarrilean joan zen Iparraldera. Etxetik kanpo igaro beharreko lehen Gabonak heldu zirenean, kaseta bidali zion sendiari. 60 minutuz, bertsoetan, errepaso berria eman zion familiari.

Idaztea gustuko izan zuen beti, eta mugaz bestalde zegoela ez zuen zalelasun hori galdu. «Chat-ezizenez sinatu zituen hurkoei bidalitako esku-titz asko. Joan den hilaren 24ean atxilotu zuten Durangon. Bi egun beranduago hil zen, Basurtoko Ospitalean.

Xabier Kalparsoro bere lehengusina Maiteren semea den Anuekin. Beragandik hartu zuen Xabier Kalparsorok ezizena.

rik, berriro ere medikuntza hots egin zioten eta honek bertara zihoala adierazi zien. Koarteleko medikuntza ere bertaratzeke agindua eman zioten. Baina lantzeren egoera larria ikusita sendagileen zain egon gabeko bertako eritxera eramaten erabaki zuten goardia zibilek. Eritxerako bidean hil zen Gurutze Iantzi. Bertsio ofizialaren arabera, arrazoi naturalak izan dira heriotzaren zioa, bihotzekoak hantzen zuten ere. Hau guztia bertso ofiziala.

Azken emaitzen zain

Gorpuari autopsia egin ziotzaion Madrilén, baina emaitza zehatzak jakin ahal izateko oraindik ere tonokologia zentroko emaitza itxaron beharko diegu. Lehen emaitzek bihotzeko eskasia izan zuela azaltzen dute, baita aurretik epilepsia atake bat edo bi jasatu zituela ere, zerk eragin zuten jakin ahal izango ez bada ere. Gurutzek ez zuten inongo epilepsia edo bihotzeko arazorik izan. Autopsia bestalde, belaunean, besoan, bularrean eta buruan ubelduak zituela agertzen du. Bestetik, burmuineko odol jariora zuela azaldu zen heriotza eragiteko adina ez baina forentseen esanetan garrantzitsua.

Xabier Kalparsoro Golmaio ere egun berean atxilotu zuten. Durangoko polizia municipalak atxilotu zuen 20.30etan auto bat laster puzten ari zela eta gainera pistola eta 300.000 pezeta zeramatzala. Durangoko udaltzainek Carlos Bueren Entzutegi Nazionaleko epailearen agindua jaso ondoren, 23.30etan Poliziaren Nazionalaren eskuetan utzi

zuten. Goizaldeko 2.30ak inguru, beti ere bertsio ofizialaren arabera, Indautxu-ko komisaldegian zegoela bultzada bat eman zion bera zaintzen ari zen poliziari eta bigarren pisutik salto egin zuen. Honen ondorioz, ospitalera eraman zuten oso egoera larrian, buruan hiru kolpe eta gorputzean zenbait zauri zituela. Bi eguez heriotzarekin borrokatzen ariitu ondoren, irailaren 26an arratsaldeko 17.30ak inguru hil zen Basurtoko ospitalean.

Bi heriotza hauen inguruan emaniko bertsio ofizialek hainbat zulo dauzkate, eta bi kasuetan atxiloteta bera emateko erak ere sortzen du zer esanik. Miren Gurutze Iantziaren kasuan, Ramon Urdangarin preso politikoak Bueren epailearen aurrean azaldu zuenez, berak eman zuten Gurutzeren izena. Presoak azaldu zuenez, tortura basatia jasaten ari zela izenak eskatzen zizkioten behin eta berriro, eta berak lau izen bota zituen, hauen artean Gurutzerena. Ondoren, Gurutzek ETA erakunde-

Bizkortzea Reanimación

Xabi Kalparsoro bi eguez izan zen egoera larrian Basurtoko ospitalean. Bertan izan zen bitartean Poliziak oztupoak jarri zizkien senitarteko eta lagunei Xabi ikusi ahal izateko. (Argazkia: Mitxi)

rekin inolako harremanik ez zuela azaldu zuen, ezta berarekin ere, Gurutzeren izena beste edozein izen esan izan balu bezala eman

zuela. Adierazpen hauek egin ondoren jakin zuten Ramon Urdangarinek Gurutze Iantziaren heriotzaren berri, eta senitartekoek azaldu

duenez, presoak lur jota geratu zen. Kasu honetan ere, torturapean eginiko adierazpenek eman diote bidea polizia ekintza bati.

Historia errepikatzen denean

HAINBAT historialarik historia behin eta berriro errepikatzen dela azaldu izan dute askotan. Gurutze Iantzi eta Xabier Kalparsororen heriotzek duela hamabi urte gertatutako Joseba Arregiren heriotza ekarri digute gogora. Baina heriotzarena ez da hau gaur egungo egoerarekin alderatuz topatu daitekeen antzekotasun bakarra.

1980. urtearen erdialderako indarrean zegoen jada PSOEk bultzaturiko kanpaina, Alcorta enpresariak zerga iraultzailea ez ordaintzearen inguruan zuen jarrera babestuz.

Ondoren, 1981eko urtarrilean Goardia Zibilak atxiloteta ugari egin

zituen, oso epe laburrean.

Urtarrilaren bukaeran ETA militarrek Jose Maria Ryan ingeniaria bahitu zuen. Bahiketa hau zela eta manifestaldi handiak burutu ziren Euskal Herrian bahituaren askapena eskatuz. ETAK Lemoiz ixtea lortu nahi zuen bahiketa honen bidez, eta emaniko epean lortu ez zenez ingeniaria hil egin zuen. Honen ondorioz protesta manifestaldi jendetsuak eta greba ere burutu ziren.

Zazpi egun beranduago, otsailaren 13an, Joseba Arregi Carabanchelgo ospitalean hil zen hamar egun Estatu Segurtasun Zuzendaritza Orokorrean igaro ondoren. Heriotza ho-

nen ondorioz milaka pertsona irten ziren kalera torturaren aurkako beraien garrasia entzunarazi asmoz.

Lau egun beranduago ETAK, agiri baten bidez, enfrontamentu zibilean ez erortzea eskatu zuen.

Garai haietan izan zen, halaber, Espainiako erregearen bisitaldia Euskal Herrira. Orduan gertatutako istiluak direla eta, egun hauetan epaitu dituzte HBko hamahiru hautetsi eta LAIAko beste bi. Baina historia berdina ez dela errepikatzen pentsatzen ere hasi beharra dago, Arregiren heriotzaren ondoren etorri baitzen hirugarren gradua eman berri dioten Tejeroren estatu kolpea.

Protestaldi asko izan dira egun hauetan Euskal Herrian bi heriotza hauek direla medio, eta polizia eta manifestarien arteko istiluak ugariak izan dira. (Argazkia: Edurne Koch)

Xabier Kalparsororen atxilotetaren inguruan ere hainbat gauza arraro azaldu dira. Abuztuaren bukaeran

«Egin» egunkarian jasotako zenbait telefono deik Ertzaintzak Laudion pertsona bat atxilotu zuela adierazi

zuten, eta pertsona hori «Anuk» ezizenez ezaguna zen euskal errefuxiatua izan zitekeela azaldu zuten, (Kalparsorok «Txato» edo «Anuk» ezizenak erabiltzen zituen). Hala ere, Ertzaintzak ukatu egin du berri hau. Ondoren, irailaren 23an Durangon udaltzainek atxi-

tzen dira. Gurutze lantzaren kasuan bihotzekoa zerk eragin zuen jakiterik ez badago ere, bertsio ofizialaren emandako azalpenen arabera, goardia zibilen eta Ertzutegi Nazionaleko forentsearen jarrera ere benetako kezkarriak dira, atxilotu oso egoera larrian ikusi zuten arte ez baitzuten ezer egin, pilula bat emateaz gain.

Xabier Kalparsororen kasuan ere hainbat gauza argitu gabe dago. Ospitalera eramanez zutenean, hasierabatean, bertsio ezberdina aditu ziren. Ondoren, erizain batek «ez nazazue jendakidan guztia esango dizuet eta» entzun ziola Xabier Kalparsorori azaldu da zenbait komunikabideetan. Leihotik bota bazen ere, horretara bultzatu zuen egoera ere argitzeke dago oraindik.

Ikerketak aurrera jarraituko dutela azaldu dute politikari guztiek. Horrelako beste kasuetan, dena den, ikerketen bidez ez dira emaitza onegiak lortu.

Zigorrik gabeko torturak

JOSEBA Arregiren heriotzaren ondoren protesta ugari izan ziren Euskal Herrian, eta gizartean izugarriko mugimendua sortu zuen Polizia Nazionalaren egoitzan gertatutako heriotza honek. Hala ere, gizarte mailan izan zuen eragina ez zen inolaz ere auzitegiaren nabaritu.

Lehen epaia Madrilgo Auzitegi Probintzialak eman zuen eta epaituak izan ziren bi polizia nazionalak, Julian Marin Rios, TEDAXeko buru ohia eta Jose Antonio Gil Rubiales, inspektore burua, absolbitu egin zituen. Epaia honen aurrean errekurtsioa aurkeztu zuten bai fiskalgoak baita Giza Eskubideen Aldeko Elkartek ere.

Horrela, 1989an eman zuen epaia Auzitegi Gorenak. Epaia honek Julian Marini lau hilabeteko espetxe zigorra ezarri eta hiru urtez lanerako ezgaitu zuen; Jose Antonio Gili, berriz, hiru hilabeteko espetxe zigorra eta bi urtez lanetik kanpo egotea ezarri zion.

Hala ere, epaia hau ez da inoiz bete, Polizia Nazionalaren zuzendaritzak hogeitaz egunez soldatarik gabe egotera besterik ez baitzituen zigortu. Poliziaren zuzendaritzak eginiko txostenak falta larritzat jo zuen bi poliziek eginikoa, eta kasu hauetarako polizia erregulamenduak zigor askoz ere handiagoak ezartzen baditu ere, ez ziren eskatu eta soldatarik gabeko 20 egunera mugatu zen dena.

Gurutze eta Xabierren heriotzaren inguruan hainbat gauza argitu gabe utzi ditu bertsio ofizialak ●

lotu zutenean, Carlos Bueren agindua jaso zela azaltzen da. Ez da argitu, ordea, nork esan zion Buereni atxilotua Durangon zegoela eta zergatik ez zen atxilotua Ertzaintzaren esku utzi Durangon, Bilbora eramanez gabe.

Heriotzen inguruan, bertsio ofizialak erantzuten ez dituen hainbat galdera sor-

Aitziber Yarza

EKO ATEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

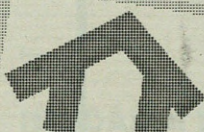
EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO EUROMAR
Nafarroa Ibilbidea, 37
ZARAUTZ

SUPER ANDONAEGUI; C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

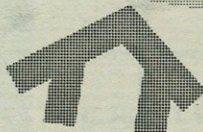
SUPER RENTERIA
Vicente Eliceagi kalea, 5
ERRETERIA

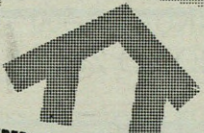
EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA, jaietxearen atzean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larraxto Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

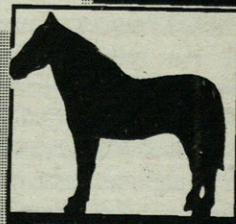

EKO AIETE
Etxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

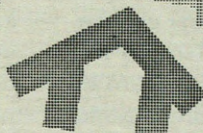

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

EKO

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

E Z P A L A K

«LA RED GALINDO» LIBURUAGATIK 15 MILIOIKO KALTEORDAINA

IRUÑEKO Francisco Javier Muñoz fiskalak «La red Galindo» liburuaren bahiketaren neurria ez du ongi ikusi, baina Pepe Rei, liburuaren idazlea, eta Txalaparta argitaletxea Enrique Rodríguez Galindo koronelari 15 milioi pezetako (682.000 libera inguru) kalteordaina ordaintzera behartu ditu. Galindo koronelaren abokatuak 60 milioi pezetako kalteordaina eta liburuaren bahiketa eskatu bazuen ere, fiskalak 15 milioi pezetakoa ezarri du eta liburuaren bahiketaren aurka azaldu da. Fiskalak azaldu duenez, «liburua Galindoren izan ona, oborea eta sinesgarritasun publikoaren aur-

ka doa, eta horregatik eskatzen da kalteordaina». Bahiketaren aurka azaldu da, denbora asko igaro baita liburua kaleratu zenetik eta gaur egun neurri honek ez lukeelako eraginik izango.

■ GARCIA EGOTXEAGAREN BANKUAK 6.500 MILIOIKO ZULOA

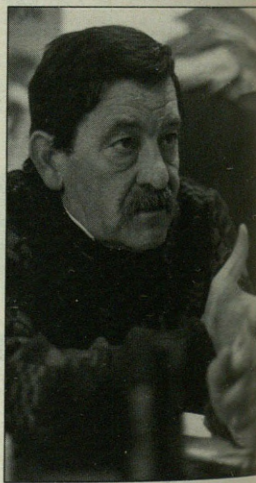
ZIGOR espedientea zabaldu dio Garcia Egotxeaga lehendakari duen Banco de Inversion y Servicios Financieros (Bisf) izenekoari, Banco de Españak. 1992ko iraileko ikusketa baten ondorioz, Banco de Españak estutze neurri zorrotzak ezarri zizkion Egotxeagaren bankuari, baina apiril honetako ikusketak egoerak okerragor jo duela erakutsi du, Bisf berak deklaritzen zuenaren aurka. Zazpi akats gaineratzen dizkio Banco de Españak, horien artean, arrisku ez-regularretan sartu izana, baimenik gabeko eragiketak burutzea eta hornidurretan behar baino 6.500 milioi pezeta gutxiago edukitzea.

Banco de Vizcayari erositako bankua da Bisf, eta Garaikoetxearen garaietan Eusko Jaurlaritzako lehendakariordea izan zen Garcia Egotxeaga du nagusi. Azken hilabeteotan Banco de Españaren bi ikusketa eta garbitze plana jasan ditu. Baita Burtsa kontrolatzen duen batzordearekin auzia ere. Iaz 176 milioi pezetako galerak izan zituen, eta aurtun, honezkero, 128.

«Madrilek badaki guk zerk nahi dugun, baina nire iritziz oraindik ez da konturatu gebiengo absoluturik ez duela. 11 urtez gebiengo absolutuz agintzen egon ondoren, akordioa behar dutela barneratzeak prozesu bat eskatzen du eta oraindik ez du barneratu».

**Juan Mari Ollora, EBBko kidea.
Deia, 93-IX-22**

«1981ean Gernikan erregearen bisitaldia zela eta izan genuen jarrerak gaur egun ere erabat indarrean darrai».

**Jon Idigoras, HBko bozeramailea.
Egin, 93-IX-22**

«Esperientziak erakusten digu terrorismoaren apologiaren biiperkriminalizazioak lortu nahi diren emaitzen kontrakoak ematen dituela».

Eligio Hernandez, Estatuko fiskal nagusia.
Deia, 93-IX-19

«EAJ-PSOE elkarteak, eskezofrenia politiko moduko batean, gobernuko bere buruaren alternatiba bezala sentitzen dira».

Javier Peon, EAEko PPko idazkari nagusia.
El Mundo, 93-IX-20

«Kataluniarrean gebiengoak badaki ETA eta HBk ez dutela Euskal Herri osoa ordezkatzeko».

Antoni Farres, Sabadelleko alkatea.
Deia, 93-IX-19

«Europako herriak ezin dira super-estatu berri batean urtuak geratu, aitzitik, berrien nazio eta kultur nortasuna errespetatu behar da».

Juan Cruz Alli, Nafarroako lehendakaria.
Egunkaria, 93-IX-21

G O R D E T Z E K O A K

HENDAIA ESPETXE BERRIA ERAKITZEKO ASMOA

SUPERMERKATU bat egiteko proiektu bat bazegoen Hendaian, baina hegoaldean hainbat supermerkatu berri ireki direla ikusirik, proiektu hori bertan behera geratu zen. Orain, berriz, supermerkatua egin behar zen lekuan emakumeentzako espetxe bat eraikiko dela zurrumurrua zabaldu da. Proiektu honen alde legoke Poulo diputatua, baina Hendaia auzapeza den Rafael Lassalette, aldiz, proiektuaren aurkakoa da, antza.

K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

ALBERTO ANSOLA

Transpapel enpresak egoitza berria Euskal Herrian jartzeko zuen asmoaren inguruan tirabira ugari sortu dira. Alberto Ansola Arabako diputatu nagusiak azaldu zuenez, «**indarkeriak lantegi berriaren proiektua bertan behera utz dezake**». Jose Antonio Ardanaz ere Julio Iglesiasen bahiketari egotzi zion enpresa honen zalantza. «Transpapel enpresak oraindik ere ez du erabaki ez etortzea, baina zain dago. Hala ere, espero dugu ulertarazi abal izango diegula Euskadi dela inbertitzeko lekurik onena, bakearen defentsan kontzientzia gehien dagoen lekua baita» ●

RAFA DIEZ

Krisiak ulertzeko modu ezberdin ugari dau dela esan ohi da eta hau da LABen kasua. LABek Ansola eta Ardanazaren ikuspegia ez du inola ere onartzen eta Transpapel Euskal Herria ez etortzearen atzean beste arrazoiak ikusten ditu. LABen ustez, gai honen atzean Papelera Española enpresaren egoera txarra dago. LABen esanetan, «**esanguratsua da orain kaleratzea berri hori, Eusko Jaurlaritza Papelera Españolari laguntza eman ala ez erabaki behar den unea**». Era honekin gai honen inguruan bere ardura kentzea du helburua, inolako zentzurik gabe bahiketari leporatuz guztia errua» ●

Erreformen lurrikarak ekialdean

BORIS IELTSINEK sarritan erakutsi du botere eta kontrol egarria. 1992ko abenduan guztia ondo lotu ez bazuen ere oraingoan bai. Sorpresak ere izan daitezke, batipat gainerako federazioetatik, hauen fideltasuna nahiko malgua da eta. Baina Mosku eguzki inguruan itzulika diharduten satelliteak dira eta normalean hango indar nagusien jirarekin bat doaz. Oraingoz Ieltsinen jiraren inguruan, beraz.

Ez zegoen horrela jarraitzerik eta Errusia erabateko porrotera zihoan bere zentzu guztietan; Ieltsinek legebiltzarra disolbitzearen arrazoi nagusiaren erantzuna da. Demokrazia-ranzko ezinbesteko beste urrats bat, mendebaldeko gobernuen iritziz. Nahiz eta estatu kolpea izan. Ieltsin

gutxienez hautatutakoa da, diote. Legebiltzarra, oster, SESB ohiaren azken aztarna eta beraz, antidemokratikoa.

Horixe da mendebaldeak bere burua justifikatu duen modua. Ahaztuz, antza, 1991n, estatu kolpe ahaleginaren ondoren, legebiltzar maltzur honek eman zizkiola Ieltsini bere botere guztiak. Egungo interpretazioaren arabera, Ieltsinek ez zuen zilegitasunik orduan ere, baina mendebaldeko laguntza izan zuen. Javier Solana Espainiako Atzerri ministroak garbi adierazi zuen EKren filosofia, «*erreformak eta demokrazia aurrera eramateko balio badu ontzat ematen dugu*». Beste modu batera esanda, kasu zehatz honetan behintzat, helburuak bitartekoa justifikatzen du.

Zentzu honetan, Gorbaxov lehenakari ohiak esandakoak adierazgarriak: «*Datozen hauteskundeetan Kongresuak ez du funtzionatu, komunikabideak Ieltsinen menpe izango dira eta gainera, botere finantziero guztia izango du. Hauteskunde libreez hitz egin daiteke?*».

IELTSINEK armada kontrolpean du eta erreformak aurrera eramango ditu, modu basatian gainera, Europako ekialde osoan bezala. Heroiaren koroa gainean bide du oraindik. Polonian ere heroia izan zen Walesa baina irailaren 19an izandako hauteskundeetan berak bultzatutako alderdiak, Erreformen Aldeko Blokeak doi-doi lortu du legebiltzarrean sartzea (% 5,4rekin, gutxienekoa % 5

Nikaraguako egoera okerrera doa etengabe iragan asteko istilu eta hildakoez erakutsi duten legez. Autoen aurkako zerga gogorra da populazioarentzat eta honek hormaren kontra jarri du Violeta Chamorro lehendakaria. Baina, funtsean azaleko arazoa da zergarena eta greba Nikaraguako FSLN, Gobernu eta UNOren arteko desakordioaren ispilu. Oraindik armaturik dagoen herri batean gerrarako arriskua berehalakoa izan daiteke. Batez ere Ortega Defentsa ministroa eta Armadako burua eta Violeta Chamorroren artean akordio batera heltzen ez badira. Pentsatzekoa da istilu hauek nola bukatuko lirakeen Armadako buruzagitza sandinisten esku egongo ez balitz.

denean). Eta batean zein bestean, Errusiakoa askoz ere korapilatsuagoa izan arren, erreformek herritarrengan duten eragina izango da buruzagien arrakastaren giltzarria.

Polonian behinik-behin, lehengo alderdi komunistaren oinordekoek garaipen nabarmena lortu dute. Hermitarrek Walesaren erreforma modu eta epeak zigortu dituzte, nahiz eta, esaterako, ekonomia poloniarren hazkundea (% 4) Europako altuena izan den. Baina langabezia, 1992ko

—Arafatek asko galdu du, baina aurrerantzean irabazteko aukerarik ere ez zaio falta ●

bukaeran 2,5 milioikoa zen eta 1994eko bukaera aldera 3,2 milioikoa izango bide da. Sozialismo errearen garaian, ordea, gauza asko eta era guztietakoak izango zituzten faltan baina lanik ez. Zentzu horretan ulertu behar da poloniarren erantzuna.

SLD-KO agintari berriek iragarri dute jada politika berari eutsiko diotela baina erreformak geldotuko dituztela, sektore ahulenek horrenbeste sufri ez dezaten. Mendebaldeko agintariak eskuak burura bota zituzten Poloniako emaitzen berri jakitean eta mamu gorriaren argia piztu dute iritzi publikoaren aurrean.

Ez, bada, egungo sozialdemokrata poloniarrek ez dira lehengo agintari komunistak eta Jasbulatov eta Ruts-koi ere ez dira SESB zahar eta komunistara itzultzearen aldekoak, erreformak geldotzearen aldekoak baizik.

Lukas Martinez

Kronika europarra

JACQUES DELORS, Europako Batzordearen presidentea den politikari honen abilezia diplomatikoa goraipatu nahi dutenek kontatzen dute nola, Batzordeak zorioneko GATT akordiei buruzko erabakia hartu behar zuen egunerako, bidaia bat programatu zuen, nora eta Afrikara, kultura europearrari buruzko hitzaldiaren aitzakiaz.

Era honetako kontakizunak gora behera, egia zera da: gero eta nabarmenagoa dela nortzuk agintzen duten benetan Europako Komunitatean. Ez alferrik, GATT akordioek nekazaritza frantziarrean sortzen dituzten arazoak medio, Komunitate osoa inplikatu du Frantziak bere interesen defentsan. Eta Alemaniak, berriz, ondo ziurtaturik dauka bere altzairugintzaren etorkizuna, laguntza ofizialak ere tartean, eta bitartean Europako Batzordeak euskal altzairugintza guztiz deusezteko agindua eman badu ere.

KARMELO LANDA

HBko europarlamentaria

EMAN diezaiogun begiradaxo bat azken gai honi: argitara eman berria den «Industria komunitarioaren egoera 93» liburu mardulean agertzen denez, siderurgia komunitario osoaren % 70 Labe Garaietan ekoizten da, Sestao eta Barakaldon kendu nahi dituzten horien modukoetan, alegia; era honetako lantegiak (eta ez minialtzairutegi deituak) dira nagusi Europako estatu indartsuengana, eta holakoak dira Frantziako Usinor, Britainia Handiko British Steel, Italiako Ilva eta Alemaniako Thyssen Stahl, Komunitate osoko altzairu produkzioaren erdia beren esku dutenak.

BIEN bitartean, dauden Labe Garaiak kendu eta ordeztu Sestaon minialtzairutegi efektibo bat jartzeko proposamena luzatu dute gurean zenbaitzuek. Honetaz dakiguna zera da: orain publikoa den altzairuen sektorea, esku pribatueta geldituko litzatekeela, eta hauen artan, lehen aipaturiko Usinor frantziarra dela tartean. Horrez gain, era honetako minialtzairutegien produktua ez da, kalitatez, maila egokia inguruko industriak zerbitzeko, adituen esanetan. Ez litzaguke, beraz, arazo horietan behintzat, txarto etorriko, Madrilera eta Gasteizko agintarien eran jokatu beharrean, apur bat alemanen edota frantziarren erara jokatzeko. Garaiz gabiltza.

Ongizate estatuari gerra

Estreinako irailaren 2an elkartu ziren. Mahaiaren inguruan: Espainiako gobernuaren ordezkariak, sindikatuak eta patronala. Gaia: Itun Soziala. Arrazoia: krisia. Nahiz eta hasieran gobernuaren eta sindikatuen jarrerak oso desberdinak izan, jada hilebete daramate krisi hau konpontzeko formula magikoak bilatzen. Bitartean, 1994eko aurrekontuak direla eta, PSOEk sindikatuarekin gosalitzen du eta CiUko Jordi Pujolekin afaldu.

ITUN sozialen garaia ahantzita zegoela, badirudi berriro ere modan jarri dela. 1983tik ez da izan horrelako besterik, agian 1986tik 1990era bitarteko hazkunde ekonomikoaren garaia izan delako. Baina 1990ez geroztik mundu mailako krisia ezagutzen dugu, eta Europa osoa dardarka dago, atzerapen ekonomiko sakona bizi baitu. Espainiaren ka-

sua atzerapen ekonomiko horren eredurik garbiena da, eta atzerakada hasi zenetik maldan behera doa. 1992an ekonomia ez zen ia hazi eta 1993an Barne Produktu Gordinak behera egingo du. Industria krisi sakon honetan, langabeziaren hazkundera harrigarria da —zenbait sindikatuaren arabera 600.000 lanpostu galtzen dira urtero—, ne-

Felipe Gonzalezek Europako beste herrialde batzuek hartutako politika neoliberalara jarraitzen ari da.

kazaritza eta industria ez daude Europako merkatuarekin lehiatzeko moduan; egiten den ekonomia politika Maastrichteko konbergentziaren arabera da; behin-behineko lanpostuak gero eta gehiago dira...

Azken hilabete hauetan itun sozialaren aldeko ahotsak entzun izan dira. «*Neurri ekonomiko murriztaileak behar dira, eta hauek sindikatu eta patronalaren oniritzia behar dute*», izan da gobernutik bota den leloa eta hala egin da. Sindikatu nagusiak (UGT eta CCOO) lanpostuen sorreraren izenean jarri dira mahaian, patronala abantaila eta malgutasun fiskalaren bila eta PSOEren gobernuaren esku artean duen Maastrichteko Ituna aurrera eramateko asmoz. Hain desberdinak izanik bakoitzaren helburuak, arraroa da oraindik

eserleku beretan jarraitzea inflazio aurrikuspenean, defizita, soldatak edota babes sozialeko gastoez hitz egiten.

Madrileko gobernuak, Europako beste gobernu batzuek bezala, neurri ekonomiko murriztaileak jarri ditu mahai gainean, baina hasierako planteamenduak aldatu egin ditu. Neurri ekonomiko hauek, beren izaeragatik, negoziatzeko dira sindikatuekin, eta horregatik PSOEek beste bide batzuk aukeratu ditu. Udazken honetan, adibidez, pentsioen kalkulua sistema aldatuko duen lege proiektua aurkeztuko dute Legebiltzarrean, eta aurreko ikasturtean langabezi-kalteordainak arautzeko aurkeztu zen 'dekretukada' bezain gogorrek izango direla sumatzen da. Gizarte Segurantzza, hezkuntza,

La Casa del Café

— Juan Irujo S.A. —
DONOSTIA

Gobernuaren proposamenak

GOBERNUA hiru arlotan oinarritzen da neurri ekonomikoei dagokienez

ERRENTAK

- Sindikatu eta patronalaren arteko akordioak soldata eta etekin banaketaren inguruan.
- Enpresetan bazkideen artean banatu beharreko etekin kopurua mugatzea, eta produktibitatek datorren gehikuntza enpresan berrinbertitzea.
- Hurrengo hiru urteetan eskuratze ahalmena 5 puntu murriztea.

DEFIZIT PUBLIKOAREN MURRIZKETA

- Ez dira zergak igoko baina, aldiz, babes sozialeko gastu batzuk murriztuko dira, hala-nola pentsioak eta langile publikoen soldaten izoztea.
- Funtzionarioen soldatak izoztu, eta soilik arlo pribatuko soldatetan % 2 edota % 3 bitarteko igoera.
- Pentsioei dagokienez, aurrikusitako inflazioaren arabera igoera onartuko liztateke. Dena den, pentsioen kalkulu sistema aldatzeko asmoa dute eta udazken honetan lege proiektu bat aurkeztuko da. Honen arabera pentsioa jasotzeko 15 urtez kotizatzen jardun izana epea 25era luzatuko da.

LANGABEZIA

- Bidezko kaleratzeek ez dute langabezia kobratuko.
- Langabezia laguntzek PFEZa ordainduko dute.
- Langabezia eta kalteordainak kobratzea lotu egingo dira. Honek dirulaguntzaren atzeratzea ekarriko luke, eta kaleratzeen merkatzea.
- INEM enplegu bulegoaren lan agentzia funtzioa pribatizatu eta bigarren mailako zeregina izatea.

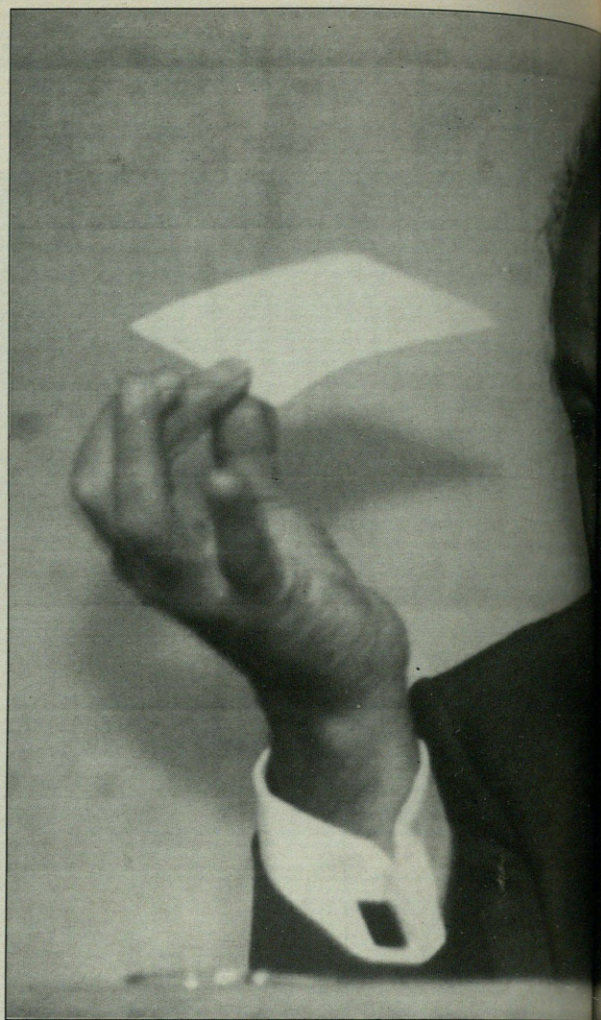
INDUSTRIA NEURRIAK

- Enpresa txiki eta erataintezako 10.000 pezetako kredituak zabaldu 1994erako.
- Inbertsiorako pizgarri fiskal gehiago.
- Lanbide Heziketarako dirulaguntza handitu % 0,10 eta % 0,30 bitartean.

INEM (Espainiako Lanpostuen Institutu Nazionala) eta abar, hau da, babes sozialarekin edota *ongizate estatutarekin* lotura duten hainbat lorpen murriztuko dira, Europar egiten diren politika ekonomiko neoliberalen bideari jarraituz.

Defizit publikoa —hau da, Gobernuak zergen bidez jasotzen duena baino gehiago gastatzetik dato-

ren tarte— dugu Felipe Gonzalezen gobernuaren buruhausterik handiena. Alde batetik krisi egoeratan defizit publikoa handitzea normala bada ere —konpromezuak bete eta handitu egiten dira jendearen eskuratze ahalmena murrizten delako—, bestetik, zergen bidez jasotzen dena gutxiago da —jarduera ekonomiko gutxitzen delako—.

1994eko aurrekontuak direla eta, PSOeren gobernuak akordio politikoa lortu du CiUkin. Honen bidez, funtzionarioen soldata eta pentsioak murriztu ditzakete.

Baina aurtengo defizitak aurrikuspen guztiak hautsi ditu eta BPGren (Barne Produktu Gordina) % 6ra igo da (azken sei hilabeteetan % 66 igo da urteko tasaren arabera). Frantzian gertatzen denaren aurka, Felipe Gonzalezek estatuaren diru sarre-rak handitu beharko lituzte defizit hori murrizteko, baina hori egin beharrean babes sozialeko gastuak murriztu nahi ditu.

Maastricheko Itunaren arabera, Europako Komunitateko estatuak baldintza batzuk bete behar dituzte (interes tipoak, inflazioa, defizit publikoa, zor publikoa eta abar) 1997an diru

batasunera heltzeko. Hauen arabera, edozein estaturik defizit publikoak ezin du BPGren % 3 gainditu, eta neurri hau bereziki nabarmen izan da Espainian. Komunitateko herrialde txikien artean bat baita —lehen esan bezala Espainian defizita % 6an dago—.

Defizit publikoaren portzentzia handiena babes sozialean egiten diren gastuetatik badator ere, Espainian, EK-ko beste estatu batzuekin konparatzen badugu, batez beste 7 puntu gutxiago gastatzen dira. Hau da, EK-ko estatu batzuek besterik BPGren % 26-27 inguru gastatzen badute.

(Alemanian eta Holanda % 30etik gora) hezkuntza, Gizarte Segurantzaren eta abarretan, Espainia ez da % 18ra iristen (puntu bakoitzak 600 mila milioi pezeta/26 miliar libera inguru dira). Beraz, EK-ko estatuek babes sozialeko gastuak murrizten dituztela ere, oraindik Espainiak baino 4 bilioi

pezeta gehiago gastatzen dituzte.

Espainiako gobernua duen defizit publikoaren eraginez, bestetik, ezinezkoa da interes tipoen murrizketa, estatuak berak zorrak dituelako azken batean. Honek ekonomiaren hoztea dakar. Interes tipoen jaitziera eragiteko gobernua bi gauza egin behar ditu: defizit publikoa murriztu eta inflazio tendentzia geldiarazi. Hau dela eta, une honetan gobernua esku hauek dira: inflazioa geldiarazi behar da eta, beraz, soldatak murriztu behar dira. Bestalde, defizit publikoa murriztu behar da eta beraz, babes sozialeko gastuak gutxitu eta soldata publikoak kontrolatu behar

Sindikatuaren plataforma

ERRENTAK

- Soldaten murrizketa sinesgarria den inflazio aurrikuspenaren arabera.
- Produktibitatek ateratzen den etekina lanpostuen sorreran inbertitzea.
- Inbertsio fondoak sortzea produktibitatek ateratzen den etekina bideratzeko.
- Soldata guztien tratamendu bera eta hauen garapen moderatua.

DEFIZIT PUBLIKOAREN MURRIZKETA

- Defizita murriztea sarrerak eta irteerak orekatuz.
- Iruzur fiskalari aurre egitea.
- Luxuzko produktuen kontsumoa zigortzea.
- Jabetza handietan fiskalitatea handitzea.
- Pentsioen igoera inflazioaren arabera.

LANGABEZIA

- Sindikatuak iruzurraren aurka arituko dira.
- Jarduera ekonomiko ezkutuari aurre egitea, desagertarazteko.
- Behin-behineko kontratazioa desagertzea.
- Ordu estrak desagertzea.
- Jubilazioak gazteen kontratazioen truke ematea.
- Gazteentzako ikasle programak antolatzea eta emakume eta pertsona ezinduentzat epe luzeko ikastaroak.

INDUSTRIA POLITIKA

- Inbertsio publikoei dagokienez, BPGren % 5era igoetzea. Plangintzak industri garapen arloan, azpiegituretan, etxebizitza eta ingurugiro eremuetan.
- Inbertsio pribatuei dagokienez, enpresa talde handien konpromezua.
- Sektorekako berriztatzea.
- Industria politika aktiboa martxan jartzea. Berrindustrialteza, industria oinarria handitu eta hedatze teknologikoari zuzendua.

dira. Azken arlo hau, babes soziala eta funtzionarioen soldatena onartzea alegia, itun politikoen (CIU eta EAJ) bidez lortu nahi du gobernua, 1994eko aurrekontuetan sartzen baitira.

Honek nahiko argi uzten du espainiar sindikalgentzaren egungo ahulezia. Hauek, hasiera batean, lanpostuen sorrerarako itun baten bila joan baziren ere, lanpetuegiak daude PSOEk proposatzen dituen neurriei aurre egiten. Oraindik ez da

hitz egin politika ekonomikoaz eta lanpostuen sorrerarako jarriko diren neurriez. Beste garai batean, egungo hauek baino ahulagoak ziren neurri ekonomikoek hainbat greba orokorrak eragin zituzten, baina gaur egun ez dira gai krisiaren izenean hartutako neurriei erantzuten. Eta krisiari dagokionez, oraindik gogorrena iristekotan.

Myriam Gartzia

■ Gobernuaren buruhausterik larriena defizit publikoa da, arlo honetan Maastrichetik kontuak eskatzen baitizkio ●

HISTORIA ETA GERO

■ ENPERADOREEN ODOL BEREZIA

Errege familiakoek odol urdina dutela jakina da. Publikoki ez da ezaguna, ordea, enperadoreena zein koloreta-koa den. Gorria ez bide da eta, antza, gainerako gizakumeonaren berdina ere ez. Horrela interpretatu zuen Japoniako etxeko gorabeherak zuzentzen dituen agentzia inperialak. 1989an hil zen Hiro-hito enperadorea, eta jasan zituen ebakuntzei buruzko xehetasunak kaleratu ditu mediku talde batek. Izan ere, Japoniaren historian enperadore batek jasaten zuen lehenbiziko ebakuntza zen. Salatu dutenez, agentzia inperialak ez zuen utzi egin beharreko odol transfusioa horretarako bil-
dutako odol kolektibotik egitea.

■ ALBANIAKO SELEKZIOA KAMISETA BILA

NAZIOARTEKO futbol txapelketetan sarri ikusten ditugu futbolariak kamiseta izerditsuak trukatzan. Albaniarren asmoa ere hori zen Espainiaren aurka jokatu zuten partiduan. Baina kamiseta trukatu gero, beranduago berria behar da zalantza barik, eta Tiranako agintariak ez daude gastu gehiegitarako. Promozioaren aldetik etekin bat atera dezaketela behintzat pentsatu beharko lukete. Albaniako entrena-tzaileak bere pena agertu du bere mu-tilen ilusio maila ikusita baina... «nire jokalariek ez dira konturatzen ber-rialde txirokoak garela eta ezin du-
gula gure kamisetak trukatzeko mo-
duko luxurik izan».

E L E M E L E

«Itzuliko ditugun lurralde batzuetan erresistentzia serbiarra izango da seguruenik, baina ezin dugu tribu bat baigina jokatu. Nazio bat gara. Akordio honetan galtzen dutenak ez dira bere udalerrigatik borrokatu, nazio osoagatik baizik».

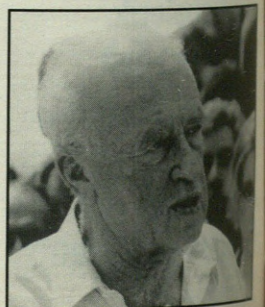
Radovan Karadzic, Bosniako serbiarren buruzagia.

«Hau estatu palestinar independenteranzko urrats bat besterik ez da».

Jasser Arafat, PAEko buruzagia.

«Estatu palestinar independentearen aurkakoa naiz».

Yithzak Rabin, Israeleko lehen ministroa.

O I H A R T Z U N A K

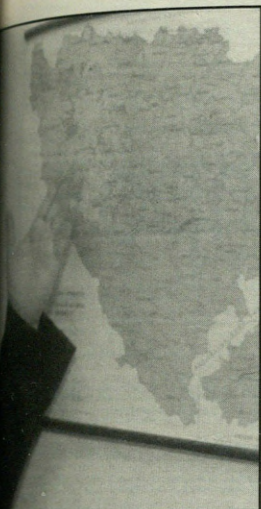
POLONIA SESB-EN BELDUR DA

EUROPAKO EKIALDEKO estatuentzat iragan dira jada burujabetza mugatuaren garaiak. Alabaina, horrenbeste urteetan SESBekin izandako loturek euren errealitatea mugatzen jarraitzen dute. Esate batera, «Rzeczpospolita» egunkari poloniarrek Polonian Errusiari zaion beldurra azaleratzen du Ukrainiaren kasua mahai gainean jarriz: *«Ukrainiari petrolioaren gerra irabazio dio Errusiak. Petrolioren hornidura eteteaz mehatxu egin dionean, Ukrainiak amore eman du»*. Egunkariak dioenez, Errusiak inoiz ez du onartu Ukraina galtzea, ezta Itsas Beltzeko itsasarmada, eta lehenago edo beranduago SESBeko errepublika ohiak bereganatzen saiatuko da. *«Posible da COMECON eta Varsoviako Ituna baino erakunde handiagoa eratzen saiatzea»*.

EUROPAKO KOMUNITATEA BERE BIDE KORAPILATSUAN

BATASUNAREN erritmoak aurrera doazen neurrian gero eta arazo gehiago sortzen zaizkie Komunitatea osatzen duten estatuei. Maastrichteko Ituna ez da oraindik martxan jarri, GATTari buruzko desakordioak nabarmenak dira eta laster erreforma instituzionalaren erreforma etorriko da, antza makala izango ez dena. Bien bitartean, lau estatu sarrera zerrendan daude, negoziaketetan murgilduta: Norvegia, Suedia, Finlandia eta Austria. Hauek sartzen direnean, estatu handienek (Alemania, Frantzia, Erresuma Batua, Italia eta Espainia) populazioaren % 78 izango dute baina Ministro Kontseiluko botoak % 63tik % 52ra jaitsiko dira. Horren aurkako borroka gogorra espero da. Hausnarketa ugari dago EK-ren etorkizunaren inguruan, Alain Juppe, Frantziako Atzerri ministroarena esaterako: *«12 kide izanik adostasunera beltzeko gai ez bagara, zer gertatuko da 16 edo 20 izatean»*.

«Rabin eta Arafaten arteko akordioak Israeli bakarrik egiten dio mesede eta Siriak ez du atzamar bat bera ere mugituko akordio honen aurka dauden palestinarrak isilarazteko. Ez dago justifikaziorik elkarriketa sekretu hauetarako».

Hafed el Asad, Siriako lehendakaria.

«Errusiar legebitzarraren inguruan bildu direnak, arloak, psikologia ezegonkorreko jendea, biltzaileak eta mafiosoak dira».

Viatxeslav Kostikov, Errusiako Etxe Zuriko bozeramailea.

Euskal sindikalgintza gaitasunik gabe gelditu da itun sozialean

LAB eta ELA, jokoz kanpo

Madrileko itun sozialean euskal sindikatuak ez dute eskua sartzerik izan. Hego Euskal Herrian PSOeren gobernuak hartutako neurri ekonomiko berrien ondorioak jasango ditugu, hemengo industria egoera kontuan izanik oso bereziki. Euskal Herrian nagusi diren sindikatu biek hitz egin dugu eta gertatu denaren balorazioa eskatu.

GAURKOTASUN ekonomikoa Madrilén zegoen. UGT eta CCOOek gobernu eta patronalarekin

borrokatu behar ziren. Itun sozialaren protagonistek Madrilén antzeztan zuten elkarriketa prozesua.

Neurri ekonomiko murriztaileak krisi garai hauetarako irtenbidea ziren, gerrikoa estutu behar. Eta hori

Espania osora hedatzen da.

Estatu mailako itun sozial honetan euskal sindikatuak ez dute ordezkartzarik. Hego Euskal Herriko herrialdeek ez dute lan harremanetarako erantzukizunik, dena Madriletik dator. EAEn nagusi diren sindikatu biek, ELA eta LABek, ez dute aukerarik izan ez euren iritzia ezta estrategia sindikal bat burutzeko ere. Hala ere, eta itun sozialaren negoziaketen zurrunkiloaren erdian, ELAk Madrilén hitz egiten ari ziren puntuen informazioa jaso zuen. Gonbidapen ofiziala zen edo ondo gelditzea besterik ez? Jose Migel Unanue ELAko Hitzarmen Kolektiboetarako arduraduna esan digunez, «ez zen gonbidapen ofizialik egon, eta bala izan balitz ere, ELA oso garbi du zein den bere jarrera itun sozialen aurka. Ez dira eraginkorrak gobernuek dituzten uesteko beharburuak lortzeko eta bestetik, langileentzat murrizketak eta sakrifizioak dakartzaten beti».

ELAren jarrera hau prentsaren bidez batez ere, maiz kritikatu izan da eta CCOOeko EAeko idazkar

Jose Migel Unanue, ELAko Hitzarmen Kolektiboetarako arduraduna dugu.

nagusia den Santiago Ben-
goaren ustetan, «itunaren
negoziaketetan parte ez
hartzeko gonbidapenari
ibes egiteak, ELAk dituen
erantzukizun sindikaleta-
tik ibes egitea esan nahi du.
Horrela, euskal langileen
%50en interesak abazten
ditu». Baina ELAko kidea ez
dago ados baieztapen ho-
nekin, «hori horrela esatea
manipulazio butsa» delako.
Jose Migel Unanueren us-
tez, «ezin da esan sindika-
tuek itun soziala sinatzen
ez badugu krisiarekiko du-
gun konpromezua abazten
dugula. Sindikatuek den-
bora daramagu krisia ges-
tionatzen, irtenbideak bi-
latzen ditugu suntsituta
dauden ebundaka enpre-
sarentzat, lanpostua galdu
edota arriskuan ikusten
duten milaka langileri ir-
tenbidea eman nabilan».
ELA sindikatuaren ustez,
enpresen konpetitibitate a
hobetzeko aurrera eraman
behar den konpromezu
sindikala ez da itun sozia-
letan islatzen. «Gure irten-
bideak ez dira hain ikus-
garriak baina, bai, zalan-
tzarik gabe, askoz ere era-
gingarriagoak. Hau da,
etengabeko negoziaketa
kolektiboa proposatzen du-
gu, enpresa bakoitzeko eta
sektore bakoitzeko sindika-
tu eta enpresarien artean
hartutako neurrien bidez».
Beraz, ELAren irtenbidea
negoziaketa kolektiboetan
oinarritzen da. Industria
politika, lan harremanak,

■ «ELAk ez du
enplegurako
konpromezurik ez
duen itun sozialik
bultzatuko» ●
JOSE MIGEL UNANUE

Manu Aranburu, LABeko Gai Ekonomikoetarako nazio arduraduna

«Madrileko itun sozialean euskal sindikalgintza mutilatuta dago»

ARGIA. Ba dauka ezer egiterik euskal sindikal-
gintzak PSOEek bartu di-
tuen neurri ekonomikoen
aurrean?

M. ARANBURU.

Madrileko itun sozialaren inguruan hutsune nabar-
men bat eman da. Gure estatutuak ez du aurrikus-
ten lan harremanen arloan eskumen autonomikorik,
dena Madril en esku dago. Euskal sindikaldintza mu-
tilatuta dago, ez baitugu aukerarik ezer egiteko. Eta
hau nahiko garbi gelditu da Madrileko itun sozia-
laren kasuan. EAEn gu-
txiengoaren diren sindika-
tuek, hau da, UGTk eta
CCOOek, ordezkatu di-
tuzte euskal langileak
Madrilen. Ikuspuntu sin-
dikal batetik eragin zuzene-
na du gure jardueran, gai-
tasunean. Ezindu partzia-
lak gara, baina ezintasun
hau garrantzitsua da.

A. ELAren hitz egin
duzue honetaz?

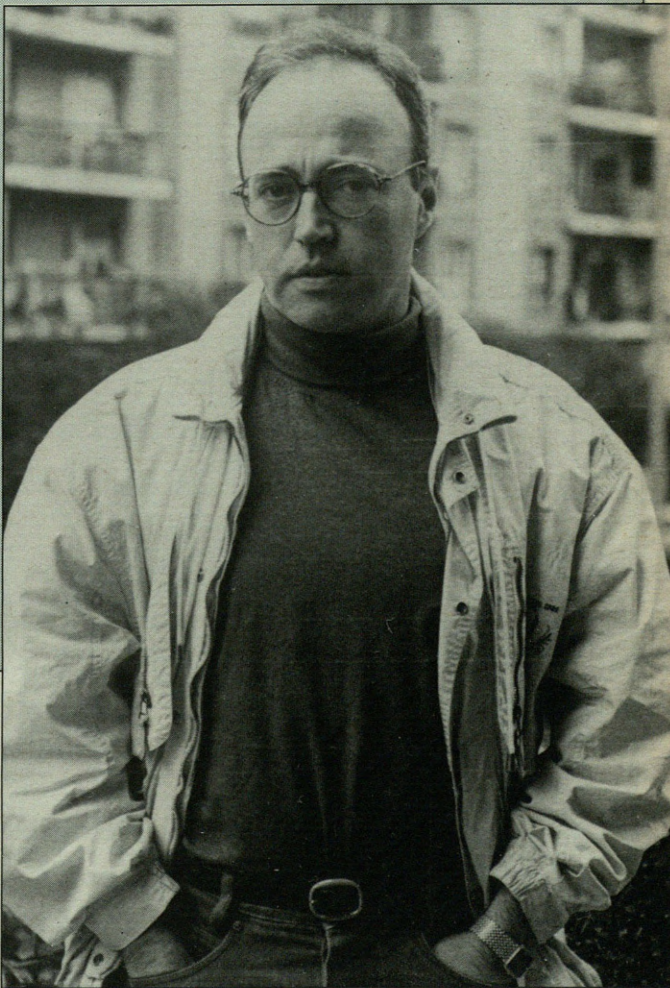
M.A. Eztabaida sakona

daukagu ELAren estatutu-
aren aldeko apustua
egiten dutelako. Mutila-
zioa berbera da ELA eta
LABentzat, baina ELAk
hutsune hori nolabait
gainditzeko negoziaketa
kolektiboen alde egiten
du.

A. Zein izan da gober-
nuaren neurri ekonomi-

koen eragina Hego Euskal
Herrian?

M.A. Zaila da esatea.
Baina eztabaida ez da ho-
ri. Arazoaren muina da ez
dagoela euskal esparru
ekonomiko soziala, eta
horretarantz jo beharko
genuke, estatuko dinami-
kan ematen diren ekime-
netik aldentzeko.

Manu Aranbururen ustez, «euskal sindikalgintzak ez du
aukerarik izan Madrileko itun sozialean».

enplegua, heziketa eta beste
arlo batzuk landuko dituz-
ten mahaiak antolatzea ere
proposatzen dute, Eusko
Jaurlaritza, sindikatuek eta
enpresariak osatuta.

Hala ere, langabeziaren
arazoa «gobernu zentralak
jarraitutako politika eko-
nomikoaren eragin zuzena
da», Jose Migel Unanueren
iritziz. «Politika monetaris-
ta, ekintza espekulatibo, fi-
nanziero eta inprodukti-
boetarako gobernuak eskai-
ni dituen laguntzek haz-
kunde ekonomikoaren gel-
ditzea, industria jardue-
ren suntsipena eta langabe-

ziaren etengabeko haz-
kundea ekarri dituzte. ELAk
ez du enplegurako konpro-
mezurik ez duen itun so-
zialik bultzatuko, are gu-
txiago honek langile, pen-

tsionista eta langabetuen-
tzako murritzaketak baldin
badakartza».

Myriam Gartzia

URTETAKO MARATOIOIA

Beasain, Loiola, Tolosa, Donostia, Errenteria, Legazpi - Urretxu - Zumarraga, Deba, Zarautz, Irun, Oñati, Andoain, Bergara eta Ordiziako edizioetan lanean aritu zirenen ordezkariak.

Urriaren 3an, Ordizian, Gipuzkoako ikastolen urteroko festak bere 17. edizioa beteko du. Euskal Eskola Publikoaren Legeak arauturiko lehen ikasturte honetan, eguna esanahi berezikoa gerta liteke. Aurtengo leloari jarraiki, urtez urte eta herriz herri kilometroen maratolian ibilitakoen iritzia bildu nahi izan ditugu. Hona hemen beren hitzak.

URRIAREN 3ko helmuga artean urrun zutela, iazko urtarrilean hasi zuten Ordizian maratoia. Orduak hona, xirriki xarraka, 200tik gora korrikalari txindurrien

antzerari aritu dira lanean. Lasterketa luzea izan da. Ederki kostatako metroak izan dira. Helmugaratzea, baina, ezin jendetsuagoa izatea espero dute Kilometroak 93ren antolatzaileek: 100.000 pertsona ingurukoa. Hilaren 3ko azken metroetan, dena den, urte osoa lasterka igarotako korrikalariak, beste 2.000 lagunei pasatuko diete lasterketaren lekukoa. Denak izango dira beharrezko helmugan saria jasotzekotan.

«Geurea maratonia» dugu, izan ere, aurtengo Kilometroak-en leloa. Edonondik begiratuta ere, egokia dirudi. Hamazazpi urte dira Beasainen festa lehen aldiz egin zenetik, eta 25 urte pasatxo ikastolen mugimendua sortu zela. Kilometro franko joan dira, beraz, aurtengora iristeko.

Nolanahi ere, testuinguru berezi samarra izango da aurtengoa. Euskal Eskola Publikoaren Legeak arauturiko lehen ikasturtea izango da honakoa, «ikasturte normaldua» Fernando Buesa Hezkuntza sailburuaren hitzetan. Administrazio biki, ikastolak sare pribatuan eta sare publikoan banaturik geratu dira. Sare pribatuan, denera, 63 ikastola izango dira. Publikoan 43. Sare bien arteko behin-behineko hautua egin ga-beak, bestalde, 7 ikastola ditugu. Horietatik 3 gipuzkoarrak eta lau bizkaitarrak.

Ikasturtea galdera ikurugariz hasi da ikastolen mugimenduarentzat. Nola geratuko da hemendik aurrera bizkarrean 25 urteko lana duen mugimendua? Nola egituratu eta bultzatu EAEn administrazio biki bi sare ezberdinetan banaturik geratu dena?

Testuinguru berriak, galdera ikur hauek berek, be-

Antonio Campos, Ikastolen Elkarteko lehendakaria:

«Egoera berriak birdefinizioa eskatzen du»

ARGIA. Egin iezaguzu ikastolen mugimendua-ren egungo egoeraren diagnosia.

ANTONIO CAMPOS.

Egoera berriak birdefinizioa eskatzen du. Galdera hor dago: eta orain ikastolak zer? Horri erantzunez etorri beharko du antolakuntza berriak, ikastola pribatu eta publikoen arteko harremanak. Ikastolak zertan garen aztertu beharko da, zein helburu ditugun eta horietatik zeintzuk diren talde bezala eta zeintzuk ikastolak berak bete beharrekoak. Hori definituta, ikastolak eta taldearen artean zein konpromezu dagoen ikusi behar da.

A. Nola bildu, baina, sare pribatuan eta sare publikoan banaturiko ikastolak?

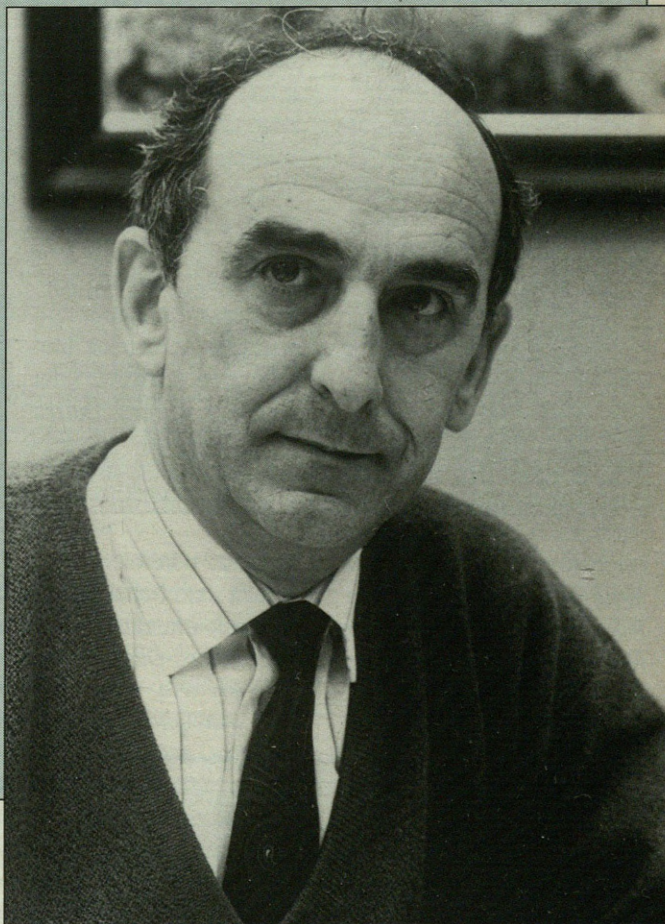
A.C. Gauzak aldatzen ez badira behintzat, guk orain arteko kongresuak ditugu oraindik erreferentzia, eta horiek ikastola guztiena izan beharko lukete. Aukerak aztertu behar dira, eta behar diren bideak ireki. Egoera zeharo ezberdinak daude, eta hurbilketa puntuak aurkitu behar dira. Federaziotik begiratuta, prota-

gonismoa ikastolei eman behar zaiela uste dut. Batzuetan, martxa azkarren eraginez, protagonismoa kentzen baitzaio jendeari. Partehartzea ikastolen historian ezagarrietako bat izan da, eta horri heldu behar zaio berri. Ez dadila kontu hau Federazioarekin identifikatu. Eztabaida guzti honen gauza onik izan du, urrun samar zegoen jende asko berriz bildu eta hur-

bildu egin dela.

A. Zein esanabi du Ordi-ziako egunak?

A.C. Hasieran zuen esanahi bera hartuko du aurtengo festak. Batetik, sare pribatuko ikastolek diru premia dute. Eta hori ditugu Nafarroa eta Ipar Euskal Herrikoak ere. Elkartze leku beharko luke izan, ikastola guztien eguna. Batzuk oso argi ari dira ikastolak zatitu nahian.

Antonio Camposen ustez, hurbilketarako puntuak aurkitu behar dira.

rezia egin dute aurtengo edizioa. Festaren esanahiari buruz, ikastolen egoera berriaz, urtez urte beren herrietan Kilometroak antolatzen ibilitako korrikalari-kin hitz egin dugu.

Joxe Miguel Zeberio, 1980ean Tolosan eginiko edizioan antolatzaile lanean aritu zen. Geroztik, festa

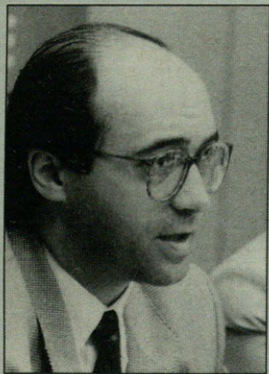
berri batera joan ohi den bakoitzean, zezenketa bukatu ondorengo patxadaz dagoen toreroa bezala sentitu ohi da: «Aurtengoa oso lelo egokia da, oraindik ere maratonia beharrezkoa bai-

Jose Luis Avila, Hezkuntza Saileko kontseilariordea:

«Ez dut uste elkarrizketa falta denik»

ARGIA. Sare pribatuko ikastolek ez dakite oraindik aurten zenbat gela kontzertatu izango dituzten.

JOSE LUIS AVILA. Lehendabiziko bilerak artean ikastolak publifikazio prozesuan zeudela izan ziren. Geroztik beste bilerak batzuk egin izan dira. Egia da, baina, oraindik ez dakigula zenbat gela izango diren. Kontzertazioa dela eta, kasuak banan-banan aztertutako behar dira. Zenbait kasutan, administrazio

tramiteak medio, baime-nak atzeratu egin dira. Beste batzuetan arazoak daude baimena emateko. Hil honetan edo hurrengoan bilduko gara.

A. Irakasleen kopurua ere jakiteke dago.

J.L.A. Irakasleei dago-kienez, Konfederazioa-rekin behin baino gehia-gotan arazoak izan dira likidazioa dela eta. Lehendik datorren kon-tua da hori. Irakasle ko-purua kontzertaturiko gela kopuruarekin lotua dago.

A. 1992ko diru likida-zioa dela eta Ikastolen Elkartearen kexu azaldu da. Baita 1993rako aurre-ratu zaionarekin ere.

J.L.A. Parte bat emateko geratu da oraindik, 1993ko dirua aurreratu egin da, erabateko liki-dazioaren zain. Ez dut uste prozedura txarra izan denik, ezta elkarriz-keta falta denik ere.

ta. Nahiz eta batzuk pri-batu eta besteak publiko izan, ez dut uste aurtengo festan inor horretaz gogo-ratuko denik. Denok enbor bereko adarrak gara».

Eguraldia zela ez zela To-losako edizioan azken unera arte larri eta estu ibi-litako tolosarraren aburuz, «aurtengo festak aurrekoen zentzu bera du. Dirua lor-tzea ezinbestekoa da, baina baita euskara eta ikastolak aurrera ateratzeko kon-tzientzia erakustea ere».

Lourdes Idoiaga oñatia-rrak 1989an ezagutu zuen maratoia. Gogoan du orain-dik Bitoriano Gandiagak

zirkuitua bere olerki bat ira-kurritu ireki behar zuenean, idazleak urteekin izandako nahasketa: «Olerkia irakur-tzen ari zela, nabastu egin zen, eta Oñatikoa 1989ko edizioa zela esan beha-rreran 1999koa genuela esan zuen».

Lourdesentzat, aurten-go, aurreko urteetako fes-tetatik ezberdina izango da:

■ «Nahiz eta ikastola batzuk pribatu eta beste batzuk publiko izan, ez dut uste inor horretaz gogoratuko denik» ●

JOXE MIGEL ZEBERIO

«Esanahi berezia dauka. Ikastolen mugimendua be-rrri baten 25 urteko esfor-tzua izan da, herritar as-koren izerdiz orain arte egon den errealtatea. Orain hemendik aurrera zer izango ote garen zalan-tza dago, orain arte era-kutsitako dena berriz era-kutsi beharko bagenu be-zala».

Ikastolak sare ezberdine-tan geratu izana zenbaterai-no nabarituko den kezka-tzen du Lourdes: «Kezka dut ea politikariek egin duten

zatiketa hori, benetan be-rrirra iritsi ote den. Zatiketa eman dela ezin da ukatu, baina ikastolen mugimen-dua ez da getthoa, eta gou-za asko daude denok batera egiteko».

1990ean, Andoainen, eun-jasa izugarrien pean ospatu zen Gipuzkoako ikastolen festa. Emilio Etxabe antola-tzaileak gogoan ditu orduko komeriak: «Goizeko seieta-n bildu ginen antolatzaileak, sekulako zarrapada ari zuela. Batek zera esan zuen: 'Lasai, hau laino koskor bat besterik ez duka eta'. Gero egun osoan blai eginda egon ginen. Laino koskorra bai, baina luze samarra!».

Emiliok ez du zalantzan jartzen aurtengo festaren garrantzia. Maratoiaren ki-

Ordiziako antolatzaileek 100.000 lagun espero dituzte.

lometro berria da bere us-
tez. «Orain bost urte edo,
jendea galdezka aritzen zi-
tzaigun, 'aizu eta hemen-
dik aurrera Kilometroak
beharrezkoa al da? Egun,
pribatu eta publiko kontu
bori dela eta, baten batek

bori esan dezake berriz.
Orain sekula baino argiago
ikusten dut ez dagoela ino-
laz ere soberan».

Euskal Eskola Publikoa-
ren Legeak eragindako
egoera berria giroan antze-
mango ote den galdetu dio-

gu Emiliori: «Zerbait ofi-
ziala biburtzen denean,
dena Administrazioaren
lepora uzteko arriskua da-
go. Maila horretan, jen-
deari azken helburua
urrun dagoela esan behar
zaio, eta horrelako ekintze-
tan batasuna mantentzea
garrantzitsua dela».

Arantzazu Narbaiza
1991n Bergaran izandako
kilometroetan aritu zen. Or-
dutik, trantze horretatik
pasatu denaren begi zorro-
tzez begiratzen ditu antola-
kuntza kontu guztiak: «Ikas-
tolen mugimenduaren oi-
narrizko pentsaerak bizirik
dirauela uste dut. Ez dut uste
Ordiziakoa maratoiaren
pauso berria bezala ulertu
behar dugunik, ikastolen
mugimenduak egindako
lanaren jarraipen bezala
baizik».

Arazo ekonomiko ugari

Montuak kontu, Ordizia-
koaren helmugan gara. Ber-
tan ateratzen den dirua, Ja-
kintza ikastolara zuzenduko
da batetik.

Bestetik, diruaren beste
parte bat Ikastolen Elkar-
teak sorturiko elkartasun
kutzara joango da. Elkartasun
kutxaren sorrerak berak
adierazten duen legez, aur-

tengo ikasturtea ez da ba-
tere samurra izango sare
pribatuan geratu diren ikas-
tolentzat. Izan ere, Hez-
kuntza Sailarekin, hainbat
puntu oraindik argitzeke
daude: kontzertazioa dela
eta zenbat diru eman behar
zaien, irakasleen kopurua
zein irizpideren arabera
erabakiko den, eta zenbat
izango diren ikastola haue-
tan baimenduko diren ge-
lak.

Antolatzaile lanetan
diharduen Antton Amun-
darainen aburuz, aurtengo
edizioaren garrantzia oso
modu zabalean ulertu behar
da. «Goierrin gaude, inguru
nahiko euskalduna. Kilo-
metro hauek ez badute es-
kualde bonetan euskararen
normalizazioari bultzada
emateko balio, gure helbu-
ruetan buts egingo genuke».

Aurreko maratolari guz-
tiei eginiko galderak egin
dizkiogu Anttoni. Ordizia-
rrak, baina, ez du uste aur-
tengoa inolako ezaugarri
bereziz jantzi beharreko fes-
ta eguna izango denik: «Ez
nuke ezer antzematerik
nahi. Nabiz eta Kilome-
troak ikastolek antolatutako
festa den, hau ez da ikas-
toletan dabiltzaneren eguna
bakarrik. Zentzu hori as-
paldi gainditu zen».

Alberto Irazu

EUSKARAZ

goi urratsetarako ikastaro bereziak
urritik aurrera barnetegiak

ARABA

(945) 28 89 22

NAFARROA

(948) 22 22 46

MATXINBELTZENEA

(Lesaka)

(948) 63 77 96

kal Herriari dagokionez, turismoaren eragina oso nabarmena da: kostaldean, etxebizitzaren batez beste-ko m²ak 220.000 pezeta balio ditu. Barrualdean askoz ere merkeagoa da.

Diru gehiegi, zalantza barik. Baina badago gehiago ere. Oraintsu, abuztuaren erdialdera, Tecnitasa enpresak —etxe eta ondasun balioetan diharduena— kaleratutako datuak dardarka jartzeko modukoak dira. Bilbo eta Donostia jarriko ditugu adibide gisa. Donostian, zonarik garestienean etxe berrien m²a 850.000 pezetan ordaintzen

Diru gehiegi, zalantza barik. Baina badago gehiago ere. Orainsu, abuztuaren erdialdera, Tecnitasa enpresak —etxe eta ondasun balioetan diharduena— kaleratutako datuak dardarka jartzeko modukoak dira. Bilbo eta Donostia jarriko ditugu adibide gisa. Donostian, zonarik garestienean etxe berrien m²a 850.000 pezetan ordaintzen

VENDO PISO:
3 Habitaciones, Salón, Terraza,
Cocina, dos Baños
PLAZA DE NOJA N° 18 -
PRECIO: 12.800.000PTS.
FORMA DE PAGO: 18 AÑOS
Tfnos: (942) 63 08 62 - (94) 443 21 24 - 423 17 25
421 79 14

PRECIO: 14.300.000 - 16.300.000 - 17.900.000
AMORTIZABLES: 20 AÑO
INKOBAS - Tf. 423 17 25 - 443 21 24 - 421 79 14
C/ Colón de Larreategui, 2 (lonja) - BILBO

VENTA PISO DE: 98 M²
COCINA: EQUIPADA
BAÑOS: 2
HABITACIONES: 3
SALÓN: 1
CALEFACCIÓN: -
SITUACIÓN: JARDIN ARANA
VALOR: 15.000.000 PTS
INTERIOR

VENTA PISO DE: 110 M²
COCINA:
BAÑOS: 1
HABITACIONES: 4
SALÓN: COMEDOR
CALEFACCIÓN: -
SITUACIÓN: PRÓXIMA A MURTALE ARANA
VALOR: 16.400.000 PTS
EXTERIOR, TERRAZA

VENTA PISO DE: 45 M²
COCINA: EQUIPADA
BAÑOS: 1
HABITACIONES: 1
SALÓN: 1
CALEFACCIÓN: VENTILACIÓN CENTRAL
SITUACIÓN: ZARALOU EU
VALOR: 8.500.000 PTS
INTERIOR

VENTA PISO DE: 45
COCINA:
BAÑOS: 2
HABITACIONES:
SALÓN: DESMILITARIO
CALEFACCIÓN: VENTILACIÓN CENTRAL
SITUACIÓN: ZARALOU EU
VALOR: 10.300.000 PTS
EXTERIOR

VENTA PISO DE: 95 M²
COCINA: 1
BAÑOS: 2
HABITACIONES: 3
SALÓN: 1
CALEFACCIÓN: CENTRAL-CALEFACCIÓN INDIVIDUAL
SITUACIÓN: CALCA PLAZA ZARALOU EU
VALOR: 14.800.000 PTS
ZONA AJARDINADA

OFICINA: DE 40 M²
- ALQUILER -
C/C
SITUACIÓN: IPARRAGUIRRE
RENTA: 60.000 PTS

VENTA PISO DE: 113 M²
COCINA:
BAÑOS: 1
HABITACIONES: 6
SALÓN: 1
CALEFACCIÓN: -
SITUACIÓN: ATXURI
VALOR: 9.200.000 PTS
EXTERIOR

VENTA PISO DE: 75
COCINA: EQUIPADA
BAÑOS: 2
HABITACIONES: 3
SALÓN: COMEDOR
CALEFACCIÓN: VENTILACIÓN CENTRAL
SITUACIÓN: JARDIN ARANA
VALOR: 11.000.000 PTS
EXTERIOR

VENTA PISO DE: 55 M²
COCINA:
BAÑOS: 1
HABITACIONES: 1
SALÓN: COMEDOR
CALEFACCIÓN: -
SITUACIÓN: PEREZ GALDOS
VALOR: 12.900.000 PTS
EXTERIOR

VENTA PISO DE: 65 M²
COCINA:
BAÑOS: 1
HABITACIONES: 3
SALÓN: 1
CALEFACCIÓN: -
SITUACIÓN: GENERAL CONCHA
VALOR: 8.300.000 PTS
INTERIOR

VENTA PISO DE:
COCINA:
BAÑOS: 1
HABITACIONES: 4
SALÓN: 1
CALEFACCIÓN: -
SITUACIÓN: MURTALE ARANA
VALOR: 10.500.000 PTS
EXTERIOR

VENTA PISO DE:
COCINA: EQUIPADA
BAÑOS: 1
HABITACIONES: 3
SALÓN: 1
CALEFACCIÓN: -
SITUACIÓN: ATXURI
VALOR: 9.750.000 PTS
EXTERIOR

ALQUILER LOCAL DE: 63
ENTRADAS: 1 de 320m
ALTURA: 25m

da eta merkeenean 115.000 pezetan. Diru kopuru hau 90 m²ko etxe batera eramaten badugu, garestienak (zentro aldean) ia 77 milioi

pezeta (3,5 milio libera inguru) balioko luke eta merkeenak (Alza-Larratxon) 10 milioi inguru.

Dirutzar horien aurrean

edonork esango luke etxe berriez paso egiten duela eta etxe 'zaharren' eremuan sartzen dela. Joko hobea baina eskasa hala ere, kon-

Begiratzear konformatu beharko da herritarra, gehiengo ez baita erostera iristen.

Goazen

eta gonbida ditzagun...

Jabea eta maizterraren borroka historikoa

BORROKA aspaldikoa da, jabeak eta maizterrak. Hego Euskal Herriari dagokionez, 1964ean egin zen Hiri Errenta Legearekin funtzionatu izan zen 1985. urtera arte. Lege honen arabera, hasieran jabe eta maizter artean jarritako errentak ez zuten epe finkorik eta horrek jabeen protesta gogorrek ekarri izan dituzte behin eta berriro. Euskal Herriko Jabego Higiezin Babeserako Elkartek gogor kritikatu izan du oraindik legeria hori.

Consuelo Urberuaga elkarteko lehendakariak jakinarazi duenez, «maizterra zein jabea kaltetuak ateratzen dira, lege justu eta egoki bat barik, jabeek nekez alokatuko baitituzte euren jabetzak». Urberuagak

dioenez oraindik jabe asko daude Euskal Herrian 500 eta 1.000 pezetako errentak kobratzen ari direnak, «katastro balioak etengabe banditzen ari diren bitartean. Horrela jarraituz gero, jabe askok —eta hori gertatzen ari da— nahiago izango dute ez alokatzea eta etxebizitza edo euren jabegoa butsik edukitzea. Horrela, azken batean, kaltetuenak alokatzaileak dira, eskaria gero eta bandiagoo delako eta baldintza horietan akurak murriztu egingo direlako».

Ez dira aurkako ahots bakarrak. Bizkaiko Hiri Jabetzaren Ganbara Ofizialeko lehendakaria den Maria Jesus Ellakuriak ere iragan astean

bertan adierazi zuenez, «errenta kontratuak eteteko epea gebienez 10 urtekoa izan dadin eskatzen dugu. Hala ere, bereizketa bat egiten dute. «Egungo bizilaguna basierako kontratuaren sinatzailea edo haren senar-emaztea bada etendura epeak 10 urtekoa izan beharko luke, eta horrela ez balitz bost urtekoa». Negozio aretoetarako kontratua eteteko epea, aldiz, bost urtekoa behar luke Ellakuriaren iritziz. Legea urte amaiera baino lehen onartu beharko da, baina printzipioz gobernu zentralak kontratuak eteteko epea 25 urtera arte luzatu nahi du. Ipar Euskal Herrian, bestalde, kontratua eteteko epea 6 urtekoa da.

Ipar Euskal Herrian 17.000 etxe hutsik daude urteko hilabete gehienetan, hots, 250.000ko populazio batean 90.000 bat pertsonak bigarren etxebizitza dute.

tuan hartzen badugu behintzat bigarren eskuko etxeak, jadanik erabiliak izan direnak alegia, ia besteak bezain garestiak direla, Donostian behintzat. Zentro aldean m²a 750.000 pezetan saltzen da; Loiola edo Martunen, esaterako, 100.000-175.000 pezeta ar-

tean; eta, horien tartean, Gros, Amara eta Uli-Ategorrieta, adibidez, 160.00 - 225.000 m²ko.

Bilbo Handia aldera begiratuz gero patrikak lasaitasun apur bat hartuko du seguruenik. Getxo dugu alderik garestiena, baina garai bateko aberasgune hura

ere, egun asko baretu da —prezio aldetik— Donostiarekin erkatuz gero. Ere murik garestiena Areeta. Neguri da, 450.000 pezetan m²ko (21.000 libera inguru); Bilboko zentro aldean, En-santxean, 400.000 pezeta; eta merkeenak Rekaldeberri, Barakaldo, Gurutzeta eta Lutxana dira, 140.000 pezetan m²ko ordaintzen direla.

«Erostea ezinezkoa beraz», pentsa dezake batek baino gehiagok. «Eta erotekotan, urte mordoska bi-potekatuta pasatu behar. Hori da beste aukera. Alternatibarik? Alokatzeara, zalan-tza barik. Alokatzek, seguruenik gero eta gehiagora joko badu ere, gaur egun ez du indarririk Hego Euskal Herrian, populazioaren %9 bat besterik ez baita alokairuan bizi. Europan askoz ere kopuru handiagoak dira alokairuan bizi direnak. Alokatzek diren etxebizitzek egungo egoera eskasa kontuan hartuta, dena den, ez da harrigarria ehuneko bederatzi horrek gora ez egitea. Iritzi horretakoa da behintzat Jose Tipaon, Eus-

kadiko Kontsumo Federa-
zioko lehendakaria: «Euro-
pan alokatzearen oitura
askoz bedatuagoa dago, eta
gure artean ere mentalitate
aldaketa bat eman beharko
litzateke, baina nola horre-
lako eskaintza traketsare-
kin? Are gehiago etxebizitza
ugari hutsik dagoenean».

Etxe hutsak, horra hor
beste fenomeno bitxia.
EUSTAT estatistika institu-
tuak 1991n egin zuen azter-
ketaren arabera, EAEn sei
etxetik bat hutsik dago. Ipa-
rraldeko kopuruak larria-
goak dira oraindik por-
tzentaiak kontuan hartuz,
turismoa dela eta ia urte
osoan 17.000 etxebizitza
baitago hu tsik. Honek
90.000 bat pertsona esan

■ **Donostiako
zentro aldeko
etxebizitza berri
batek 70 milioi
pezeta balio
ditzake ●**

nahi du, eta Ipar Euskal He-
rriak 250.000ko populazioa
du gutxi gorabehera.

Etxe hutsena da Ipar Eus-
kal Herriko etxebizitzaren

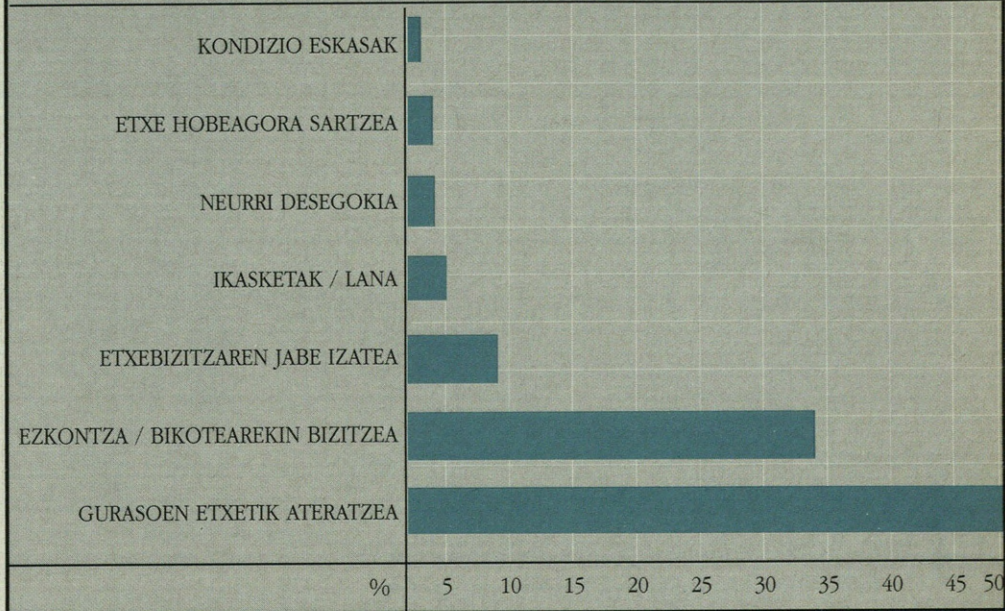
inguruko ezaugarri nugu-
sienetakoa. Horrez gain,
Hegoaldearekin konpara-
tuz, daturik adierazgarrie-
netakoa han herritarrak Es-
tatutik jasotzen duen diru-
laguntza da. Adibide bat.
Tip trois babes ofizialeko
etxe ereduak (bi gela eta
egongela) 2.300 libera
(50.000 bat mila pezeta)
inguru balio ditu (2.300 li-
bera), baina estatuaren la-
guntza osoa jasoz gero (lan-
gabezia, seme-alabak edo
eragile desberdinak direla
eta) 200 bat libera besterik
ez dira ordaintzen. Ezber-
dintasun nabermenak ba-
tean zein bestean. Bilbon

eta Donostian, esaterako,
ikastera doan gazte talde
batek 50.000 pezetatik
100.000 pezetarainoko diru
kopurua ordaindu beharko

du. Ez etxerik, ez dirurik.
Gogoak besterik ez.

Xabier Letona

ETXEBIZITZA LORTU NAHI DUTENEN ARRAZOIAK

ETXEBIZITZA ESKARI ERREALA HERRIALDEKA

	ETXEBIZITZAZ ALDATZEA	ETXEBIZITZA LORTZEA
ARABA	2.355	2.435
GIPUZKOA	4.951	6.271
BIZKAIA	9.825	12.556
EAE	17.130	21.261

...guraso, langile, gazte
eta koadrilako lagunak...

BI KATE

Bi kate. Bi zilbor-heste. Ama bat. Bi haur. Bat gehi bat berdin bi. Bikiak. Birritan bizitako bizitza bera. Bi gorputzetan. Gogoarenak diren kateez loturik. Bizitzarena etena baitute jaiotzetik. Ama berberari etendako zilbor-hesteen muturrak biak. Bi kate. Kate bat. Bikiak izatea.

GIZAKI bakoitza bakarra eta errepikaezina dela zioenak mesede handia egin zien hori entzun nahi zutenei, baina badira horrelako nahirik ez dutenak ere. *«Zu birritan sentitu ezin zaren bezala, ni ezin naiz pertsona bakar sentitu. Bi sentitzen naiz»*, dio

Monica Garatek.

Joseba Zugarramurdik oso ongi ulertzen du hau. Askotan, bat sentitu beharrean, bi sentitzea zer den. Baina ez pentsa nortasun bikoizketa kasu biren aurrean gaudenik. Ez dute elkar ezagutzen, baina ezaugarri komun bat dute bi

gazte hauek. Bai Monica bai Josebak ahizpa eta anaia bikiak dituzte.

Maria Eugenia Kerejeta genetika ikertzaileak normaltzat hartzen du horrelako kateak egotea bikien artean: *«Biki monozigotikoez ari naiz, ez bizigotikoez. Monozigotikoak haurdunaldiko lehen egunetan bazi batek ernaldutako arrautza bakarra bitan zatitzearen ondorio dira. Zelula berdina dituzte. Eduki berdina dute. Horregatik da normala itxura berdina izatea eta hainbat gauzatan lotura bereziak»*.

Biki bizigotikoak bi hazik

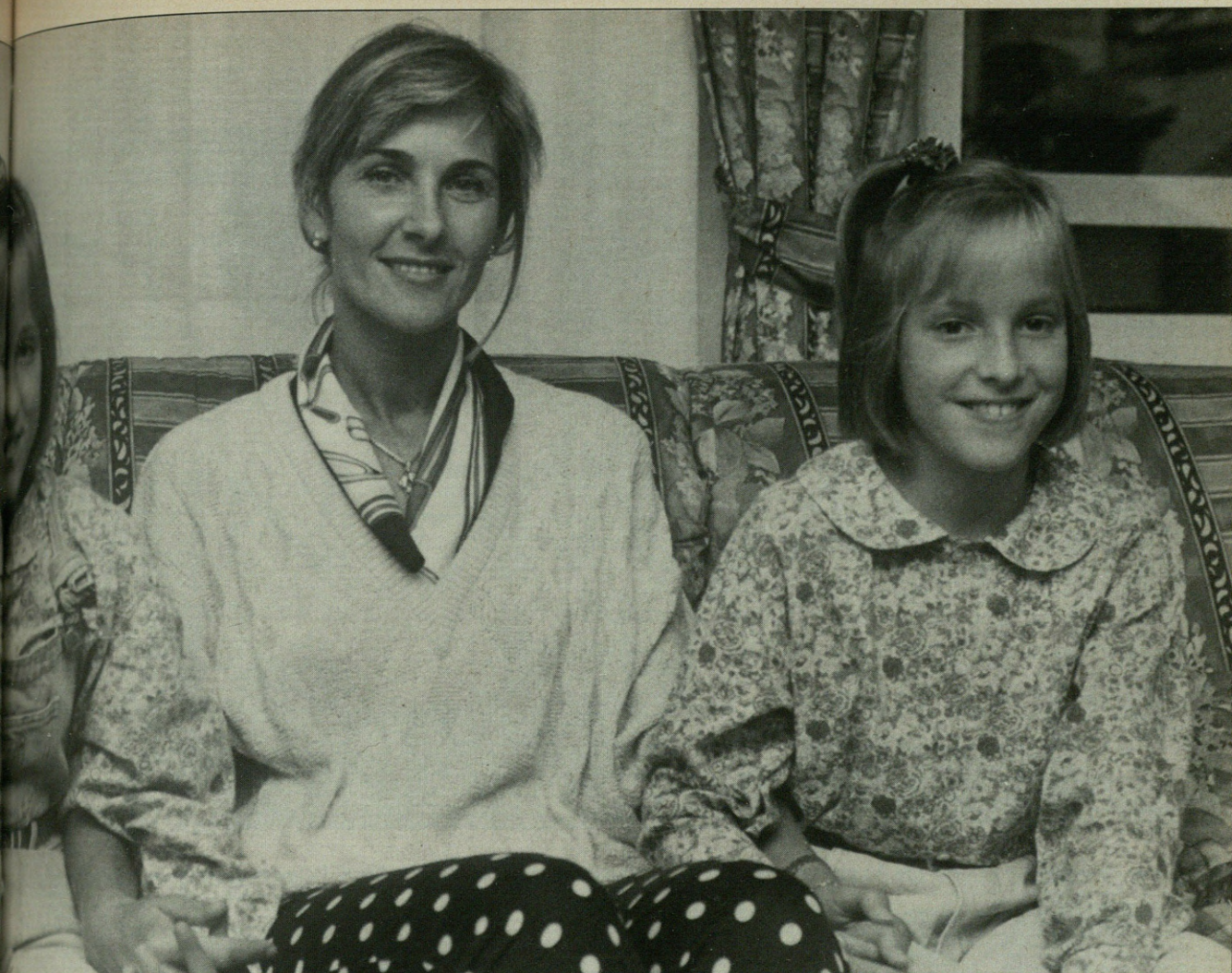
ernaldutako bi arrautzik sortuak dira. Jatorria bera ez denez, ez dute anai-arrebu arruntan arteko antza baina gehiagorik. Sexu desberdinekoak izan daitezke biki hauek, eta badirudi biki bizigotikoak izateko joera parrauntsi egiten dela.

Bzuretik ezpala?

Biki monozigotikoak izatea ez omen da jaraunskorra ikertzaileen ustez, bitxikeria genetiko bat baizik. Hori bai, inguru edota etnia konkretu batzuetan ugariagoak dira. Etnia kaukasiarretan 7 biki monozigotiko jaiotzen dira 1.000 haurreko. Beltzen artean 20 dira bikoteak, eta ekialdean 3. Hemen, 4 bikote monoigotiko jaiotzen dira 1.000

Bittor eta Joseba Zugarramurdi. 23 urte eta guztiak elkarrekin. Taberna berean lan egiten dute egun.

haurreko. Zelula berdina-
dituztenez, sexu berekoak
dira beti biki monozigoti-
koak. «Beraiek dira benetan
bikiak, hitz horrek dituen
konnotazio guztiekin», dio
Kerejeta doktoreak. Kon-
notazio horien artean sar-
tzen da, adibidez, ahizpa
edota anaia bikiek gustu be-
retsua izatea askotan. Mo-

nica eta Cristina Garate
ahizpa donostiarrak horren
adibide ditugu. «Beti gustatu
izan zaizkigu gauza berdi-
nak. Mutiletan bakarrik di-
tugu gustu desberdinak». Batek hasitako esaldia bes-
teak amaitzen du. Behin
amarekin kaletik zihoazela
gizon batek gelditu eta bere
seme bikientzako emazte

aproposak lirakeela esan
zion euren amari, ea non
bizi ziren eta zergatik ez
zieten elkar ezagutzeko
aukera ematen.

Joseba Zugarramurdi eta
bere anaia bikia Bittor Aran-
tzakoak (Nafarroa) dira.
«Beti egon gara elkarrekin.
Elkarrekin bizi gara egun.
Elkarrekin egiten dugu lan.

**Miriam eta Garbiñe Argote
euren ama Mari Carmen
Lizasorekin. Txikitatik
gustu desberdinak
jorratzen saiatu dira.**

...euskara **dek** ikastera.

Mertxe eta Maria Luisa Berrospe. 64 urte. Berrogeita hamar leku desberdinetan biziz. Hala ere lotura ez dutela inoiz galdu diote.

Monica eta Cristina Garate donostiarrak. 25 urte. Bikiez esaten den guztia ez sinetsiagatik, lotura berezia ez dute ukatzen.

Lagun berak ditugu. Badakit zenbaitentzat hori neketsua izan daitekeela, baina nire anaia ez badago nirekin butsune bat sentitzen dut. Elkarrekin biziko gara beti», dio Josebak. Buruan kantui bat izan eta anaia kantu horixe kantatzen hastea askotan gertatzen omen zaie.

Desberdinak ordea

Mertxe eta Maria Luisa Berrospe hondarribitarrek ez dute hain lotura estua beren artean. Euren bizitzetako 64 urtetik 50 etxe desberdinetan bizi izan dituzte. Elkarrengandik urrun. «Baina beti genuen elkarren berri. Egun ere, abizpak gau txarra igarotzen duenean, hurrengo egunean telefonoz deitzen diot ea zer gertatzen den galdezka».

Miriam eta Garbiñe Argotek ez dute berdinak izateko gogo handirik. 11 urteko biki zarauztar hauek janzkera eta gustu desberdinak jorratzen saiatu dira hiruzpalau urte dituztenetik. Elkarrengandik banatuta egoteko arazorik ez dute. Izaera ere oso desberdina dute. Hala ere, bikiak izateari uko ezin egin eta eskolan agertu da beren katea. Gelako toki desberdinetan eseri arren, azterketetan akats berak egiten dituzte. Irakasleak dio elkarrekin ikasten dutelako izan daitekeela. Beraiek ezer ez dute esaten. Irribarre bat bota eta ea nor den bien artean gehien agintzen duena galdetutakoan, Garbiñek Miriamen jenio txarra aipatu digu. Miriamek barre egin du. Elkarren arteko kate berezi bati barre eginez edo.

A magoia | ban

EKIN ETA JARRAI

EUSKALTZAINDIAK 75 URTE. Elkarrizketak: Luis Villasante, Jean Haritxelhar ● **EUSKALTZAINDIAREN 7 MIRAGARRIAK.**

Resurreccion Maria Azkue, Seber Altube, Julio Urkijo, Manuel Lekuona, Pierre Lafitte, Koldo Mitxelena, Luis Villasante ●

EUSKARA BATUAK 25 URTE. Iritzi artikuluak: Xabier Mendiguren Bereziartu, Paulo Iztueta, Txillardegi, Ibon Sarasola ●

EUSKALTZAINDIARI GUTUN IREKIAK. «Euskaldunon Egunkaria». Elhuyar, Euskal Telebista. Irakaskuntza. UZEI

EGILEAK: PATXI SARRIEGI, MIKEL ELORZA, RITXI LIZARZA, J.J. PETRIKORENA, JOXI GOIKOETXEA. MARRAZKIGILEA: MATTIN. ARGAZKILARIA: LEIRE ARZUAGA. MAKETATZAILEA: KARLOS BERISTAIN.

AKADEMIAREN PREMIA

Orain dela 75 urte, Eusko Ikaskuntzak Oñatiko Unibertsitatean burutu zuen batzarrean abiatu zen euskararen akademia bat sortzeko egitasmoa. 1919ko urriaren 7an onartu ziren Euskaltzaindiaren estatutuak, eta datorren urteko egun berean bukatuko dira irailaren 30ean hasi eta bere 75. urteurrena dela eta Akademiak antolatutako ekitaldiak. Sei euskaltzainburu izan dira 75 urte hauetan, hizkuntza zaintzearen apustua aurrera eramateko sortu zen erakundearen arduradun.

HEGO Euskal Herriko lau foru aldundiek Euskaltzaindiaren estatutuak onartu zituzten 1919an. Urtebete lehenago, 1918ko irailean, Eusko Ikaskuntzak Oñatiko Unibertsitatean burutu zuen batzarreak erabaki zuen Euskararen

Euskaltzaindiak 1927an egindako ohizko biltzar bat. Bertan Nikolas Ormaetxea, Martin Landerretxe, Seber Altube, Julio Urkijo, Erraimun Olabide, Juan Bautista Eguzkitza, Bonifazio Etxegarai, Resurreccion Maria Azkue eta Georges Lacombe parte hartu zuten.

Luis Villasante: «Batuarekiko zauria sendatua dago; hizkuntza ofiziala bihurtu da»

ARGIA. *Batuarekiko orduko eta gaurko ikuspengien arteko zauria sendatua al dago?*

LUIS VILLASANTE. Nik hala uste dut. Batua hizkuntza ofiziala bihurtu da. Minoria bat egon daiteke aparte, baina borondate onez ari direla uste dut. Krutwig 30 urtez erbestean egon zen, eta garai hartan izan ziren Arantzazuko Biltzarra eta batasunaren planteamendu berrien gauzatzea. Bera lehengoan dabil, eta bere inguruan dauka taldetxo bat, eta nik, hala ere, estimatzen dut gizon hori.

A. *Talde hori hurbiltzeko modurik ba al dago?*

L.V. Nik uste gauza batzuetan zati batean arrazoiak baduela. Bere ustez, jendeak euskara batuak halako aristokratismoa izan dezan behar du. Ortografia zenbat eta zailagoa izan herriak gehiago estimatzen du. Beretzat gauzak erraztea ez da bidea. Batez ere hitz teknikoetan —frantsesak eta alemanak bezala—, latinak zuen ortografia errespetatu behar da (*th, ph, y...*

hizkiak gordez). Mitxelena ere aldekoa zen, baina ortografia jende hautatu batentzat bakarrik izatekotan. Baina errealitatean ez da horrela; ortografia denontzat da, eta askorentzat oztopo ikaragarria gainera.

A. *Euskaltzaindiak baturantz eman zituen urratsak beste modu batera izan zitezkeen?*

L.V. Batasuna beste modu batzuetara ere egin zitekeen. Askotan hizkuntzek beste modu batera jokatu izan dute, hiribu-

rukoa indartuz eta abar. Eredu bat ala bestea hartzea guztiz konbentzionala da. Guk hiriburu linguistikorik ez daukagu eta euskalki literarioak, berriaz, denak tradizio handikoak. Euskaltzaindiak garbi ikusi zuen beste bide bat bultzatu behar zuela, garai bateko euskarari begira zegoena, orain dela mende batzuetako euskalkiak gaur egun baino askoz ere hurbilago zeudelako. Abiapuntu horretatik baina beti ere gaurko erabilerarekin oreka gordez.

Luis Villasanten aburuz, ortografia denontzat da.

Akademia sortu behar zela. Bertan izendatu ziren lehendabiziko lau euskaltzainak —Resurreccion Maria Azkue, Luis Eleizalde, Arturo Kanpion eta Julio Urkijo—, eta zehaztu lehendabiziko arauak.

Ehun urte lehenago agertuak ziren akademia baten beharra aipatzen zuten zenbait idatzi, baina Aristides Artiñano izan zen proiektu zehatza azaldu zuen lehenengoa: 1886ko uztailaren aurkeztu zituen akademiako estatutuak Durangoko Euskal Jaietan. Hendaia (1901) eta Hondarribian (1902) ahaleginak ere egin ziren hizkuntza bateratzeko, eta 1906an Adolfo Gabriel Urkijo Bizkaiko diputatuburuak akademiaren sorrera proposatu zuen lau diputazioek eginiko biltzarrean, lau erakundeon babes ekonomikoa eskatuz.

Ahalegin hutsalak

Hogei urte lehenago argitaratu zituen Gabriel Urkijo proposamenaren testuak, eta hauek ziren oinarriak: hamabi kidek osatuko lukete akademia, euskalki guztietako ordezkariak izango lirarteke, diputatuek izendatuko lituzkete eta babes ekonomikoz lau diputazioak arduratuko.

Arabako Foru Aldundiak proiektua baztertu ondoren, beste hirurek beren ordezkariak izendatu zituzten arautegia idazteko —Bizkaitik Resurreccion Maria Azkue, Gipuzkoatik Karmelo Etxegarai eta Nafarroatik Arturo Kanpion—;

baina ahalegin hau ere eze-rezean gelditu zen. 1911tik 1913ra arte iraun eta Julio Urkijo buru zuen Baionako Cercle d'Etudes Basques-ek beste egitasmo bat zuen eskuartean, baina honek ere porrot egin zuen. Azkue, Kanpion eta Luis Eleizalde izan ziren, besteak beste, Baionako erakunde honek laguntzaile.

Akademia sortzeko etengabeko lanetan, Bizkaiko

1993ko sosak

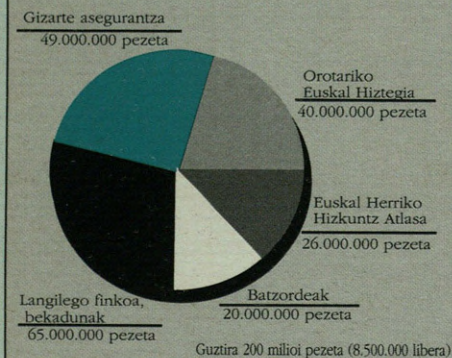
ARANTZAZUKO Biltzarra egin zenean 600.000 pezetako (26.090 libera) aurrekontua izan zuen Euskaltzaindiak bere egitasmoak aurrera eraman ahal izateko. 25 urte beranduago 274.824.703 pezetako aurrekontua aurkeztu, eta guztira 183.695.000ko dirulaguntza jaso du Eusko Jaurilaritza, Nafarroako Gobernua, nahiz Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako foru aldundien eskutik.

Jose Antonio Arana Martija diruzainak esan digun bezala, gizabanakoen laguntzak ere izan dituzte, eta aurten lehendabiziko aldiz jaso du Pirineo Atlantiarren departamentuko Kontseilu Nagusietatik. Udalek eskainitako laguntzen artean, azpimarragarriena Iruñeko Udalak emandakoa da —550.000 pezeta—, eta Madrilko Hezkuntza Ministeriotik 12 milioikoa jaso dute. «Orotariko Euskal Hiztegia», «Euskal Herriko Hizkuntz Atlasa», batzordeak, langile finkoak, bekadunak

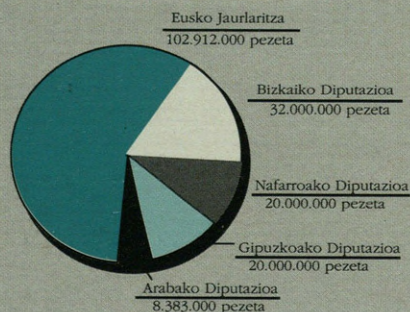
eta gizarte segurantzak dira aurrekontuaren gastu nagusiak, eta Arana Martijak aipatu bezala larri eta estu ibiltzen da Euskaltzaindia egitasmoei aurre egiteko, jasotzen dituen dirulaguntzak kontuan izanik. «Herri aginteei hurrengo urterako aurkeztu zaien aurrekontua nabiko murriztua izaten da, eta aurkeztu orduko Diruzaintzak hainbat ataletan mozketak egiten ditu, badakielako behar den beste ez duela lortuko. Jarraipen batzordea biltzen denean murrizketa gehiago egiten zaizkio herri aginteei aurkeztutako aurrekontuari, eta azkenean gertatzen dena da Euskaltzaindia urtero deskapitalizatzen doala».

Aurten aurkeztutako aurrekontuetan ia ehun milioi gutxiago jaso ditu dirulaguntza moduan Euskaltzaindiak. Hurrengo urterako 294.789.607 pezetako aurrekontua ezinbestekoa du. Zenbat jasoko du?

GASTU NAGUSIAK

DIRU SARRERAK

Oharra: Besteak Madrilko Ministeritzak 12.000.000 pezetako. Gero gizabanakoen laguntzak eta udalek ematen dituztenak dira azpimarragarriak. Iruñeko Udalak adibidez 550.000 pezetako ematen ditu.

Diputazioan 1917an gehiengo lortu zuen aberztaleekin zeukan adiskidetasunak lagundu zion Azkueri proiektua gauzatzen. Resurreccion Maria Azkue izendatu zuten euskaltzainburu, eta 1919ko irailaren

21ean bildu ziren bera, Eleizalde, Kanpion eta Urkijo lehendabiziko lau euskaltzainak Gipuzkoako Diputazioko Jauregian, eta beste zortziak izendatu.

Domingo Agirre, J. Blaise Adema, Jose Agirre, Pierre

Broussain, Juan Bautista Eguzkitza, Erramun Intzagarai, Pierre Lhande eta Erraimun Olabide izan ziren zortzi kideak, baina Adema eta Agirre uko egin eta Agirre eta Broussain hil zirenez, Seber Altube,

Georges Lacombe, Martin Landerretxe eta Mikel Olasagarre «Intzako Damaso» hautatu zituen Euskaltzaindiak.

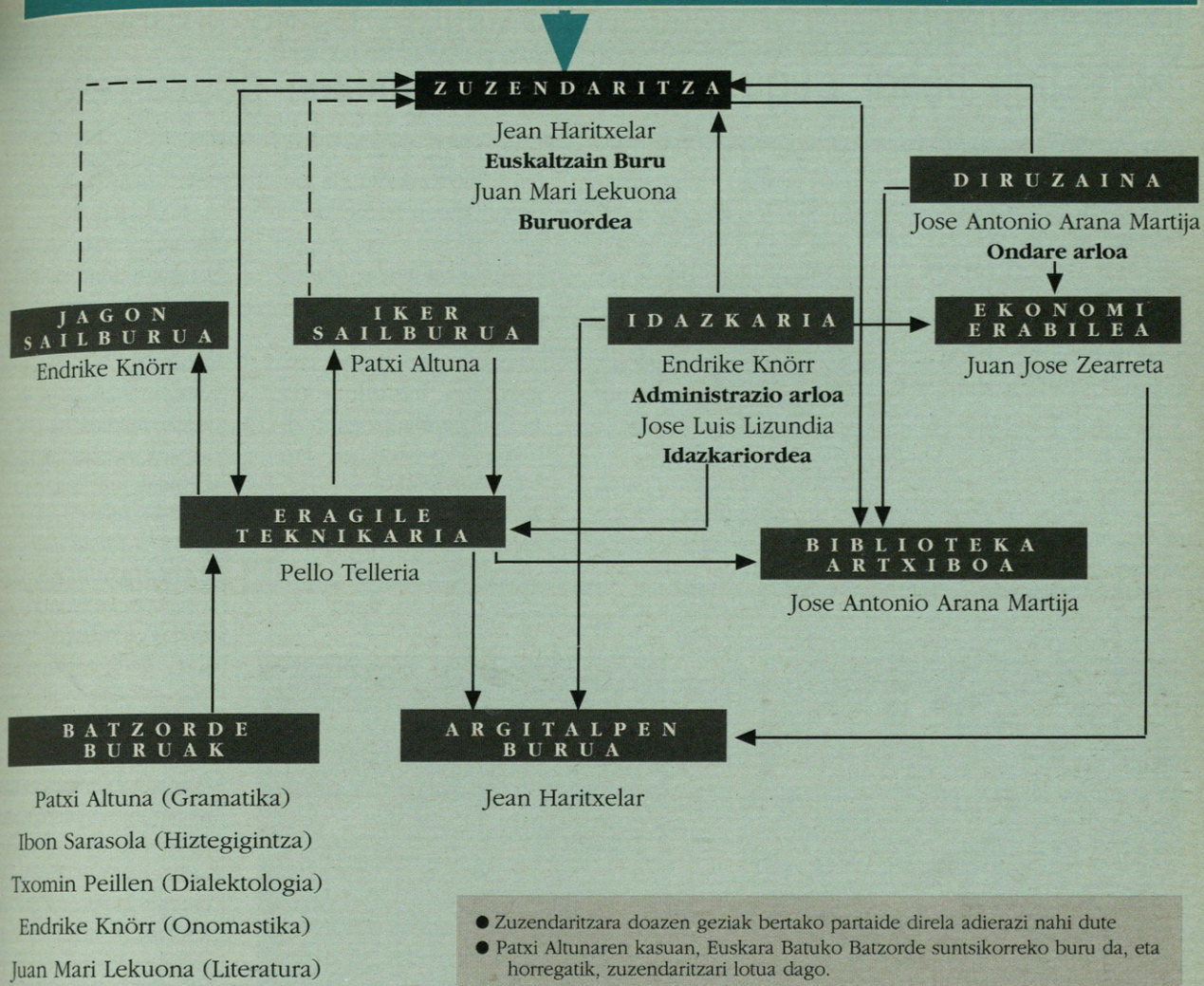
Euskaltzaindia berpiztu

Euskararen Akademiaren lehen aroko izendapenen ondoren hainbat euskaltzainek bete zituzten hutsuneak, eta 1949ko irailaren 30ean 18ra igo zen kopurua —36ko gerraren ondoren, 1941etik aurrera Akademiak aurrera jo zezan zenbait izendatzek sortu zuten egoera zuzentzeko—, eta 1964ean 24 kidera igo zen kopurua.

Espainiako gerraren ondoren, hasitako lanari jarraipena eman eta berpiztu zuen Euskaltzaindia Azkuek. Orduan sartu ziren zenbait euskaltzain berri: Villasante, Lafitte, Dassance... 1951n hil zen Azkue eta Ignacio Maria Etxaide izan zen hurrengo euskaltzainburua. 10 urtez egon zen eta garai horretan eman ziren lehenengo urratsak euskarazko hitzak definitzeko.

Etxaide zendu ondoren, 1963an izendatu zuten buru Jose Maria Lojendiok bi urte egin zituen, eta bere lekua Manuel Lekuonak hartu. Euskaltzaindiak hartu zituen beregain zenbait idazlek euskara batuari buruz zituzten xedeak. Lekuona buru zela egin zen Arantzazuko Biltzarra, eta ordutik hasi zen Euskaltzaindia eus-

EUSKALTZAINDIA

kara batua lantzen.

Bi urte beranduago, 1970ean, Luis Villasantek hartu zuen lekukoa eta bera

euskaltzainburu zela, 1976ko otsailaren 26an, Errege Akademia izendatu zen Euskaltzaindia. Ondo-

ren, Euskal Autonomi Elkarteko nahiz Nafarroako estatutuak egiteko garaian aholkulari gisa jardun zuen.

100 pertsona inguruk dihardute Euskaltzaindiako Batzorde ezberdinetan.

Urte erabakiorrak

1906: Adolfo Gabriel Urkijo diputatuburuak euskararen akademiaren sorrera proposamena aurkeztu zien Hego Euskal Herriko lau diputazioei.

1918: Eusko Ikaskuntzak Oñatiko Unibertsitatean burutu zuen batzarraren onartu zen Euskararen Akademia sortzea.

1919: Gipuzkoako Diputazioko Jauregian eginiko biltzarrean onartu zituzten Hego Euskal Herriko lau foru aldundiek Euskaltzaindiaren estatutuak.

1920: Urte honetatik aurrera hasi

zen Euskaltzaindia argitaratzen bere ikerketa, agiri eta berriak «Euskera» buletinaren bidez.

1968: Arantzazun egin zen biltzarretik aurrera hasi zen Euskaltzaindia euskara batua lantzen.

1976: Errege Akademia izendatu zen Euskaltzaindia.

1979: Urte horretatik hona Euskaltzaindiak batzordetan dihardu. 5 batzorde nagusi dira: Lexikologia, Gramatika, Euskalkiak, Onomastika eta Literatura.

1989: Euskal Autonomi Elkartea,

Nafarroako Gobernua eta Bizkaia, Araba nahiz Gipuzkoako hiru foru aldundiekin sinatu zuen Euskaltzaindiak instituzio horien eskutik aurrerantzean dirulaguntza jasotzea aipatzen zuen agiria.

1991: Bilboko egoitza berria zabaldu zuen Akademiak.

1993: Pirinio Atlantiarren departamenduko Kontseilu Nagusiak ofizialki ezagutu zuen Euskaltzaindia. Nafarroako, EAEko eta Akitaniako ordezkariak parte hartu zuten ekitaldian.

Jean Haritxelhar: «Lan izugarriak ditugu, baina urratsez urrats ibili behar dugu, emeki emeki, gauzen gauzatzeko»

ARGIA. Zein azpiegitura ditu Euskaltzaindiak arauak jendearengana iristeko?

JEAN HARITXELHAR.

Euskaltzaindiak proposamenak egiten ditu, eta onartuak baldin badira, erabaki gisa hartzen dira gero. Proposamenak *separata* moduan argitaratu, ikastoletara eta komunikabideetara igortzen ditugu eta ondoren erantzunak biltzen ditugu.

Leioako Unibertsitatean

datorren urtean biltzar irekia egingo dugu urriaren 3tik 7ra arte, eta eztabaida horien ondotik Euskaltzaindiak erabakiak hartuko ditu. Datorren urtean bultzada handiagoa emango diogu euskara batuari. Gobernu batek hartzen ditu erabakiak, baina hizkuntza batekin ez da berdin. Hizkuntza batek behar du denbora.

A. Ez duzu uste Euskaltzaindia jende xebearengandik urruti dagoenik?

J.H. Ez da lokarri berezi bat Euskaltzaindia eta jende xumearen artean, baina bada lokarria, eta lokarri hori irakaskuntza, prentsa eta komunikabideek osatzen dute. Baita administrazioak ere. Beren lana garrantzi handikoa da, Euskaltzaindiak egiten dituen proposamenak lan-tzen dituztelako.

A. Zertan dira abozko euskararen normalizazio urratsak?

J.H. Gogoan dugu tele-

bista eta iratiak hor direla, baina zein erabaki mota hartuko dugun, zein proposamen egingen dugun, zer egin baino zer ez den egin behar erran dezakegu. Lan biziki zaila da. Bai frantsesez, bai espainolez, edozein hizkuntzatan. Jadanik eginak ditugu jardunaldi batzuk duela hiru zpalau urte, eta hor dugu oraindik gaia.

A. Aipatu izan da Euskaltzaindiaren dinamika motela dela lanak argitaratzeko garaian.

J.H. Hiztegi orokorra egiteko sekulako lanak egin dira. Bazterketak, hustuketak egin dira. Horiek guztiak ez dira egun bate-tik bertzerara egiten. Gehi-etan presak ez du ezer onik ematen. Ikusi behar da zein mota erabilia izan den, zein mailegu klase izan diren, eta denbora be-rean euskaraz nola eman

Jean Haritxelharrek esan digunez, datorren urtean bultzada handiagoa emango dio Euskaltzaindiak euskara batuari.

1979tik aurrera, bost batzorde nagusitan banatuta dihardu Euskaltzaindiak: Hiztegi-gintza, Gramatika, Dialektologia, Onomastika eta Literatura.

1988an Jean Haritxelharrek hartu zuen Villasante-ren kargua, eta urtebete beranduago, Euskal Autonomi

Elkartea, Nafarroako Gobernua eta Bizkaia, Araba nahiz Gipuzkoako foru aldundiekin sinatu zuen Euskaltzaindiak agiria non instituzio hauen eskutik dirulaguntza izango zuela aipatzen zen. Aurten Pirinio Atlantiarak departamendu-ko Kontseilu Nagusiaren al-

detik ezagutza ofiziala izan du Paben egindako biltzara eta gero, eta aurrerantzean Pariseko gobernutik ere laguntza jasoko du Euskararen Akademiak.

1991tik aurrera egoitza duen Azkue Biblioteka n gordetzen du Euskaltzaindiak bere ondarea —erakundearen agiriak, euskararen bibliografia funtsak, fonoteka eta euskal kulturaren biblioteka—, eta liburu eta kartografia erakusketak ere antolatzen ditu zentro honek daukan ondarea ezagutua izan dadin.

«Euskera» buletinaren bidez plazaratzen ditu 1920tik hona Euskaltzaindiak ikerketa, agiri, arau eta berriak.

daitezkeen hitz horiek. Lan ikaragarria da, izugarria. Behar dira ikusi euskarak dituen ahal guztiak, eta beharbada hitz berri bat egin.

A. *Desoreka al dago emailzetan? Linguistikari saioak egiten diren bezala, beste arlo batzuetan guxiago egiten al dira?*

J.H. Linguistikan saio ederrak egiten badira, usate dut horiek oinarritzekoak direla. Bigarren gauza da beste arlo batzuetakoa. Baina ikusi behar da euskarak berak zein ahalmen dituen eta horiek baliatu. Baina horiek baliatzeko ikusi behar da zein ahalmen dauden toki guztietan. Hizkuntza bat ez da dekretuz aldatzen. Zenbat mende iragan dira frantses batu baten eta espainol batu baten egiteko? Askok. Lan izugarria ditugu, baina urratsez urrats ibili behar dugu, emeki emeki, gauzen gauzatzeko.

eta beste zenbait argitalpen ere burutzen ditu lanaren luzeera dela medio edo gaitere berezirenean. «Iker», «Jagon», «Euskararen Lekuak» eta «Onomasticoñ Vasconiae» sailetan zabalitzen ditu egindako ikerketak. Aipatzekoak dira, halaber, euskararen ikerketa eta hedapena jorratzen dituzten «Hitz Egin» metodoak.

Baina euskararen batasuna eta normalizazioa lortzea dira Euskaltzaindiaren lanik garrantzitsuenak, lehenengoetariko zeregina alfabetoa batzea izanik. Egun, «Orotariko Euskal Hiztegia» eta «Euskal Herriko Hizkuntza Atlas» dira

ALTZAINDIK 75 URTE • EUSKALTZAINDIK

eskuarteak dituen lan nagusiak. Urrian aurkeztuko da «Orotariko Euskal Hiztegia»-ren seigarren tomoa, eta heldu den urtean zazpigarrena. 14-15 liburu izango

dira guztira. «Euskal Herriko Hizkuntz Atlas»-ri dagokionez, 5 tomo osatuko dute, bukatuta dago bilketa lana eta 1995ean plazaratuko da lehen tomoa ■

Alli eta Ardanza lehendakariak izan ziren Euskaltzaindiak Bilbon egoitza berria zabaldu zuenean, 1991n. (Argazkia: Santiago Jimenez).

EUSKALTZAINDIAK

● RESURRECCION Mª AZKUE ●

LEKEITION sortutako jokalaria aparta, etxean bertan eman zizkion estreinako ukituak baloiari. Taldearen bultzatzaile nagusietakoa, sorreratik hil artean kapitaina izan genuen. Jokalari, entrenatzaile eta ia *supporter* batera.

Lehenengo urte hauetako jokoari moldatua, kanpoerdi horretan aritzen zen bikainen. Partidoero kilometro mordo egiten dituenetakoa, bazter guztiak ibili eta denetan jasotzen zuen ikastekorik.

Taldearen lehenengo taktiken diseinatzailea, bere morfologia eta hiztegia urte luzez izan dira jokoaren oinarri. Bestelako makina bat gol ere egina da.

Kanpoan, Espainiako Akademian ere jokatu, ondare izugarria utzi du, jokaldi bitxi eta halaber inportanteekin: kantutegia, esate baterako.

● KOLDO MITXELENA ●

IZAR berria. Erreterian familia umil batean sortutako honek lanak izan zituen jokoan arrunt aritzeko, bereziki gerrak eta espetxeak zirela eta agintariek ez ziotelako *transfer*-a ematen.

Golegile aparta, taldean 1954ean sartu zenetik, taldeko izarra. Joko guztia bere oinetatik pasatu da azken urteetan, eta bera izan da jokoaren berritzearen oinarri nagusia.

Taldea «goien gradora» igotzen hasteko egin zuen «Fonética Histórica Vasca» gola jokatu nahi duen edonork ezagutu beharrekoa da.

Era guztietako txapelak lortua, edozein angelutik egin zezakeen gol: literaturatik, estilotik, sintaxitik...

Oraindik orain ezagutzen ari gara bere azken jokaldia, «Orotarikoa», zaharrak zein berriak batzen dituen. Jainua.

● JULIO URKIJO ●

BERE liburutegi aparta Gipuzkoako Aldundian utzitako bilbotarra. Joko antolatzaile fina, defentsako libero postutik joko osoa kontrolatzeko gai. Parekoena gelditu eta geurea eratu.

● PIERRE LAFFITE ●

LUHUSON sortutako jokalaria, atzealdeko edozein aldamenetan aise moldatzen zen, atzea zaindu eta aurrerantz igotzen zen inolako beldurrik gabe. Taldean 1952an sartua, lehenagotik gerran eta beste

«RIEV» jokaldia hamaika urte lehenago asmatua, taldearen sorreran han zen. Ez da harritzekoa, dena den, kontuan izanik Europa osoan zehar aritu zela gurea biltzen. Partidu asko eta era guztietakoak jokaturakoa, edozein jokora moldatzen zen, berdin Espainiako Historia eta Hizkuntz akademiakoetara, non aritu baitzen, zein RSBA Pekora ere, urte batzuez bera izan baitzen kapitaina.

Azken urteetan, taktika eta ikusmen handikoa nonbait, politikagintzako taldeek fitxatu zuten.

7 MIRAGARRIAK

ehundaka partidu eta jokaldi egina da.

Antzinako jokoaren eta herrikoaren ikertzaile, arlo horretan ekarpen izugarria egin zuen. Eusko Ikaskuntzan ere aritutakoa dugu, baita RSBAPen ere.

1951n sartu zen taldean, eta jokoaren modernotzearen lekuko izan da, baita kapitaina ere, 1967tik 70era arte.

Azken urteetan h jokaldi eztabaidatuaren erdian izan zen. Partidu ahaztezin hartan jokoz kanpo gelditu zela diotenak ere badaude.

• SEBER ALTUBE •

GERRA aurreko jokalaria arrasatearra, jokalaria berrien belaunaldiarekin loturarik izan zuen. Joko aldetik Gernikan egina, 1920an sartu zen taldera.

Joko motz eta teknikoaren zale, nonnahi topa daitezke bere jokaldi, gol eta taktikak. Eder egitea gustatzen zitzaion eta «Enderismos» bere gola eredu izan da urte askotan.

Aipatzekoa da kirol desberdinak egindakoa dela, hala Orfeoien zuzendaritza lanetan nola alkate lanetan ibilia, edo lantegi baten zuzendaritzan.

• LUIS VILLASANTE •

MITXELENAREKIN batera jokoaren berritzean garrantzi izugarria izandakoa, gernikar hau kanpoerdian lan eskerga egindakoa da.

Defenditu, baloiak ostu eta aurrera eramaten lan nekeza eta handia egina, Mitxelenaren gol askok bere laguntza paregabea izan dute.

Kapitaina 1970etik 1988. urtera arte, oraindik ere joko isil baino garrantzitsu honetan dirau. «Declinacion del vasco literario comun» da ezagutzen zaion gol ospetsuetako bat, baina beste asko egin ditu. Eta egingo oraindik ere.

Jokoan aitzindari izandakoen jokoaren ikertzaile, bere ekarpena oso handia izan da ildo horretan. Gaur egungo joko tekniko eta ederrera zuzen moldatu dizkio garai bateko jokoaren irmotasun eta seriotasuna.

• MANUEL LEKUONA •

OIARTZUNEN sortutako atzelari bikaina. Beste kirolean ere oso trebatua, indar fisiko izugarria,

era bateko kiroletan aritua dugu.

Bitxia da Pierrette Labbe ezizenaz sinatuz «Le Carillon» en emakumearen eskubideen alde egindakoak.

«Herria» jokaldiaren sortzaile nagusia, joko ederra egitea zuen gustuko eta bere zentroek bizitza oso baten balioa zuten. Efektu handiz jaurtitako zentro bat izan zen Arantzazuko gol nagusiaren abiapuntua. Jokalaria gazteek asko baliatu dute bere esperientzia, bereziki 1968ko berritze saioan egindako lanagatik.

«Grammaire basque» bere gola... ahazten ez den horietakoa.

ARANTZAZUKO JUNTAGAILUA

Euskara batua adindu zaigu honezkero. 25 urteren buruan, atzean geratu dira hainbat eztabaida antzu, jarrera garbizale eta h-aren inguruan erre ziren untzi handi eta txikien irudiak. Arantzazuko maldetan behera hiritartu den ereduak izan ditu gorabehera anitz, baina. Akademiak arautu nahiz gomendioz eskaini dituenetan, aldeko eta aurkako jarrerak errepikatzen dira. Hutsuneak daude, gero, estandarizazioa oztopatzera datozenak. Izan ere, maldan gora ez du, inola ere, Euskaltzaindiak bide erosorik aurkitu.

ARANTZAZU. 1968ko urriak 5. Euskara batuaren bataio eguna. Manuel Lekuonak bedein-katu zuen Euskaltzaindia-

ren bilera handia: «Ez gatoz batzuek oinaztar eta besteak ganboar, bakoitzak bere ezpata eskuan, beste iritzikoen aurka gudatzeko

prest». Gernikako Arbola kantatuz amaitu zuten bilera, aurretik, emaitzen berri ematen zuen oharra irakurrita: «H-ren hauzian izan

diren iritziak entzun ondoan erdi-bide bat aukeratu da: begi onez ikusiko luke Euskaltzaindiak letrari bi bokal berdin nabiz ezberdinen artean erabiltzen hastea». Honez gain, hiztegi batua eta ortografiari eta deklinabideari buruzko txostenak onartu ziren. Ez zuen oskarbi amaitu egunak, ordea...

Eztabaida eta iskanbila askotxo gertatu zen tartean. Aurretik eta ondoren. Ez da barta arratseko ahuntzaren eztula euskararen batasun-

naren auzia. Iparraldeko idazle zaharren (Axular, Tartas...) edo Hegoaldekoen testigantzak (Larra-mendi, Kardaberaz...) har daitezke kezkaeren abia-puntutzat, eta hortik aurre-ra, nahi adina luzatu loka-rria. Euskalki literario klasi-koen (lapurtera, zuberera, gipuzkera eta bizkaiera) tradizioari eredu batua nola jatu geldiro egosi den sal-da lodia dugu.

Nahi eta ezin

Joan den mende bukae-ran, abertzaletasunaren lehen printzak larru eta giharrek berotu zizkion eus-karari: Sabino Aranek 'ukitu' berria eman zion eta horren adierazgarri ditugu orto-grafiaren inguruan argitara-tuak. «Eskualtzaleen Biltza-rra» etorri zen gero, hoge-i-garren mendearekin. Ber-tan, Kanpion, Azkue, Arana, Arrese Beitia, Domingo Agirre, Serapio Mujika... aurki daitezke solasean, batasun ortografikoari bu-ruz. Emaizik gabe, baina.

Euskaltzaindiaren sorrera garaian, 1918an beraz, gar-bizaletasuna zen nagusi. Euskaraz hitzak sortzeko makina martxan zegoen, beste ezerk ez zuen balio. Aurpegia ematea zegokion eta larre askotan galduta zeuden ardi eta irizpideak biltzea. Horrela bada, 1920an, a-tik z-ra grafia osoa izendatu zuen, idazle guztiek erabili zezaten.

Kanpion eta Broussain euskaltzainen saioak etorri ziren, gero, gipuzkera eta lapurtera ardatz izango zi-nuen batuaren alde. Beste hainbat ere aipa daitezke:

Bizkaiko eta Lapurdiko moduez, gipuzkera baka-rrik erabiliz edota bizkaie-raren muina hobetsiz sortu ziren aukerak. Baita bata-suna gaitzetsi zutenak ere. Hauspo handiko Azkue lehendakariak gipuzkera osotuaren bandera haizatu zuen, Bizkaian sortutako

uholdearen (EAJren haus-poaz) aurka. Baina, nola atera gurdia lokatzetatik? Batek arre eta besteak so, zamatu egia zetorren ezta-badaidarentzat ez zegoen aurrerabiderik.

Suak handitzera, Euskal-tzaindiak 1956an egin zuen hurrengo saioa. Hutsala ere.

Bergaran 1978an egindako biltzarrean berretsi zituen Euskaltzaindiak hamar urte lehenago Arantzazun hartutako erabakiak. Normalizazioa bidean zen.

!! AU SUTAVEA !!

Enteitzeko necesidadean

ETXEPARERENTZAT euskara, Euskal-tzaindiaren boletina euskera giputza, Sa-binorentzat euzkera, Ipar Euskal Herrian eskuara, erronkarieraz uskara, bizkaitar askorentzat euskerie... eta erdaraz ere vas-co, basco, vascuence, lingua vascongada, bascongado, le basque, linguae vasconum primitiae, linguae navarrorum, linguae cantabriae...

Azpaldico gaia da gure izcuntçarena ta eztirudi venetaco batarzuna inhoiz irichico dugunic. Larramendic vincitu çuan leenic. XX. guisaldi aseran, Sabino (H)aranaren escutic, garvia escatcen çuten garviçaleec, arguia içan ledin porke XIX.ecoa gaiztotua baitcen, cutsatua. Ta oinharria-re eztavai-

datua içan cen: zomaiten lapurtera clási-coa, Azcuereñ guipuzquera osotua...

Mitchelena Elizalt jin eta euskara batua osotu zuen, behin eta betirako balio izango zuena eta eskualki klasikoaren ereduari ja-rraituko zeutsona, euskaldun guztion ama euskara bateginik. Oixe ber diyau/diñau alajaiñe! Eta orain Euskaltzaindiak senbait asunto kanbiatu egin ditularen esaten dute. Hazkenik, Chilardegui eta Sarasolha herri-euskara, euskara fonetiko edo agozko euskara izan dute eztabaidagai. Ez othe jako erdu euskeriari vincitu ondorengo atsedena?

Bata bezitai enteitzeko necesidadean Academyaren lanak mereciko aal tzun!

Akademiak,
hainbat bilkura eta
batzar antolatu
ditu azken
urteotan. 1980ko
abuztuan, Gernika
eta Leioan
egindako
«Euskalarien
Nazioarteko
Jardunaldiak»
saioan, mundu
osoko
hizkuntzalariak
bildu zituen.

Txillardegiren txosten bakkarra aurkeztu zen batasunari buruz. 1958an berriro heldu zion, Bilbon. Mitxelena eta Arestik gogor kritikatuz gogor garbizaleen joera. Baina horretan... Babelgo dorrea. Euskal Idazkari-tza taldea, Baionan, 1963an biltzen hasi zen arte: Gipuzkoatik Monzon eta Txillardegiri, Josu Solan eta Jesus Maria Bilbao Bizkaitik, Lapurdiko Roger Idiat, Zuberoako Jean Louis Davant eta Nafarroako Eneko Irigarai. «Euskara batua nola osatu?» galderari erantzuteko hainbat lagun gehitu zitzaizkien: Peillen, Mirande,

Itzulpengintza zubien premian

EUSKARA Batuaren 25. urteurrena ospatzen ari garen une honetan, itzultzaileon artean, pixkanaka garatuz eta finkatuz joan den hizkuntz eredu hori eurrez erabili eta finkatu dugunon artean hain zuzen, edozein euskal idazlek sentitu dituen abantail-desabantailak sentitu ditugu has-teko. Abantailak asko eta handiak: ortografia eta morfologia mailan gero eta tresna finkatuago bat eskuetan izateak ematen duen segurtasun eta indar ekonomia; desabantailak urriagotuz doazen banaka batzuk: EGLUK ekarri duen aurrera-pauso nabaria ukatu gabe, oraindik gramatika eta hiztegi arau-emaile ongi biribilduak ez izateak sortzen dizkigun ahulezia eta zalantzak. Exonomastikako Batzordeak lanean badihardu ere, exoantroponimoak, exotoponimoak, izen historikoak, mitologikoak eta abar ere oraindik erabakitzeko daude. Urteurren hau dela-eta, badakigu Euskaltzaindiak ahalegin berezi bat egingo duela oraindik zintzilik dauden puntu eta puntuxka mordo bat zehaztu eta finkatzen, zeren uda-eltxo gogaikarrien modu-

**XABIER MENDIGUREN
BEREZIARTU**

Itzultzailea

ra idazle eta itzultzaileok gogaitu eta ernegarazten egunero furrundaka ibiltzen baitzaizkigu aldamenean.

Baina, itzultzaileok badugu asko interesatzen zaigun alor berezi bat, gutxi landua eta etorkizunean betebetan maneatu beharrekoa: *gramatika* eta *biztegi elebidunena*, hain zuzen. Gaztelania eta frantsesarekiko zenbait hiztegi eta gramatika aski zaharkituak baditugu ere, gainerako hizkuntzen kasuan ia ezer ez dugu

(ingelesean egin den ahalegintxo salbu). Beraz, gramatika kontrastibo egokiak landu beharko ditugu inguruko bi eradara hurbilenen kasuan ez ezik, baita ingelesa, alemana, italiarra, latina, grekoa... eta abarrekin ere, katalana eta galegoa ahaztu gabe, noski.

HIZTEGIEN sailean, berbategi edo hitz zerrenda baino zerbait gehiago izango diren adiera hautetsi eta ugari hornituriko benetako hiztegiak behar ditugu, sinonimoak, lokuzioak eta abar beren baitan jasoko dituztenak. Glosategiak eta datubase hizkuntzanitzezko sareen bidea ezin dezakegu inondik ere ahaztu, eta Euskalterm-ekin hasitako ildoan hazi berri eta ugaria erein beharrean gaudela itzultzaileen premiei ondotik erantzun eta etorkizuneko erronkei aurpegi eman nahi bazaie. Zentzu horretan, linguistika konputazionala euskarari aplikatetik sortuko diren eta euskarazko hizkuntz industriek gero eta indartsuago eskatuko dituzten tresna informatizatuak ere prestatuz joan beharko dugu, euskara gero eta finkatuagoaren bidetik.

Mitxelena edota Kintana, adibidez. Arantzazuko sora goldatzen ari ziren.

H bonba

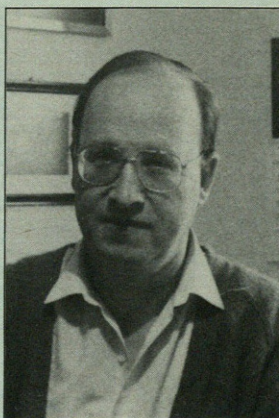
Euskaltzaindiaren 50. urteurrenean jaso ziren fruituak. Urriaren 5ean, Manuel Lekuona lehendakaria k esandakoaren aurka, ezpatan ongi zorrozuta etorri ziren ehundik gora lagun. H bonba lehertzeaz zegoen. Mitxelenak batuaren batuta eskuan, eta orkestran, bakoitzak bere pieza buruan: Iparraldean eguneroko ogia zen h-a gogoz igurtzi zuen Hegoaldeko belaunaldi gazteak; ez ordea, zahar askok, aurkako aldera jo baitzuten. Mugaz goitiko patriarka, Lafitte, honela mintzatu zitzaizen halako batean: «Guk b-a behar beharrezkoa dugunez erabiltzen jarraituko dugu. Orain, zuei bainbeste istilu sortzen badizue, ez hartu eta zuen bidetik jarraitu. Azken batean, euskararen etorkizuna, doan martxarekin, gurean ez dut ikusten, eta biziko bada hemen biziko da». Hitzaldi labur eta hunkigarri honek salbatu omen zuen batua.

Boom-a ez zen nolanahikoa izan, ordea; Gernikako Arbola bera ere astindu zuen ondorengo urteetan. Zorioneko letrak protagonismo guztia jaso zigun batuaren auzian. Askok pentsatu zuten orduan erabakitako gomendioak haizeak eramango zituela. Giro hartan jaso zuten lehendakari-tzara Luis Villasante: «Oso une kritikoak genituen, desageritu ere egingo zela pentsatu zuten bainbatek. Boi-

Euskara batua eta euskalkiak

AZKEN 25 urteok ikusita, euskararen estandarizazio abiada jadanik geraezina dela esan dezakegu. Euskara batua da nagusi hezkuntzan, komunikabideetan, administrazioan eta literaturan. Hala ere, geratzen da oraindik zer eginik asko. Elizak, izanik den bezala euskararen gizarite bizitzan presentzia handia duen erakunde publiko bat, euskalkiak erabiltzen ditu elizkizunetan. Ahozkoan hala erabiltzeari egoki deritzot, baina inola ere ez idatzizko liturgi testuetan. Bestalde, maila mintzatuan ez da inolako erabakirik hartu. Noizko euskal fonologiako erabakiak?

Normalkuntza soilki linguistikoak ez du balio baldin maila paraleloan soziolinguistikoak laguntzen ez badio. Euskararen status plangintzak zuzenean borondate politikoa inplikatzan du, eta maila honetan hutsune larriak dauzkagu, hauek bereziki: a) bi estatuek euskarari bere lurraldean beharrezkotasuna ukatzen diote,

PAULO IZTUETA

EHUko irakaslea

b) Euskal Herria hiru lurraldetan zatiturik daukate, eta c) euskaltzaleon etxera begira, zatiketa politikoaren ondorioz, euskalgintzan ere ez dugu gutxienezko adostasunik lortu.

Bestalde, euskara batua finkatzeko orduan, nire ustez, faktore soziologikoa gertatu da erabakiorrena. Hona hemen bi adibide; lehenik, iruditzen zait euskara batuaren aldeko joera orokorragoa eta, agian, emankorragoa izan dela Hegoaldean

Iparraldean baino. Hemen funtsezko zeregina jokatu dute komunikabideek eta estatu mugak. Bigarrenik, Hegoaldeari gagozkiola, gipuzkeraren nagusigoa salatzen da, esanez euskara batua, azken finean, gipuzkera batua dela. Normala deritzot hala izateari, zeren hizkuntz hazkunderen legea aplikatu besterik ez baita egiten, aplikatu, noski, irizpide soilki linguistikoaren gainetik.

Euskalkiak direla eta, arazoak ez dira denak ez maila ez garrantzi berekoak. Lexikalak, ortografikoak, morfologikoak, sintaktikoak, estilistikoak, modismoak... lokalismoak ahaztu gabe. Euskalki bakoitzak du bere estiloa eta bakoitzari darizkion berezitasunak altxor aberasgarritzat jaso eta landu beharrekoak dira. Hala ere, euskalkiak ez dira erraz trukatzeko modukoak, ez bederen artifizialkerian erortzeko arriskurik gabe. Beraz, euskara batua bai, baina euskara hibridorik ez.

kota egin ziguten. Nik heriotz mehatxuak ere jaso nituen».

Lokatz lodi haietan, Euskaltzaindiak, hamar urteko epean erabakiak ez aldatzea defenditzera jo zuen idazleak onartzen zituzten ikusteko. Eta Mitxelena, maisuen artean maisu bai-

tzen, ur uherretan lemazain trebea, hainbatetan entzun zioten «euskara batua ez dago etorkizunean, igerorlan baizik» leloari jarraikiz, txangoa egiteko unzia prestatzera jarri zen. Oinarrian, ortografia, deklinabidea nahiz lexikorako hainbat irizpide baliatuz josi ziz-

kion lehenengo oholak eta aurretik urperatutako aha-legenden aurrean, oreka puntua bilatua zuela zirudien: euskalki guztiak elkarren kide ziren eta bakoitzaren berezitasunak biltzeko saioa zen.

Horrela ulertu zen Bergarako 1978ko bilkuran, non Arantzazukoak oro har berretsi baitziren idazle gehienen adostasunez. Beste muturrean ari ziren ordurako hainbat euskaltzale, batua errefusatzu: Manuel Lekuona bera, Antonio Maria Labaien, Santi

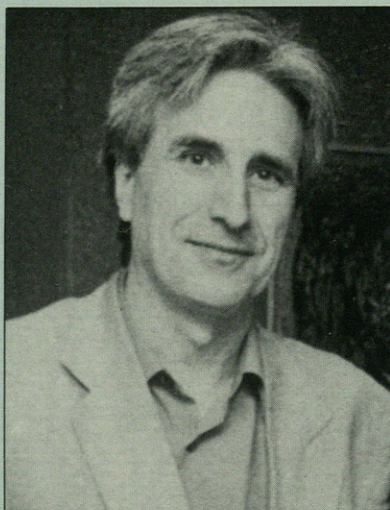
Euskalki guztiak maila berera ekarri eta ortografia, deklinabidea eta lexikorako hainbat irizpiderekin jantzi zizkion lehenengo oihalak batuari Mitxelenak

Euskaltzaindia eta batasuna

ESAN izan da Mitxelenaren 1968ko batasun-txostena zentzu komun aplikatua 'besterik' ez zela izan. Eta hala da neurri handi batean. Baina hizkuntz kontuetan gauzarik arazoizkoenak ere huts egin dezake atzean horren alde egiteko prest dagoen talde aski pisuzkoa ez badu. Ildo honetik, gauza jakina da Mitxelenak eta Euskaltzaindiak, azken batean, 1964ean Baionan idazle talde batek proposatu zuen txostenaren gainean egin zutela lan, besteak beste hori zelako batasunari buruzko aukeren artean atzean «hitz onak» baina zerbait gehiago zekarren bakarra. Azkueren Gipuzkera Oso-tuaren kontua hurbilegi zegoen bestela jokatzeko.

Lehen urratsak garrantzizkoenak ziren, are hil edo bizikoak batasunaren abiadura hartan. Baina, orobat, teknikoki errazenak ziren. Ortografia dela eta sortu ziren iskanbilak begien bistako kontua da ideologikoak, nolabait esateko, izan zirela. Eta izen eta adizkien jokabidea, aski ongi taxutu zena, paradigma mugatuekiko, zerrenda itxiekiko arazoa zen, hots, hizkuntzaren gorabehera guztien ezagutza sakona eskatzen ez duena.

Baina lehen urrats horiek eman ahala, korapilotzen hasi ziren kontuak. Alde batetik, hiztegi edo gramatikarekiko puntuei dagokienez Euskaltzaindiak ez zituen, ez bere baitan ez bere inguruan, erabakiak gutxieneko garantia batez hartzeko beharrezko ziren ikerlanak. Hots, ez genituen, axal-axaletik ez bazen, gure gramatika eta hiztegia ezagutzen. Adibidez, ezin onartuzkoa da Akademiak esatea, maileguzko hitz berriei buruzko erabakian esaten zuen bezala, *soldado* Zuberoan erabiltzen dela, hori *barri* Lekeition erabiltzen dela esatea bezala baita. Lotsagarri gelditu ez bada, Euskaltzaindiaren ezjakintasuna aski oinarritzeko puntu horretan euskaltzale gehienek ezjakintasunarekin bat etorri delako izan da, ez baita *orain*-goz gauza ezaguna *soldado*, eta ez

I B O N S A R A S O L A

Euskaltzaina

soldadu, dela betidanik Iparralde osoak (lapurtar klasiko batzuk salbu) ez ezik Nafarroa Garaiak ere erabili duen forma bakarra.

Hala ere gizarte-premiak hartaturik, Euskaltzaindia nolabaiteko onespena ematen hasi zen gutxieneko garantia horiek gabe eginiko lanei, *Zortzi urte arteko ikastola hiztegia*-ri esaterako, kasurik nabarmena besterik ez aipatzeko. Egoera larriagotzeko, euskara batuen 'aban-goardia' sortu zen, Akademia astiroegi zihoala eta, erabakiak bere kasa hartzen —behin behineko eta Euskaltzaindia mintzatu arte, esaten zen orduan— hasi zena. Gero «hiztegi berezitu» kontua etorri zen, orotariko hiztegiaren halabeharrezko lehenatasunari *txanda pasa* eginik abiatu zena... Honen guztiaren aurrean, beharrik, bere itzala —luzarora— salba zezakeen bide bakarra hautatu zuen

■ «Jakina da nekez onartu duela Euskaltzaindiak Mitxelenaren iritziaren kontrako gauzarik» ●

Euskaltzaindiak: urte batzuez arau emateari utzi eta literatur tradizio osoaren azterketa sakonari ekitea.

Hamar urteren buruan, Euskaltzaindiak burutu berriak ditu bi lan hemendik aurrera batasun-prozesuaren hurrengo urratsei gutxieneko garantiarekin ekiteko ahalmena ematen diotenak: «Orotariko Euskal Hiztegia»-ren *corpus*-a eta *Egungo euskararen biltze sistematikoa*-rena. Ikerlan hauei eskerrak zernahi hitzen euskalkiz euskalkiko historiaren, erabileraren eta erabilmoldearen berri aski zehatza izan dezakegu. Eta hain zuzen, komeriak orain hasi dira sortzen, ikerlan horiek kontuan izanik Euskaltzaindia berriro gomendioak ematen hasi denean.

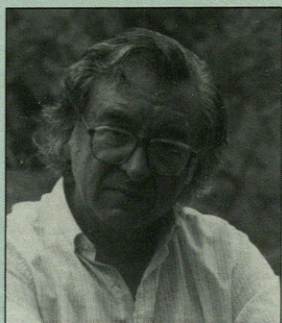
Bada gauza bat bidezko ez dena: Euskaltzaindia euskara batua aldatzen hasi dela bazterretan barreiatzea. Orain arteko bere arauak eta ez besterik dira Euskaltzaindiaren euskara batua, eta huskeriaren bat izan ezik, Akademiak ez du oraingo gomendiotan bere lehengo inongo araurik zapuztu. Lehen aipatu den 'abangoardiak' hartutako bidetik ez da agian abiatu, baina hori beste kontu bat da. Are gehiago, jakina zen hori gertatuko zela, bi arrazoi-rengatik. Bat, jakina delako nekez onartu duela Euskaltzaindiak Mitxelenaren iritziaren kontrako gauzarik, eta, bi, jakina delako ez zihoala hura, eta jakinaren gainean ez zihoala, Mitxelenak, berariaz nahiz bere idazpraktikan, agertzen zituen iritzien bidetik. Hortaz, esaterako, Mitxelenak *velocidad* *vitesse*-ren ordain gisa *abiadura* erabat desegokia zela argi eta garbi, eta entzun nahi zion oro jabetzeko moduan aldarrikatu zuela ikusirik, ez dago zertan harritu Euskaltzaindiak adierazi berri badu egokiagoa dela horretarako *lastertasun* hitza, euskaldun guztiok biltzen gaituen bakarra. Egin zaion kontsulta bati buruzko aholku bat besterik ez da izan, baina adibide adierazgarria gerta daiteke etorkizunari begira.

Hogei urtez gaude zain

25

ISKRIBUZKO batua egi-na dago. Irakurketa erre-gelak falta dira. Arazo ba-tzuk badaude: testua nola irakurri behar den hizkera normalean, eta oso nabar-menki, zer egin kultur hi-tzen arlo zabalean. Oso jarrera kultista hartu dugu, antifonologikoa. Hitz gu-txi balira problemarik ez legoke, baina asko dire-nez, arazo bihurtu dira.

TXILLARDEGI

Idazlea

zer egin? Hor dugu zezen nagusia. Nola markatu posizioa eta definitu azentu unitateak? Arazo honen argitzen asko aurreratu da azken urteotan, baina azentuaren arazoa bultzatu dutenek ez dute legetasun handirik Euskaltzaindiaren barruan. Bereziki euskaltzain osoak ez zaizkigu iker-kuntza honetan nabar-

menu. Kontradizioa hor dago: ahozko euskaraz arduratzen direnak (gare-nok) ez dugu indarrik Euskaltzaindian.

Onartuko den bidea erabakiz gero, oso in-portantea izango da gero es-kola eta unibertsitate munduaren zeregina, he-rri mugimenduen eta ahozko mass-mediaren, irratia eta telebista, batez ere. Urgentzia du gaiak, hogei urtez gaude zain eta erabakiak hartzeko garaia bada. Badago materiale eta datu mordoa. Posible da, lehen Arantzazun idatziaren batua egin zen baino errezago behar-bada, pauso bat ematea.

Kezka dutenek, ahozko euskara ikertzen ari dire-nek, beldurrak kendu eta gauzak proposatu behar dituzte.

Iaz aurkeztu zen Orotariko Hiztegiaren trantsizio alea, Mitxelena egindako lan eskergaren testigantza eta hutsune handi baten betetzera datorrena.

Onaindia, Damaso Intza, Justo Mokoroa... Euskera-zaintza sortu zen. H-aren aurkako mezua, «euskara bori ez dela herrikoa» eta antzeko argudioak jokaera zakarragoz ere jantzi di-tuena. Murruak zutik dirau oraindik ere.

Batu eta gero

Batuaren gorpulean berriz, azpian harrapaturik gertatu ziren euskalkiak, untzi ho-nen egitura sendotzeko Euskaltzaindiak hobetsi ez dituenak, galtzailatzat jo daitezke, egun: bizkaiera nagusiki, zuberera eta ekialdekoak. Gipuzkerak hartu du koroa eta batuta. Hizkuntza idatzirako ere-

duak, zalaparta gehiagorekin edo gutxiagorekin, arras-to sakonik utzi du, baina, urteotan. Ber-garakoa eta gero, tes-tuliburuetan, litera-turan, aldizkarietan, EITBn edota admin-istrazioetan, inoiz guztiz laxatua egon daitekeen lokarriaren itxura hartzen bazaio ere, helburuetan eta atxikimenduan, lotu-ra hori gero eta inda-rrenago baita. Laxa-tua diogu, euskara estandarra —batuaren *label*-a daramana— tajutzeko orduan sortu diren premiei Akademiak eran-tzuten ez duelako jakin, hainbatetan. Aditzak baturik ditu erroak (hitanoaren ka-suan erabakirik ez dagoen

arren), deklinabidea eta gra-matika arautuak dira, go-mendioak egiten zaizkigu (tronpatzen ere ikusiak di-tugu, nahiz eta grekera kla-sikoa defendatzen duen Ja-kintza Baitha-koentza t tronpatuegi dabiltzan)...

Besteren eskuetan osatu da, hala ere, hiztegi-gintza. Ahozko eredurik ez dago premia-zkoa denean. Eus-kararen ikurrina mastaren gorenera eramateko ez da nahikoa jada, Arantzazuko miraria. Ekin eta jarrai ■

IGONE ETXEBARRIA, EITBko euskara arduraduna:

«Aboskatzeko arauak dira gebien behar ditugunak momentu honetan. Honekin batera, hiztegi aldetik ere hutsuneak daude, eta baita atzerriko herrialde eta pertsona izenekin ere (artistenak batez ere); lehenengoetan zeintzuk erabili behar diren Euskaltzaindiak oraindik ez du ezer esan, eta bigarrenengoetan, deklinatzerakoan batez ere, nola egin behar den. Esate baterako, Antoine nola deklinatu behar da, aboskera ala idazkeraren arabera? Zeri eman behar zaio lehentasuna? Hauek eguneroko gorabeherak izaten ditugu, egunean mila suertatzen dira. Toponimian arazoak izaten ditugu, proposamen desberdinak daudelako; gainera, ez bakarrik aboskatu, idatzi ere egin behar izaten ditugu».

ANDONI SAGARNA, ELHUYAReko arduraduna:

«Euskaltzaindiak hainbat arau ateratzen ditu, eta denak betetzea ikaragarri zaila gertatzen da, batez ere non begiratu behar den eta indarrean dagoen azkeneko araua zein den ez dakigulako. Arautegia alda daitezkeen orrietan egin behar da, eta arau bat aldatzen denean, zer egiten da? Mailing bat, interesatu guztiei emanez, —interesatuak abonatuak izan daitezke— eta bidaltzen zaie «balako araua indargabetua gelditzen da, eta beste hau indarrean, eta honek aldatzen ditu hau, hau eta hau, kendu zure karpetatik orri hau eta hau jarri». Araugintza abalik eta modurik eraginkorrenean egitea gaur egun funtsezkoa da nire ustez».

PELLO SALABURU, EHUKo Euskararako errektoreordea:

«Euskaltzaindia Euskal Herria bere osotasunean besarkatzen duen erakunde bakarra da, eta balaxe onartua dago Espainia eta Frantziako estatuetan. Hori dela eta apustu garbia egin behar da erakunde hau mantendu eta indartzeko. Euskaltzaindiak biru gauza, nagusiki, egin beharko lituzke: bat, orain arte bezala adi egon eta munduan egiten diren euskarari buruzko ikerketen berri izan eta batzen saiatu; bi, ikerketa hauek uzten dituzten zuloak bete, horretarako beharrezkoak diren batzorde bereziak sortuz; eta biru, euskararen batasunerako erabakiak hartzen jarraitu. Unibertsitate mundutik, bestalde, hori dena nekez egin daiteke, baldintzatua dagoelako».

MARTXELO OTAMENDI, «EUSKALDUNON EGUNKARIA»ko zuzendaria:

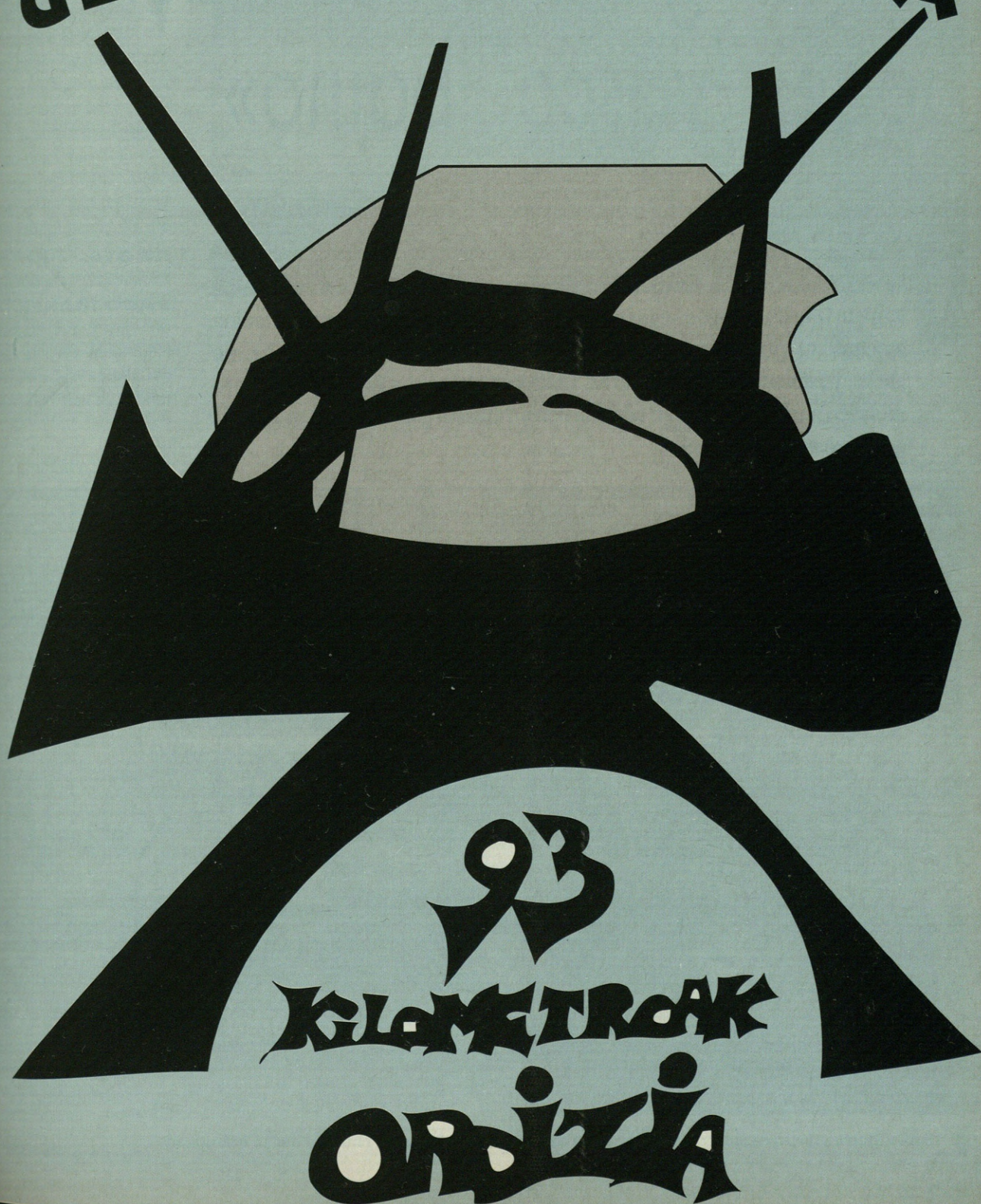
«Oso gutxi izan dira Euskal Herriko azken hogeita bost urteetako historian Euskaltzaindiak adina kontsentsua bildu duten erakundeak, eta estutuz gero, kontsentsu gehien bereganatu duena dela esango nuke. Sekulako diziplina ezarri zion familia euskaltzaleak bere buruari Euskaltzaindiaren abolkuak betetzerakoan, izan ere Euskaltzaindiak abolku gisa emanten zituenak bete beharreko agindutzat hartzen zituzten euskaltzaleek. Obostu idaztetik hostu idaztera pasatu ginen, ostu idazten bukatzeko. Horrela beste hamaika adibide. Familia euskaltzaleak garbi utzi du Euskaltzaindiaren abolkuak betetzeko duen borondate trinkoa; baina Aita Santuak gure akademian horrenbeste jarraitzaile dituen gero, jabe daitezela poloniarri ezagutzen zaion tronpaezintasunaz».

ALBERTO AGIRREAZALDEGI, UZEIKo zuzendaria:

«Gure lanaren parte bat hiztegi gintza denez, «Orotariko Euskal Hiztegia» lehenbailehen bukatzea eskatuko genioke. Hitzekin lanean ari den edonorentzat oinarritzko tresna da eta hutsune eta zalantza handiak sortzen dira hiztegi horrek eskaintzen duen bitzen ikuspegi zabal hori falta denean. Beste egiteko garrantzizko bat Hiztegi Batua da. Euskaltzaindiarekin lankidetzan ari gara proiektu hau lantzen. Gaurko euskarazko hitz erabilien forma erabakitzea da asmoa. Proiektu hau ere indarrez bultzatzea eskatzen diogu, gaurko gizarte modernoak behar dituen hizkuntza-baliabideak eskaintzeko gai izan dadin euskara. Eta azkenik, gomendio gutxiago eta erabaki irmo gehiago eman ditzala eskatuko genioke. Hau da, izan dadila euskararen benetako epaile, formula ditzala erabakiak argi eta garbi, izan dezatela erabaki horiek zabalkunde handiagoa eta ez dezala izan aitzakiarik inork erabaki horiek ez betetzeko».

URRIAK 3

GEUREA MARATOIA

«Nahiago dut euskaldun bat hogeia 'vasco' baino»

Valentziarra jaiotzez, Gipuzkoan eman zuen haurtzaroa, Adunako Apokintza baserrian. Kantautoreen artean nagusia, mende honetako poesia ederrenak kantatu izan ditu ezaguna egiten zaigun ahots erlatsaz. Askatasuna, amodioa, ametsak, utopiaren izenean taularatzen da bere gitarrarekin, injustiziaren aurka, pasibitate sozialaren aurka, indiferentziaren aurka, edozein botere motaren aurka. Donostiako taberna batean elkartu gara, kafe baten aurrean guzti honetaz hitz egiteko.

ARGIA. *Elkarriketa euskaraz egin nahi al duzu?*
PACO IBAÑEZ. Ez, ez dut nire burua gai ikusten. Lagunekin eta hitz egiteko bai, baina elkarriketa baterako ez naiz ondo moldatzen.

A. *Baina duela gutxi urte*

«Euskal Herrira natorrenean, sustraiak sentitzen ditut euskaraz hitz egiten entzuten dudako bakoitzean».

beste eman zenuen zure gu-
rusoen baserrian, Adunan,
euskara ikasten.

P.I. Errebeldia portaera bat
izan zen. Amak erakutsitako
euskara galtzen ari nintzela
konturatu nintzen, aditzak
ez nituen ondo jartzen, to-
teltzen nintzen, blokatuta
nengoen. Amorr handia
eman zidan eta horregatik
Apokintzara etorri eta eus-
kara ikasten saiatu nintzen.
Baina euskara ikasten ba-
nuen ere, ezin nuen bertako
giroa jasan. Testuinguru
hutsala nuen, nire inguruan
jakinmin handiegia, algara
estereotipatu gehiegizkoa,
exigentzia gehiegi. Ni be-
zalako pertsona sortzaile
batek ezin du jasan telebista,
edo komunikabideek esaten
dutena bakarrik balio duen
tokia, denaren jabe dirua
den tokia. Oso bañtertuta
sentitzen nintzen herrira
jaisten nintzen bakoitzean.
Hango jendea tabernan
ikustea, edaten, telebista
ikusten, moldatutako infor-
mazioa jasotzen eta beste
ezertaz inongo jakinminik
gabe... Gaingitu egiten nin-
duen. Gaur egungo telebista
hain da nazkagarria! Azken
batean, ikusteak ergeltzat
hartzen zaituztela onartzea
esan nahi du. Irratiarekin
beste horrenbeste, desin-
formazio iturriarik onena da.
Asko gogaitzen ninduen
zera ikusteak, neska eta mu-
tilak tabernan ezer egin gabe
eta bere begietan ezagutze-
ko premiaren arrastorik ez
sumatzeak.. Atzera baserrira
itzultzen nintzenerako
amorr biziaren nengoen.

Nire burua lurperatzen ari
nintzen, nahiz eta euskara
aldetik asko hobetu. Nire
ustez, paisaia gizon-ema-
kumeek egiten dute, eta
Adunako paisaiak ez zuen
"argirik". Horregatik itzuli
nintzen Parisera.

A. Imanolekin ausartu zi-

*nen euskaraz kantatzen,
baina bakarrik, aldiz, inoiz
ez. Zergatik?*

P.I. Euskaraz disko bat
egin nahi nuen eta Imano-
lekin hitz egin nuen. Nire
burua gai ikusten dut euska-
raz kantatu eta sentitzeko,
baina gehiago behar dut,
sentimendu gehiago. Azke-
notan Euskal Herria oso
gutxitan etortzen naiz eta

■ **«Hain
nazkagarria da
telebista! Hori
ikustea ergeltzat
hartzen zaituztela
onartzea da» ●**

bizi egin dudana baino bizi-
pen gehiago behar ditut.
Horregatik erabaki nuen
baserrian urtebete ematea,
euskararen giro guztietatik
edateko. Inoiz euskaraz
kantatzen badut hemen bizi
naizelako izango da, hemen
edan eta jaten dudalako,

Euskal Herrian nagoelako.
Baina ez dut euskaraz dis-
koa egingo Parisen nagoela,
ez dut uste justua denik, ez
dut nire burua erabat legiti-
matua ikusten.

A. *Euskal Herria zatoze-
nean, zer sentitzen duzu?*

P.I. Sustriak sentitzen di-
tut euskaraz hitz egiten en-
tzuten dudan bakoitzean,
baina Donostiara etorri eta
denek gazteleraz hitz egiten
entzuteak pena handia
ematen dit. Nortasuna gal-
tzen ari zarete, euskaraz ez
ikasteak kobardia eta era-
sotasun jarrera adierazten
ditu... Nahiago dut euskal-
dun bat hogeitase baino.
Euskal Herriak bost mende
daramatza zama horrekin,
bost mende konpromezua-
ren gaixotasunarekin, hau
da, «euskal herritarra naiz
baina Madrilekin». Eta ja-
rrera ausartago bat nahiago
dut: «Euskalduna naiz, eta
zer? Euskal Herrian bizi
naiz, eta zer? Hau ez da ez
Frantzia ez Espania. Hau
Euskal Herria da» esaten du-
tenak gogokoagoak ditut.
Hori argi eta garbi esaten ez

«Euskal Herria,
independentzia lortzen ez
duen bitartean ez da
zoriontsua izango,
konpromezuko senar-
emazteen harremana
izango du, amodiorik gabe,
oinarrizko printzipioei
kasu egin gabe».

«Felipe Gonzalezek, ETAK duen erantzukizun bera izango du hurrengo ume hila edota hurrengo lehergailuak eztanda egitean».

den bitartean, euskal herritarrek arazoak izango dituzue, anbigüetate batean bizi zaretelako. Konprometzuzko senar-emazteei gertatzen zaiei bezala gertatzen zaio Euskal Herriari Madril edota Pariserekin: ez dute elkar maite baina soldatagatik, seme-alabengatik eta abar, elkarrekin bizi dira. Horrela

ezinezkoa da zoriontsua izatea. Euskal herritarrek independentzia lortzen ez duzuen bitartean, espainiarak eta frantsesak ez zaretela indarrez aldarrikatzen ez duzuen arte, ez zarete zoriontsuak izango. Hau ez dela ez Espainia ez Frantzia frogatu behar duzue, eta oraingoz, soilik gutxiengo

bat ari da hori demostratzen. Gainerakoek arazorik gabeko senar-emazte harreman lasaia bizi dute, amodioz gabe, osotasunik gabe, oinarritzko printzipio kasu egin gabe.

■ «Inoiz euskarazko diskoa egiten badut, Euskal Herrian nagoelako izango da, Parisetik egitea ez da justua» ●

A. Zer deritzozu ETari buruz?

P.I. ETA aldarrikapen sakon batetik jaioa da: Euskal Herriaren independentzia. Hori da ETaren arrazoia eta alde horretatik, uste dut arrazoi nobleena dela. Beste kontu bat da nola lortu independentzia hori. Euskal herritarrek saldu dute euren burua Madrilen, Parisen... Kanpokoa, dirudienez, behar hobea omen delako. ETaren aldarripen horrekin bat dator, baina erabiltzen dituen metodoak eta behin boterera helduko balira burutako liztukeen kontzeptu ideologikoei dagokienez, Jainkoak edota Alak edota jainko guztiek begira nazzatela. Indarkeria erabiltzeak bere ahulezia frogatzen du.

Hori bai, ez zait gustatzen komunikabideek egiten duten manipulazioa. ETAkoak ez dira hiltzaile, gangster edo kriminalak. Hori amarru hutsa da. Abertzaleak, gudariak dira. Ez nator bat hilketekin, baina argi eta garbi esan behar da ETako kideak ez direla hilketen erantzule bakarrik.

zen. Hilketa bakoitzaren erantzukizuna, ETArena bezain handia, gobernua da. Gobernuak baztertzeko duela, eta horrela adierazi behar da. Beraz, errua bera da. Adibidez, aurreko irailaren 11ko manifestaldian ikusten ziren pakartean «Ez ETA, ez Espainia ezta Frantzia ere Euskal Herrian» ikustea gustatuko litzaidake. ETA auzitan jami bai, baina Espainia eta Frantziaren jarrerak ere jarri behar dira auzitan. Lazotxo

urduindunek alde bakarrari begiratzen diote. Horregatik diozute Felipe Gonzalez bera, bere koberdiagatik, badela hurrengo ume hilaren erantzule, hurrengo lehergarritaren erantzule. Euskal herritarrek Moncloako «jauntxoak» estutuko balute, gauza asko aldatuko lirateke.

A. Hirugarren pertsona hitz egiten ari zara. Ez zara euskal herritar sentitzen?

P.I. Ez dakit, ez dut uste. Jada ez dakit zer naizen, baina ez dut nire burua erabat legitimatuta ikusten euskal herritarra naizela esateko. Nire ama euskalduna zen, baserrian bizi izan naiz 14 urte bete nituen arte, baina bizipenen aldetik...

A. Gabriel Zelaia eta Blas de Otero izan dira euskal idazleetatik zuk aukeratu dituzunak. Zergatik?

P.I. Ez nituen aukeratu euskal idazleak zirelako, euren poesian edukiagatik baizik. Berdin zait poeta Hernanikoa, Bilbokoa ala

Malagakoa den. «La poesia es un arma cargada de futuro» aukeratu nuen besteak esnatzeko beharra sentitu nuelako. Esnatze behar hori, indiferentziaren aurka ekitearen beharra oso garbi ikusten da Jugoslavia ohia- rekiko gertatzen ari dena- rekin. Jendea ez da mugit- zen. Harrigarria da gizarte osoa ez altxatzea horren aurka. Jendeak ez du lazo-

txorik jartzen horren aurka. Zelaia-aren poesiak senti- mendu horiek esnatu zituen nigan, indiferentzia horren aurka egin nahi nuelako. Gauza bera gertatu zen Blas de Oteroren «Nos queda la palabra» poesiarekin.

A. Zer da pasibitate sozia- la?

P.I. Ausardia falta, papu- rrekin kitto egitea, zinismo

«Gure kontzertu batera joatea gaur egun plazer bat da, ez errebeldia ekintza bat. Lehen jendearen erantzuna orokorra zen, aktiboa».

NORTASUN AGIRIA

Valentzian jaio zen 1934ean, nahiz eta txikitatik Euskal Herrian bizi ● 14 urte zituela, Parisera joan baino lehen, baserrian «Beltza» ezizenaz ezagutzen zuten, «harri koskorra baino gogorragoa»

zelako ● Bere anaia, Rogelio Ibañez, Pariseko Euskal Kultur Bide- tan-eko arduraduna da ● Euskaraz idazten dutenen artean Gabriel Aresti du gustuko, baina onartzen du euskal literatura ez duela ezagutzen ● Zigarro beltzak erretzen ditu bat bestea- ren atzetik ● Lagunak ditu Bernardo Atxaga eta Karlos Argiñano

«Espania menperatutako herria da, konbentzionala, konformista, nortasunik gabekoa. Gainerakoek esango dutenaren zain dago beti».

dosi handi bat... Oso hedatuta dagoen gaixotasuna da. Bihar gure burua akabatuko duen arma eraikitzen ari gara. Nola esnatu jendea, toreroek zezenekin egiten dutena egiten badiete? Etengabeko zorabioa da, azenarioa jartzen diete mutur aurrean, egun bakoitzeko, minutu bakoitzeko, segundu bakoitzeko engainu bat jaten dugu. Batzuek ez dute euren burua tronpatzen uzten, beste batzuk, aldiz, konformatu egiten dira horrekin. Ez dago zereginik, azken batean, tankeen aurka ari gara harriekin.

A. Jendeak indar berarekin kantatzen al du zure kontzertuetan?

P.I. Gure kontzertuetara joatea gaur egun plazer bat

da, jada ez da lehen bezala, errebeldia ekintza bat. Jendea guk botatako mezuaren protagonista bihurtzen zen.

■ «ETaren independentzia aldarrikapenarekin bat nator, baina ez nago ados metodoekin» ●

Egungo kontzertuak jendeak kantu-freskagarri bat bailiran hartzen ditu. Ez dut inor epaitu nahi, eta agian posible da horrela ez izatea, baina jada ez da espresio orokor eta aktibo bat.

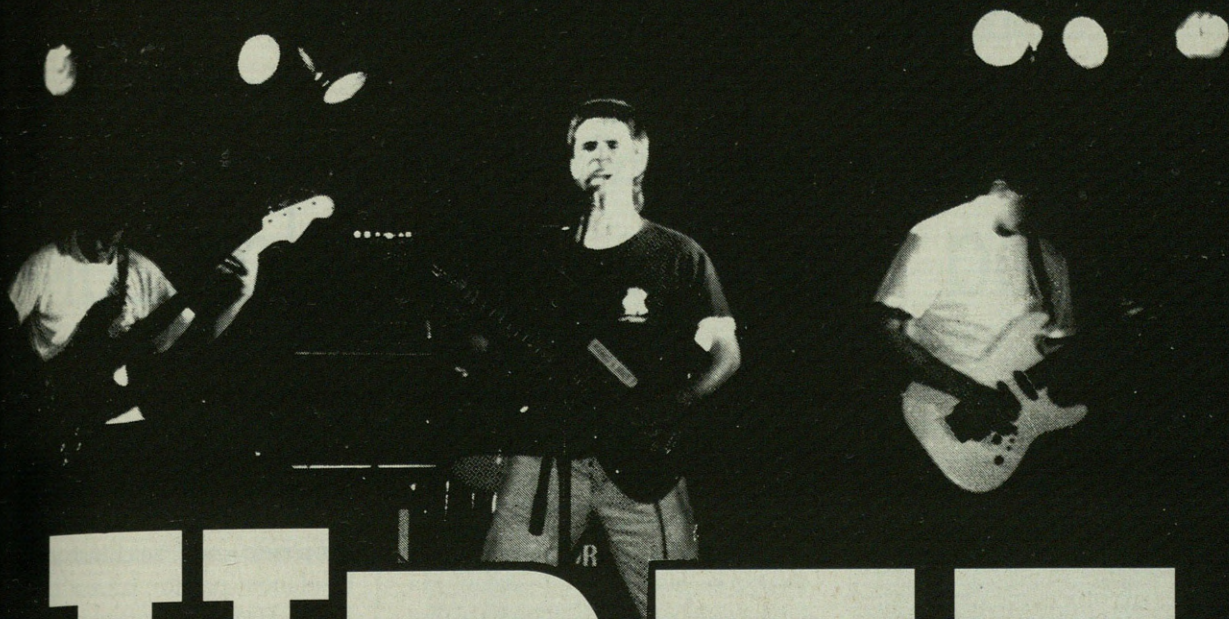
A. Kantatzen duzun kontuan hartuta, erosi sentitzen zara egungo Espainian ala Euskal Herrian?

P.I. Ez, eta horren froga da Parisen bizi naizela. Parisean aske sentitzen naiz. Espainia menperatutako herria da, konformista, konbentzionala, nortasunik gabekoa. Madril, Parise, Londres, Berlinetik esango dutenaren zain daude beti, gainerakoek diotenaren zain.

A. Esaten dute zeure burua saldu ez duen bakarreneetakoa zarela. Horrela sentitzen al zara?

P.I. Ez dakit. Litekeena da hala izatea. Azken batean, amore ez ematea da kontua ez etsitzea.

Myriam Gartzia

URTZ

+ LIN TON TAUN

OIARTZUN

MADALENSORO - 1993.eko URRIAK, 2
Larunbata. Gaueko 9etan

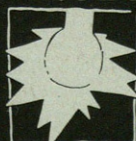

Oiartzungo Udala

EUSKADI
IRRATIA

ARCIA

Irakur biderko prentsa goitiki

kutxa fundazioa
fundación kutxa

Antolatzailea

Kultur Promotora

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura eta Turismo Departamentua

Egunkaria

SARRERAK SALGAI:

OIARTZUN: Amazkar Taberna, Madalensoro
DONOSTIA: Biletz Azoka - Frudisk - Xaribari - Musikarte Bengoa
ERRETERIA: Arkaitza **IRUN:** Bertso Hop - Centro Musical Irunez
LESAKA: Zualdo **BAIONA:** Zabal Liburutegia

Laguntzaileak

Pa, pa eta pa... bertsolaritzari

SAIO librean egitea suertatzen zai-
gu, hainbatetan. Plaza gizonaren
itxurak hartuta aho bete hitz aritzen
gatzazkizue, handik eta hemendik
jaso ditugunez pio-pioka, lotsa han-
dirik gabe egia esan. Lotsatzeko gutxi
daukagu ARGIA tarrok, eta are gutxia-
go, bertsolari munduak. Zurgin edo
irakasle, aste buruetako komedianta
berritsuok milaka txalo eta algara bil-
du ohi dizkigute, inoiz egia handiak
tolestuz, inoiz fantasia txoroenak iru-
dikatu. Hitz lauz esan daitezkeenak
meritu gabekoak bihurtuz. Saio, jai,
jaialdi eta lehiaketa, gudu askotxo
metro batzuetako taulatuan. Euskal

kulturaren protagonistak.

HALAXE azaldu digu Siadecok bu-
rutu berri duen inkestak. Modan jarri
den musua (lehorra, hainbatetan), *pa*
Zinemaldiari, *pa* euskarari... Pello
Errotaren familiarentzat laztan eta
fereka dira, aspaldion. Inon ba al dira
hainbeste miresle, gurean? Noski
ezetz. Milioi erdi inguru bertsozale,
nola Egaña hala Sarasua edo
Peñagarikanorekin begiak *tilin-tilin*
eta ezpainak zabal-zabal jartzen zaiz-
kienak. Horiatarik % 15, porroka-
tuak. Fenomenoarekin sukarrak jo-
takorik ere badago (% 3); jarrera ez-

kor edo *niri-axolarik*-ez-tarrak eus-
kaldungoaren % 20ra iristen dira.

Ahozko tradizioa bide seguruan da,
dagoeneko. Kultura adierazpen ko-
lektibo hainbat krisian direla? Tol
Plaza bete jende. Telebistak marrazki
bizidunen pareko jartzen gaituela?
Hartu «Hitzetik hortzera» botika gus-
tagarria, izan ere 200.000 laguneko
audientziara iritsi da. Eskoletan libu-
ruak, bertso eskolak, gazteak bertso-
tan, bertso gazteak... mikroa nonnahi,
irratia edota egunkariak atzetik, eta
gainera, inoiz itzaltzen ez den metra-
luzetik, *boom*-a beti prest. Aurtan,
Txapelketa Nagusia. Nork irabaziko

Tolosako Abesbatzen
lehiaketak zilarrezko
ezteietan urrezko egitaraua
aurkeztuko digu, urriaren
23tik aurrera urteotako
irabazle guztiak bilduko
baitira bertan. Europako
lehiaketa handienen mailara
jasoa, antolatzaileek aho
zabalik utzi nahi dituzte eztarri
hotzenak ere. Eta eskaintza
tamaiankoa izango da. Euskal
taldeen artean, Donostiako
San Ignacio, Irungo Enara,
Hondarribiko Eskifaia,
Gasteizko Samaniego eta
Aretxabaleta Abesbatza
arituko zaizkigu. Joaquin
Pildain musikari tolosarraren
lanak gogoratu ditu, bestalde,
edizio honek. 44 milioi
pezetako (2 bat milioi libera)
aurrekontuaz, azaroaren 7ra
arte leiho hartara jarrita
izango ditugu belarriak.

Gatazkarik ez, omen

A **ZKEN** urteotan instituzioetan jaun eta jabe sentitzen direnengandik jaso dugun mezuaren hezuramamia pakean datza. Liskarra, gatazka, konfliktoa, guzti hori egon ez dagoen eta zenbaitzuk interesatuki sortzen dutena baita. Hizkuntzari dagokionez bereziki, ez baitago inolako erantzunkizunik egun bizi-jasan behar dugun errealtate inposatutakoaz. Euskararen normalizazioak aurrera egingo badu, beraz, amnesia soziala litzateke pizgarririk egokiena. Catalunya be-giratzeko. Han ipuinetako bukaeran sarri askotan betegarri suertatzen zaigun kolore urdin-larrosa eguneroko ogia baita.

Aurtengo oporraldiaren on-dorengo iraila aldapatsu hone-tan aldiz, diskurtso horren aint-zindariei ezer gutxi axolatu zaie hara begiratzeko beharraz gu ohartaraztea. Hango saltsa eta iskanbilen berri izatea ez baitli-tzaiguke batere komenigarri. Catalunya Gaztelaren ere-muak kolokan jartzen direnaren susmo txikiak ere Espainiar indar biziak harrotzen ditu, eta nola gainera. Eskolan murgiltze sistimaren orokortzeak Burgos, Jaen edo Madrilén bizi den hau-raren eskubideen aurkako era-so zuzena dela aldarrikatu eta behialako gurutzadak berriro antolatu nahian dabilta.

X A B I E R A L E G R I A

Gurean bitartean, A erdua, hau bai murgiltze baino itotze sistema, Pujolen kide agertu nahi diren babes osoaren jabe. Buesarekin batera ereindakoaren fruitu diren oposaketa asaldagarrien aurrean, pakea. Gatazkarik ez, noski. Kontuz gero! Hemen kolokan daudenak irakasle erdaldunen eskubideak direnez gero, mobilizazio bakarra beraiena izan da. Bidezkoa ote den galdetzen hasiz gero denbora alferrik gal-duko genuke. Efikazia izan dela ikasteen datza gakoa. Eta kontuak atera. Interes eta norabide kontrajarrien arteko gatazka estali nahi duen Mari Karmen Garmendiaren diskurtso eta argazki irrifartsu-lasaigarriak eraso zehatz eta nabarmenen efikazia eta legitimitatea hobetu baino ez du egiten.

Berak kontatutako ipuinak irakurtzen goxo goxo gauden bitartean, geldi, indar erabakiorrak eta indarrezko erabakiak hizkuntz gatazkaren norabidea gidatzen ari baitira. Eta ez gehiengoaren interes eta nahiaren arabera. Azken boladan modan dagoen kopuruaren legitimitateari kasu eginez, begira diezaiogun datorren igandeko kopuruari eta Buesa eta Arregiren dimisioa ematen ez den bitartean zein koloretakoa izango litzateke ETBko informatibo guztietan, ETB1ean sikieran, agertu beha-rekoa?

du? Baietz... baietz Belodromoa txikia geratu?

TXIKIA euskarazko kultura ber-solaritzaren aldean, ordea. Bertso-laritzaren taulatuan aulkirik ere ez da izaten askotan, ezta argi jokorik ere. Zigarro eta puru kea, txapela eta be-larritakoak, zapata lustratuak eta Martens bota gorriak, guztiak nahas-turik. Aita alabarekin errietan eta se-narra horditurik emazteari esplika-zioak ematen. Donostiako zezen pla-

Euskaldun gehienon

laxtan eta ferekak

jasotzen ditu

bertsolaritzak; beste

kultur adierazpideek

berriz, musu lehorrak ●

zari buruz, maitasunaz... **egin hiru bertso** eta euskaldungoaren % 80 haiei begira. Arte edo kultura, ahoz-koaren tradizioak marka guztiak hau-tsi badiu nork demontrek esplika-tuko digu zer dela eta beste arloetan italoako tiradizorik ez den ikusten?

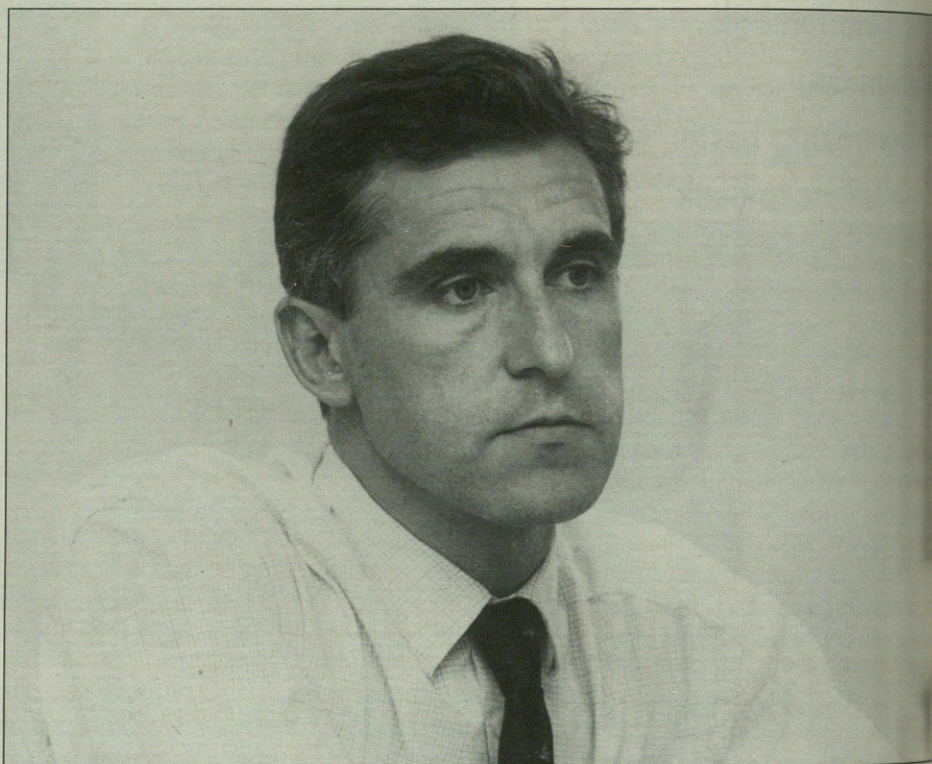
Bertsolaritza barruan daramagula-ko esango dizu norbaitek. Telebistak piztu duelako. Liburuak leitzea baino errezagoa delako... batek daki zerga-tik gaur bertso bihar bertso, mozkortu ere bertsotan mozkortzen garen. Poz-garria oso, kezkarria bidenabar. Liburu gehiago irakurri, antzerki obra gehiago ikusi, pinturarekin gozatu... %80rentzat bederatzi puntuko ber-tsoa egitea bezain korapilatsua ger-tatzen baita. Baina, beno, babarrunak eta malgutasuna nahastu aurretik, isiltzea hobe izango dugu.

J.J. Petrikorena

Juan Ignacio Bidarte, Guggenheim-Bilbao elkarteko zuzendaria

«Atzakia bezala erabili da museoak kultur politikaz eztabaidatzeko»

Duela urtebete, Guggenheim - Bilbao elkartea sortu zenean izendatu zuten zuzendari Juan Ignacio Bidarte. Gizon serioa, hotza, bera da Guggenheim proiektua bideratzeko asmoz sortu zen partzuergo honetan ardurarik handiena duen teknikaria. Elkarrizketa honetan azaldu digu noiz zabalduko den museoa eta zeintzuk izango diren bere ezaugarriak.

Guggenheim-Bilbao elkartea sortu zenean izendatu zuten zuzendari Juan Ignacio Bidarte.

ARGIA. Zein fasetan dago Guggenheim Museoa-ren eraikuntza?

J. I. BIDARTE. Une honetan martxan jarri dugu suntsitze eta lurra prestatze fasea, eta hurrengo hilabetean espero dugu zimenta-

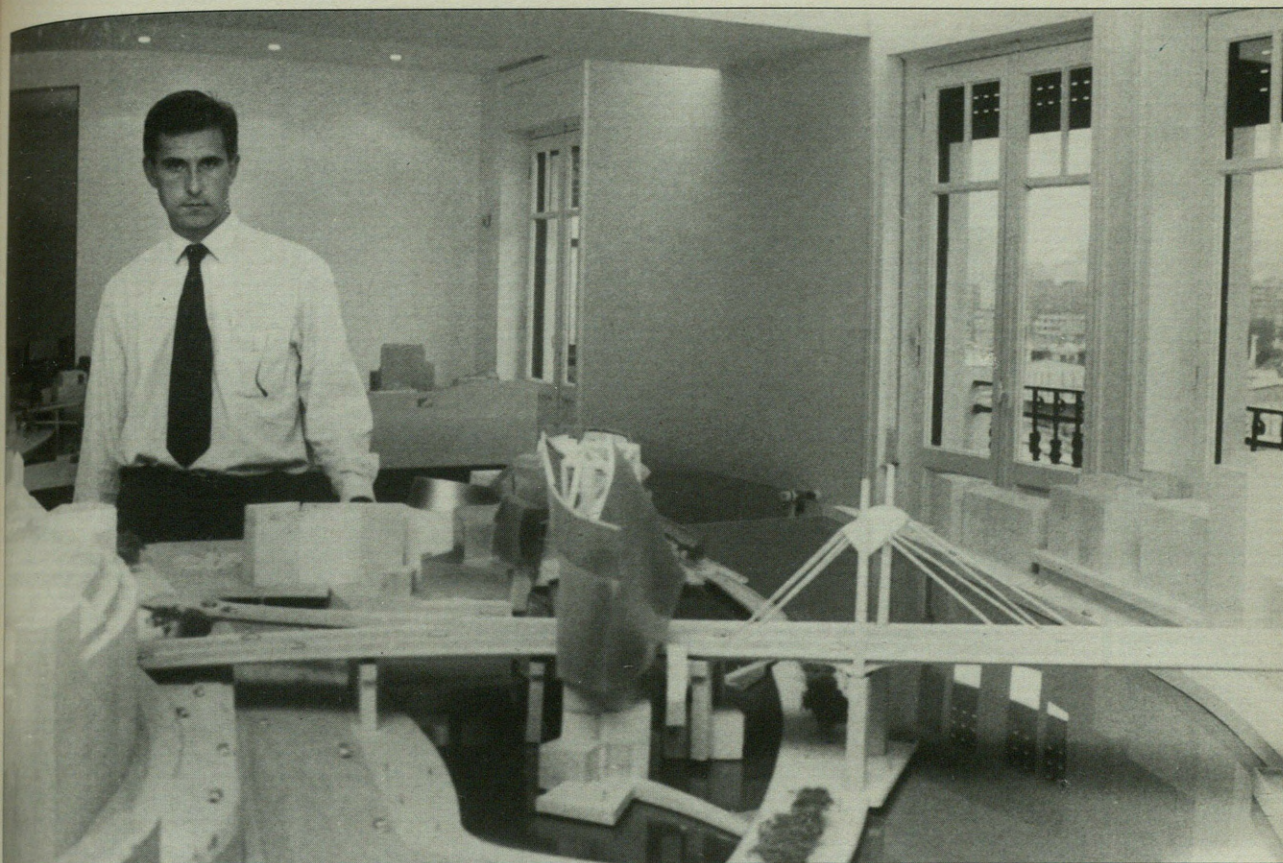
tze eta indusketa lanei ekitea. 1997. urtean museoa inauguratu ahal izateko egutegia betetzen ari da.

A. Kalkulu ekonomikoak ere?

J.I.B. Eraikuntzaren aurrekontua datu finkoa da eta

mantentzen ari da proiektua garatzen ari den neurrian. Aurrekontu horretara egokitzen ari da proiektua.

A. Zein mantenu gastu aurrikusten dituzue museoa martxan jartzen duenean?

Bidartek esan digun bezala, 1.100-1.200 milioi pezetako aurrekontua izango dute urtero museoaren funtzionamendu gastuek.

J.I.B. Proiektua aurrera eramatea erabaki aurretik, arkitektura nahiz arte arloak aztertu eta museoaren kudeaketa gastuak kontuan hartzen zituen bideragarritasun ikerketa egin zen. Museoaren funtzionamendu gastuak zehaztu eta aurrikusten zen 1.100-1.200 milioi pezetakoa izango zela urtero. Diru sarrerei dagokienez, lehenengo urteetan museoak urtean 400 milioi pezeta inguru gutxiagoko sarrerak izango zituela ere aurrikusten zen, baina ikerketa berak adierazten zuenez, kopuru bera jasoko da sarrera gehigarri gisa museoaren garapenari esker.

A. Nondik norakoa izango da museoaren egitura?

J.I.B. Ondo zehaztuta dauden diren hiru eremu egongo dira. Zati bat egitura klasikoak izango duten zenbait arte galeriak osatuko

dute, eta bertan XX. mendeko arte plastikoaren historia kronologikoki adieraziko duen bilduma iraunkorra ikusi ahal izango da. Erakusketa iragankorrak jorratuko dituen arte galeria bat ere egongo da, eta azkenik, forma ez hain linealak izango dituzten zenbait areto. Liburutegia, hitzaldiak egiteko aretoa, jantokia, denda bat, eta jendea egon daitekeen zenbait toki ere egongo dira. Kultur zentroa izango da.

A. Zeintzuk izango dira erakutsiko dituen lehenengo bildumak?

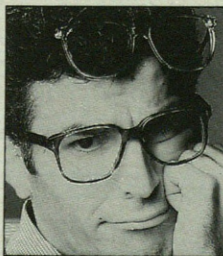
J.I.P. Guggenheim Fundazioko ondare osoa ikusi ahal izango da 20 urtetan txandatzeko sistemaz. Hau da museoaren zatirik garrantzitsuena, baina museoak berak erositako obrez osaturiko bilduma ere egongo da.

VARILUXIK EZ BADUZU, EZ DAKIZU ZER GALTZEN DUZUN.

Varilux Comfort lente berria, MULTIOPTICASEk bermatutako egaitzapenarekin. Dagoen lenterik perfektuena distantzia luze, ertain eta laburrena ikusmen naturala izateko.

VARILUX COMFORT LENTE BERRIA. IKUSMENIK ATSEGINENA

Naturala, duen ikuspen-eremu zabalagatik, hurbiletik urrunerako aldaketa leunagatik eta buruari eta begiei mugitzeko ematen dien askatasunagatik. Eta gainera, diseinu eksklusibo, moderno eta edergarria. Lehenago edo geroago Varilux aukeratuko duzu. Ikusiko duzu zein atsegina den.

Lehenago edo geroago...

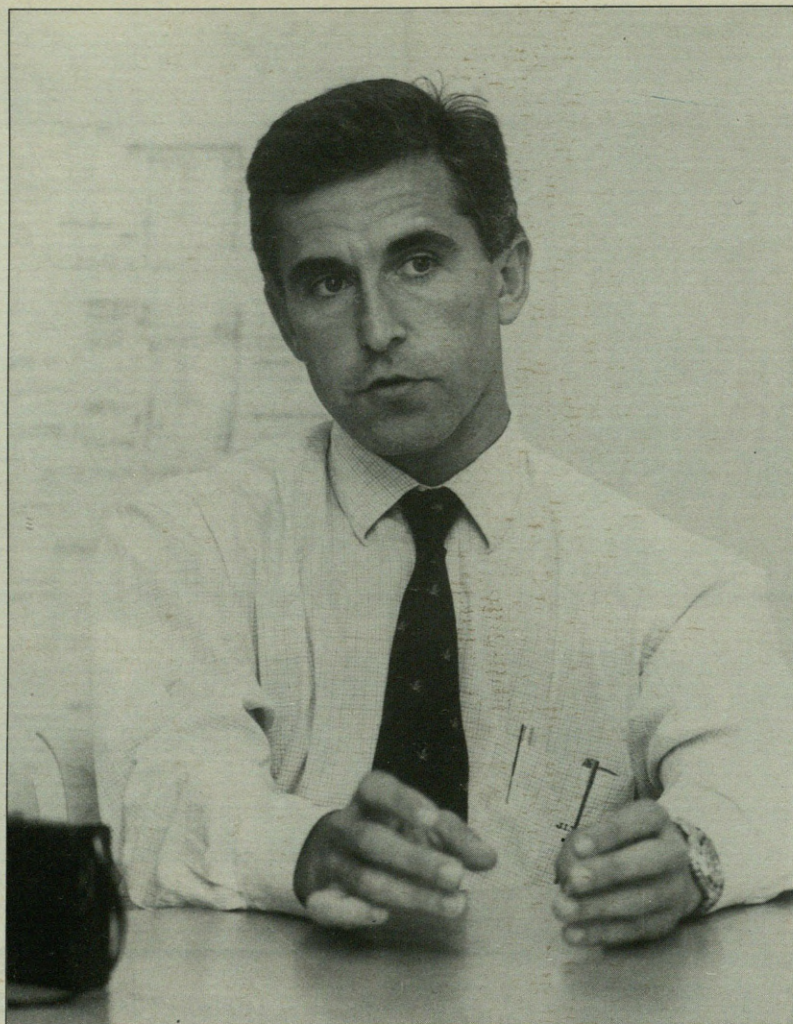
...VARILUX aukeratuko duzu

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

MULTIOPTICAS

Hernani, 4 - DONOSTIA

Arte edukiari
dagokionez,
hiru zati
ezberdinetan
banatuko da
Museoaren
edukia, eta
liburutegia,
hitzaldiak
egiteko aretoa,
jantokia eta
denda bat ere
izango dira
bertan.
Bidartek esan
bezala, kultur
zentroa izango
da.

A. *Istiluak sortu dira Guggenheim-Bilbaok ekarri behar zituen obra batzuen inguruan.*

J.I.P. Museoaren eraikitze fasean egongo den urteotan Euskal Herrian erakusketa batzuk antolatzeke asmoa dago. 1993tik 1997ra bitarte, museoaren zabalduko denean ikusiko diren zenbait erakusketa ekarri nahi ditugu Guggenheim Fundazioaren laguntzaz. «Picasso y la Edad de Hierro» erakusketaren bidez eman nahi genion hasiera egitarau honi. Baina erakusketa horretan bildumazale pribatu eta hainbat museoren obrak ere bazeuden, eta arazoak sortu ziren bilduma osoa ekartzeko. Ondorioz, Euskal Herriko instituzioek eta Guggenheim Fundaziok erakus-

keta horren ordez azaroan zabalduko den beste bat ekartzea erabaki zuten.

A. *Tokirik izango al dute bertako artistek museoan?*

J.I.B. Hori zehazteke dago oraindik, baina Txillida eta Ibarrola bezalako euskal artisten lanak ere biltzen di-

«Kalitatearen irizpidea betetzen badute, Euskal Herriko artistek izango dute tokirik museoan» ●

tuen Fundazioaren ondareaz gain, zehaztu gabe dago Euskal Herriko zein artisten obrak izango duten tokirik museoan. Kalitate irizpideak definituta daude, eta definituta dago, halaber,

museoa ez dela euskal museo nazional bat izango, ezta museo nazional amerikarra ere.

Arte garaikidea landuko duen museoaren izango da, eta obrak ekartzeko garaian kalitate irizpideen arabera hartuko dira erabakiak. Kalitatea eta gainerako bildu-

mek osaturiko testuingurua ez haustea. Kalitatearen irizpidea betetzen badute, Euskal Herriko artisten obrek izango dute tokirik Guggenheim Museoan.

Behin martxan dagoela ez

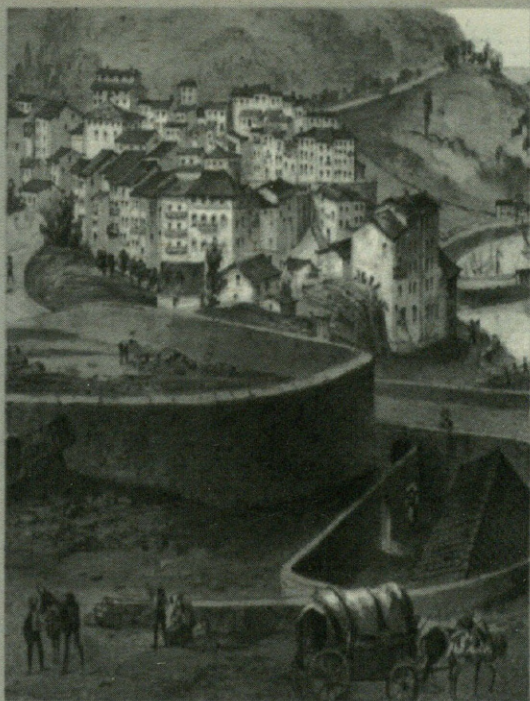
du zentzurik Euskal Herriko kultur bizitzaren barruan kokatzen ez bada. Alde horretatik, ezaugarri horiek izango dituen museoaren hemen izateak euskal artisten obrak nazioarteko zirkuitutara irits daitezen erraztuko du. Era berean, Euskal Herriko arte eta kultur munduek kanpoan dauden tententzien lekuko izateko aukera izango dute.

A. *Kritika ugari izan da Guggenheim proiektuarekin bere aurrekontu handia dela eta; askoren ustez, beste premiak daudelako arte munduan.*

J.I.B. Diru publikoaren bidez kudeatzen den edozein ekimenetan dago lehentasun arazoa. Azken batean, gauza bat egongo den ala ez erabakitzen duen lehentasun irizpidea dago. Museoaren hemen egongo zela aipatzen zuen hitzarmenak eta euskal instituzioen kultur politikan aldaketak izango zirela iragarri ziren aldi berean, baina bi gertaerak ez dute zerikusirik. Museoaren ez zen diru murrizketen arrazoia izan. 1992ko aurrekontuetan instituzioek aurrekontu txikia eskatzen zioten museoari. Eraikitze lanak abiatzen direnean, hurrengo urtean eta bi urte barru izango baititu benetako diru beharrak museoak.

Proiektua handia izanik, aurrerantzean Estatu Batuetako elkarte bat euskal kultur munduan sartuko zelako sortu da beharbada polemika. Lehentasun polemika ulertzen dut, baina nire ustez, Guggenheim-Bilbao Museoaren aitzakia bezala erabili da instituzioen kultur politikari buruz eztabaida sortzeko.

Joxi Goikoetxea

GERRA ETA BAKEA EUSKAL HERRIAN

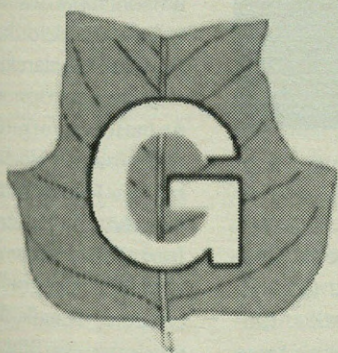
**POLITIKAGINTZA LEGE ZAHARRAREN
KRISIALDIAN**

Joseba Agirreazkuenaga

Gaurko Euskal Herria eta euskal
arazo delakoa ulertzeko XIX.
mendeari buruz informazio sakona
Lege Zaharraren gainbehera,
gerraldiak eta bakealdiak, zientzia,
kultura eta politikagintza
250 orrialde eta argazki, taula eta
mapa ugariekin

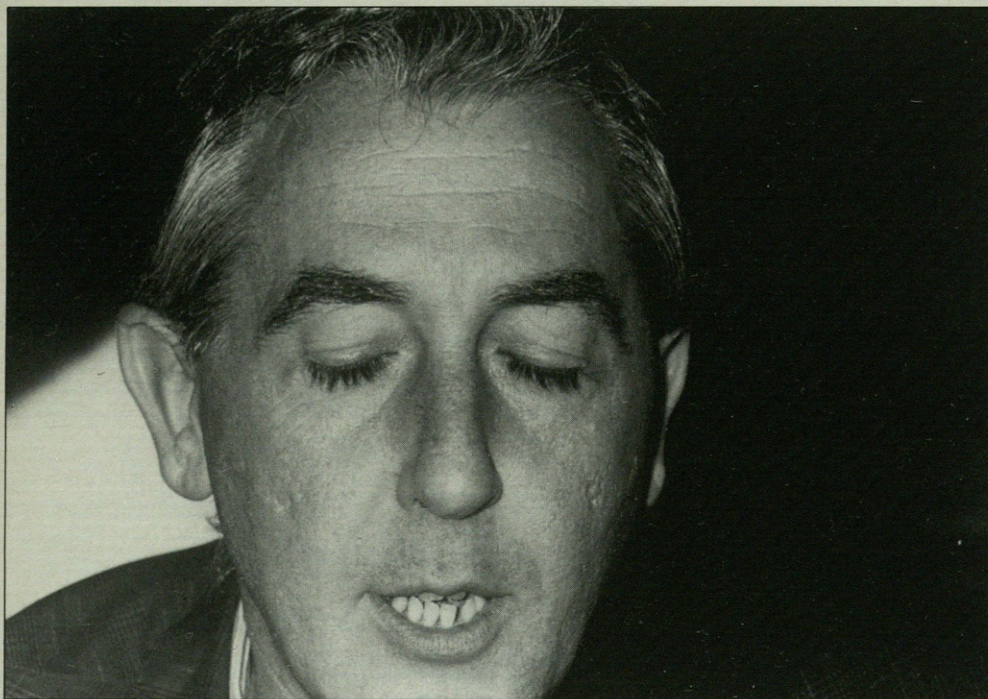
**JADANIK ZURE ESKU !!!
GAIK ARGITALDARIA**

Donostiako Zinemaldian aurreratuenez, Ikusentzutekoen Institutua sortuko da

Euskal Mediarenak egin du

Badagoela, ikusentzutekoen munduari heltzeko asmo berriaren notizia Joseba Arregigandik dator. Nola produkzioa hala merkaturatzea edo formazioaren katebegiak lotu eta lepo beretik etorkizuneko egitasmoa osatzekoa: Euskal Institutua. Eta hasteko, aspaldion ikusitako prentsaurrekorik osatuena eman zuen, alor guztien babesean. Aldatuko al zaigu zuri-beltzeko irudia koloretara?

Joseba Arregiren begiak, Euskal Mediarekin itsututa bazeuden, bat-batean ireki direla sumatu dute hainbatek.

EUSKAL zinema eta ikusentzutekoen munduak hamaika metro zeluloide eta irudi eman dizkigu azken urteotan. Azkenaldion, Julio

Medem eta Juanma Bajo Ulloa, kukurrukuka ari zaizkigu, gaur nik bihar zuk, sariak nonnahi jasotzen. Euskal zinema, euskal zi-

nema... hauspo bete ahozkatzen da. Fantasia gehiegi, baina, gauza onerako. Ikusentzutekoen atea, bere erroetan sartzen ez dela

baitago. Euli, erbi, azeri eta ardi zintzoen artaldean berkerik ez daukagu, gainera.

Zinema, telebista eta bideoa biltzen dituen errealtateak beltzetik gehiago dauka, koloretsutik baino. Batzuek zintzarria jarri zioten, baina zertarako ahaztu. Besteak adarretatik heldu nahi eta hesteak zulatuta daude. Krisiaren pelikula.

Sare guztiari begira

Lorioneko Euskal Media asmatu ziguten Eusko Jaurlaritzan eta inor konforme ez Joseba Arregiren pelikulak gidoia zuen kaskarra. Anegia edo. Koprodukzioetan sartu bai, sosa batzuk utzi bai, baina zer gertatu da beste guztiarekin, hots, ikusentzutekoak bere osotasunean helduko dituen politika zabalarekin?

Aurtengo Donostiako Zinemaldian argitu digute zertxobait. Urtero bertaritzen da Joseba Arregi, *nahi genuke, pentsatzen dugu, horri heldu behar diogu eta antzeko pregoi luzituak ematera. Haatik, Pedro Almodovar eta Bibi Andersen harreman beroek utzi-*

tako tarte txikian zerbait handia aipatu digu, oraingoan: Euskal Ikusentzutekoen Institutua sortuko dela. Eta horretarako bildu dizkigu, mahai berean eta politikarien erabateko protagonismoa saihestuz, inoiz batera ikusi gabeak: Euskal Zinema Ekoizleen Elkarte, Euskal Aktoreen Batasuna eta Angel Amigo ezagunaren 'familia'. Unibertsitatea nahiz Gasteiz eta Andoaingo bideo eskolak ere tartean dira. «Proiektu honetan ez dago inoren morroiirik» esan eta bat-batean begiak ireki balitu bezala. Zinemaldi honek gorderik zuen sorpresetako bat, hauxe.

Guztiak sare berean integratzea izango luke helburutzat Institutuak. Orain artean ezagutu den indefinizioarekin amaitzea, bide nabar. Honelaxe adierazi digu Patxi Azpillagak, EHUko irakaslea eta Ikusentzutekoetan trebatua: «Nik barriduraz jaso dut berria. Arregi prentsaurrekoan erabat babestua ikusleak zerbait finkatzen ari dela ematen dit aditzera. Euskal Media aurrekoarekiko haustura izan zen, zerbait berria sortu nabia, baina alor honek merezi duen politikari begira erabat berrena zen. Euskal Institutua haren garapena gerta daiteke».

Garapena, produkzioa, komertzializazioa, formazioa, eta beste, soka berera ekatzen dituelako. Iritzi berekoa da Angel Amigo, Igeldo Ekoiztetxeko burua: «Badirudi Kultura Sailak ikusentzutekoak desagertu ez daitezen intentzioari helduko diola. Etapa bat txiki da. Euskal Mediak bere funtzioa bete du; izan ere, Administrazioa koproduzio lanetara jarri denean obartu da merkatuarean

lebian ditugun arazoez eta proiektua aldatzera jo du, etorkizunik ez zuelako bere horretan soilik. Datorrena, beraz, hurrengo urratsa litzateke». Amigori 2.000. urteraino luzatu zaio miztoa: «Institutuak, datorren mendean, Euskal Herrian ikusentzutekoen enpresak egon daitezen ziurta dezake».

Oraino larru gorritan dagoen asmoa baino ez dela agertarazi digu, begietan duen fotografia erakutsiz: «Egindako bileretan, soluzioak eman baino, bizi dugun krisiaren tamaina neurtzera iritsi gara, eta borren aurrean, ea nola demontre osatzen dugun guztientzat jokoa emango duen alternatiba!». Krisia,

Ikusentzutekoen etxea eraikitzea eta etorkizuneko azpiegitura osatzea bilatuko du Institutuak. Solairutik hasi eta teilaturaino hainbat obra egin beharko dira datozen urteetan.

Gure
zinemagile
ospetsuek
kritika
garratzak
luzatzen
dituzten
honetan,
Institutua
errespetoz eta
begirunez hartu
den egitasmoa
dela adierazi
zaigu.
Hurrengo
eszena martxan
da: hasi
filmatzen.

pelikula luze eta itogarria, nork bere butakatxoan jarraitu ordez, batzuen malakoak eta besteen lantuek batera lehertzeko garaia dela aldarrikatu digu: «*Labe Garaiak eusteko dirurik ez badago, are gutxiago ikusentzutekoentzat. Dirulaguntzen politika akabo da guretzat. Filosofiaz aldatu behar dugu eta merkatuari erantzun. Hiru urtean behin pelikula zoragarria egin nahi duen edonork etorkizuna beltz dauka! Arlo honetan ari garenok telebista orduak eta orduak ditugu betetzeko, adibidez. Mota guztietako produkzioetara ez bagaude hobe etxean geratzeko*». Etxean ez baina lanean nahiago, noski. Aktoreei galdetu bestela,

telefono galduetan gorde-tako hitzek «*orain ez nago... utzi mezua...*» erantzun gutxi jasotzen baitute, azkenaldion.

Akuilugarria dena

Lanik ez. Institutuarekin, aldaketarik etor badaiteke ongi etorria, beraz, Aktoreen Batasunetik esan digutenez. Begiak itxita sinestetik ez badago ere. Olatz Beobide mintzatu zaigu: «*Elkarteari proiektuari laguntzea eskatu zitzaien, eta guk, parte hartzen dugun aldetik zerbait lor dezakegula ikusi dugu. Bideak erraztu ditzake*». Kontuan hartu dituztelako

seinalea konpromezu handietarako bidea gerta daitekeela dio.

Konpromezua ere, Euskal Telebistarekin lortu nahi dena. Ikusentzutekoen munduarentzat hil edo biziko eremua berau, orain artean bere kasa aritua. Angel Amigok jaso du eskua: «*Beste urrats bat eman nahi dugu, Euskal Telebistarekin koprodukzioak egiteko marko legala osatuz. Izan ere, askoz ere lan eta estabilitate gehiago ematen du 'Bi eta bat' moduko serie batek, hiru urtetan 30 pertsonak jateko adina, pelikula batek baino, nabiz eta 45 sari lortu*». Guzti honetan, Aktoreen Batasunaren eskaerak eta berak luzatu dituenak lerro berean doa-

zela azpimarratu du: «*Lan egin nahi dute eta noski, abalik eta gauza gehien egin daitezzen begiratzeko dute. Baina badirudi gure artean hiru zuzendari ospetsuek egiten duten baino ez zaiola begiratzeko hori dela zinemagintza eta ikusentzutekoen mundua*».

Merkatuan bizirauteko zer egin beraz, gerta daiteke Institutuaren zutitzeko

■ «**Badirudi Kultura Sailak ikusentzutekoak desagertu ez daitezzen intenzioari helduko diola**» ●

ANGEL AMIGO

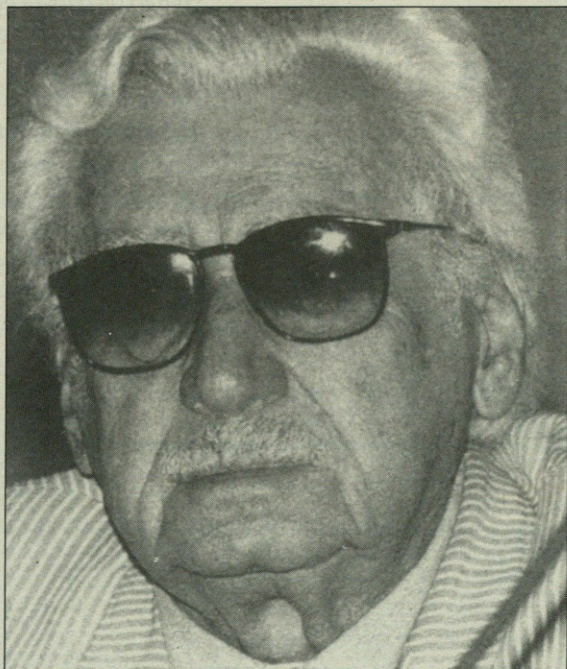
arrazoia eta horri erantzuten ez dion neurrian apalduko zaizkio haizeak. Hitz batean, akuilugarri izan dadin espero da. Premiazkoa zen ordezkari ororengana jotzea eta jo da. Plangintza osatzea dagokie jarraian eta hezkuntza mundutik produktuen komertzializazioa dauden katebegi guztiak lotzea. Lau hilabete itxaron beharko dugu oraindik, seba Arregik adierazi duenez, karia honetara egingo den ikerketaren berri jasotzeko. Bien bitartean, Euskal Media ehortzi duten honetan malko gutxi isuriko da. Hildakoa zulora eta Institutua aurrera dioten aholksak nagusi ditugu. Atzeko butakatxoan gaudenok hain ere, amaiera arte itxarongo dugu txalotu aurretik. Izan ere, hartutako konprometzu hauek betetzeko gai izango al dira?

J.J. Petrikorena

Santiago izan da Jorge Amado:

«Herriaren aldeko burrukan ari dira idazleak Brasilen

Galizian burutu berri da Pen Clubeko azken bilera, eta bertara, besteak beste Jorge Amado idazle brasildarra hurbildu zen. «A nosa terra» aldizkarikoek egindako elkarrizketatik atera ditugu hurrengo hitzak.

Errealitate latzaren ispilu gordina izateaz gain, brasildarren umore eta bizi indarra agertzen da Amadoren liburuetan.

DUELA berrogei urte idatzi zuen Amadok «Capitães da Areia», kaleko haurrei buruzko nobela, egun milioika kontatzen dira herrialde osoan. Egoera ekonomikoak ere beherantz egin du Brasilen eta aberats gutxi batzuk eta gehiengo pobrea duen herria bilakatu da.

Errealitate hori da Jorge Amado bahiatarrek bizi eta idazten duena, eta horretaz mintzo da: «Capitães da Areia» idatzi nuenean milaka batzuk ziren ume baiek. Egun bamaika milioi

inguru dira: Europako herrialde baten populazioa. Miseria horrek biolentzia ekarri zuen. Zoriontsua zen herriak zoriontsu izateari utzi zion».

Idazlearen jarrerari dagokionez argi adierazten du berak: «Gure literatura-ren historian idazleek beti izan dute borrokarako jarrera herriaren alde, eta borretan ez da aldaketarik egon».

J.M. Heritz

Milaka katalogo salgai Londresen

Azken 50 urteetan Londreseko Arts Council-ek antolaturiko 1.400 erakusketetako katalogoak salduko dira datorren urrian Hayward Galleryren atarian. Liburuxkak pintura, arkitektura eta beste arte batzuetako maisurik handienen erakusketei dagokie eta, besteak beste Picasso, Koudeulka edo Matisseren katalogoak eskuratu ahal izango dira diru gutxiren truke.

Beatlesek ez dituzte parodiak maite

Salaketa aurkeztu dute Beatlesek kideek «Les Bidochons» rock talde frantziarraren kontra, bai eta sortutako kaleteengatik milioi bat libera eskatu ere. Les Bidochones-ek diskoa kaleratu zuten talde mitikoaren itxurak eta kantak parodiatuz. Adibidea: Parperback writer kanta Pas d papier water bilakatu zuten.

Z I P R I Z T I N A K

URRIAK

3

■ UWE LOESCH-EN
KARTELAK BILBON

BILBOKO Arte Ederretako Museoa ikus daitezke egunotan, urriak 3 bitarte, Uwe Loesch artista alemaniarrek egindako **62 kartel**. 1979tik 1991ra bitarte egindako kartel hauek «**Lekua, denbora eta puntua**» izenburupean bildu dira.

Dusseldorf-eko Peter Behrens Industria Arte Eskolan ikasi zuen Uwe Loeschek 60ko hamarkadako azken urteetan, eta ondoren komunikazio diseinua lantzeko bere ikasketak zabaldu zituen. Hamar urte eta gero kartelgile gisa egin zen ezagun, eta epe laburrean sari ugari irabazi ditu.

URRIAK

4

■ ARTE EDERRETAKO
IKASLEEN ERAKUSKETA

LEIOAKO Arte Ederretako Fakultateko ikasleek egindako koadroek osatzen dute «**Denon artean edo inor ez**» Gasteizko Pajarita aretoak antolatu duen erakusketa. Fakultate honetako maila ezberdinetako gazteek egin zituzten margo hauek iragan ikasturtean, eta urriaren 4era arte egongo da zabalik erakusketa.

URRIAK

7

■ GARRAN-EN OBRAK
VANGUARDIA ARETOAN

OSTEGUNA bitarte ikusi ahal izango dira Bilboko Vanguardia aretoan Jose Garran artistak margotutako zenbait lan. Azken aldian izandako sentipenak eta eraginak gauzatu ditu artista honek Vanguardia arte galeriak egunotan erakusten duen margo bilduman.

URRIAK

8

■ EGAN TALDEAREN
DANTZALDIA AGINAGAN

AGINAGAKO Sanpraixku jaietan arituko da Egan plaza taldea. «Umeen eguna» den urriaren 8an izango da dantza egiteko aukera gaueko 11etatik aurrera izango den kantaldian. Egun horretan ere, kale antzerki muntaia bat ikusteko aukera izango da, arratsaldeko 5etatik aurrera **Sebastopoleko Titiriteroak** arituko baitira.

Hurrengo egunean ere, «Oilasko biltzaileen eguna» den larunbatean, dantzaldia izango da gaueko 12etatik goizaldera arte **Minxoriak** taldeak joko baitu. Azkenik, aurtengo San Praixku jaiei amaiera emateko, **Izotz** taldearen kantuak entzun ahal izango dira gaueko 11etatik aurrera.

B E G I B E L A R R I

A R T E A

Uztarketa artistiko eta pertsonala agerian

ITSASOA aipatzen duela, ikusten ez den baina sentitzen den haize kresalduna ekartzen digu gogora. Frontoia erakusten duelarik, txikitako sentsazioak eta orduan bizitakoak azaltzen dizkigu. Haritzaz ari delarik, euskararen doinu egurtsuaz ari zaigu. Halakoxea da Mendizabalen erakusketa, barnerakoia bezain iheskorra. Espazioa guztiz librea da bere eskultura lanetan, eta bere oroimean kateatutako harriduraren sotatik mintzo da aldi berean.

Bilakaera oso batean agertzen dizkigu lanak eskultore donostiarrak, azken hamabi urteotan egindako

ibilbidearen ispilu. Nortasun propioan bildurik artisautzan oinarritutako jakinduria arte bilakatzen digu. Argizaiola, kronletxa eta intxixua lekuko. Uztarketa betean tradizioetik jasotakoak eta bere bizipen pertsonalak izandakoak biltzen dizkigu. Horixe artearen adierazpidea.

Eta horixe ikuslearen atsegina ere. Norbera liluratzeko gaitasuna artistak gidatua sumatzen duenean. Tentsio berezia arnastu baitaiteke. Sentsazioak galdu eta aldi berean piltzen direlako. Azken batean, Anton Mendizabal artistaren erreferentzia munduak horixe erakusten digulako:

**ANTON MENDIZABALEN
ESKULTURA LANAK (1982-1993).
KUTXAREN ERAKUSKETA ARETOA
(GARIBAI KALEA). DONOSTIA
URRIAREN 3A BITARTE**

harritzeko gaitasuna artearen oinarri oinarrian dago.

PATXI SARRIEGI

URRIAK
10

■ ZALDIBIAKO AURRESKU TXAPELKETA

ZALDIBIAKO Udalak antolatu du aurten lehenengo aldiz burutuko den **Iztueta Aurresku Txapelketa**. Urriak 10, arratsaldeko 6etan izango da dantza lehiaketa Zaldibiako pilotalekuan, eta ohiturazko jantzia izanik 15 urte bete dituen edonork parte har dezake.

«Desafioa», «Agurra» eta «Alpargata» dantza-
tu beharko dituzte partehartzaileek, eta kopurua handiegia izanez gero epaimahaiak alde aurretik kanporaketa egiteko beharra ikusiko balu, «Desafioa» dantzatu beharko lukete finalera iritsi aurretik. 20.000 pezeta (870 libera), 18.000, 15.000, 13.000 eta 10.000 pezetakoak dira lehenengo bost sariak, eta dantzari guztiei 3.000 pezetako dieta emango zaie. Izena eman nahi dutenek 88 80 90 zenbakira deitu beharko dute.

URRIAK
15

■ AGUSTIN ZUBIKARAI NARRAZIO SARIA

BIGARREN urtea da Ondarroako Udal Euskara Batzordeak Literatur Narrazio lehiaketa antolatzeko duela. **Agustin Zubikarai II. Narrazio Saria** sariketan parte hartu nahi duenak euskaraz idatzitako, inoiz argitaratu gabeko eta 10etik 25 orrialdera bitarteko narrazio lanak bidali behar ditu Ondarroako Udal Euskara Zerbitzura (Kantoipe 3, 48700 Ondarroa. Telefonoa: 613 43 44).

Urriaren 15a izango da lanak aurkezteko azken eguna, eta azaroaren 3an banatuko dira **125.000 pezeta (5.435 libera)**, 85.000 pezeta eta 70.000ko sariak. Saritutako idazlanak argitaratzeko eskubidea izango du Ondarroako Udalak, eta informazio gehiago nahi duenak aipaturiko helbide edo telefonoan lor dezake.

URRIAK
17

■ ORIXE BERTSO PAPER LEHIAKETA

ORIXE herritarren omenez antolatzen du Orexako Udalak Orixeko Bertso Paper Lehiaketa. Sariketaren 6. edizioa beteko da aurten, eta hiru talde edo adinetan banatuko dira partehartzaileak: 14 urte bitartekoak, 15etik 20ra bitartekoak eta 21 urtetik gorakoak.

Nahi adina bertso paper bidal daitezke urriaren 17a baino lehen Orexako Udalera, gaia librea da eta 75.000 pezeta (3.260 libera), 50.000 eta 25.000 pezetakoak dira urriaren 31n ezagutzera emango diren sariak. Informazio gehiago Orexako Udaleko Euskara Batzordean (Telefonoa: 68 21 77).

URRIAK
17

■ LEINUAK OTXOTEA BAIONAKO ANTZOKIAN

URRIAREN 15etik 19ra arte izango den Baionako Antzerki Jaialdian parte hartuko du Leinuak Otxoteak. Frantzia, Portugal, Katalunia, Txile eta Espainiako taldeen antzezlanek gain, musika emanaldiek ere osatzen dute Miarritze eta Baiona hirien artean banatu den aurten egitaraua. Urriaren 17an Leinuak abesbatzak kantatuko du gaueko 9etatik aurrera Miarritzeko Koliseoan.

URRIAK
18

■ XIX. MENDEA ARGAZKIEN BIDEZ

ORMAIZTEGIN dagoen **Zumalakarregi Museoak** antolatu du «XIX. mendea: nola ikusten duzu?» argazki lehiaketa. Mende horretan Gipuzkoan sortu edo ezaguna egin eta gaur arte iraun duten eraikin, lanbide, erakunde eta ohiturak dira lehiaketako gaiak, eta parte hartu nahi duenak 18 x 24 tamaina duten lanak bidali beharko ditu urriak 18 baino lehen helbide honetara: Iriarte Erdikoa Baserria, 20.216 Ormaiztegi. Informazio gehiago nahi izanez gero, 88 99 00 telefonora dei daiteke.

L I B U R U A K

«IKUSKA». EUSKAL IKER**ELKARTEA.** 1993.**HIRUHILABETEKARIA.** 1.**ZENBAKIA.** 80 or.

ON Josemiel Barandiaranek orain berrogeita hamar urte sortu zuen aldizkari honek etapa berri bat hasi du. Donibane Lohizunen argitaratua, euskal kulturaren ikerketa du helburua, bertako artikulua euskaraz batez ere, baina frantseseraz edota espainieraz agertzen dira. Lehen bi aleak batera kaleratu dira oraingoan ■

«IZURRIA». ALBERT CAMUS.**EUSKARATZAILA:** IMANOL**TAPIA. IBAIZABAL.** 262 or.

IBAIZABAL etxeak dagoe-neko berrogei bat ale argitaratu ditu Literatura Unibertsala sailean. Lan ezagunak gehienak, edizio merkean kaleratzen dira. Honakoa, «Izurria», Argelen sorturiko Camus ezagunaren lan famatu eta arrakastatsuen itzulpena da ■

«AGOTA PASTORALA».**JUNES CASENAVE-HARIGILE.****EUSKALTZAINDIA.** 48 or.

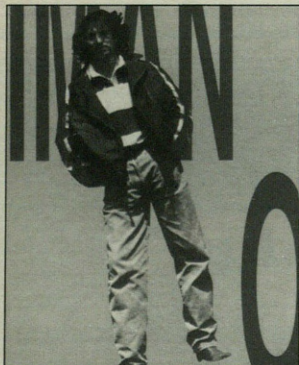
EGUNGO pastoralgile emankorrenak jaso zuen 1992an Euskaltzaindiaren

Toribio Altzaga Antzerkaria lan honekin. Labur hamazazpi jeltaldiz osatutako badu ordea lehen hitza eta azken hitza (ohizko pastoralen lehen eta azken penedikia alegia) ■

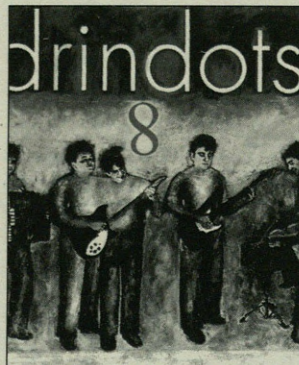
«EUSKALDUNEN HISTORIA**BIOLOGIKOA». CARMEN****MANZANO ETA CONCHA DIAZ****LA RUA. EUSKARATZAILA:****TOMAS SARASOLA.****MENSAJERO.** 71 or.

ARGITALETXE ezberdinetan ari dira kaleratzen eskualdeko rako dei daitekeen hainbat

D I S K O A K

«IMANOL». IMANOL**ARANBURU. ELKAR.**

EGAN taldeko teklista da Imanol Aranburu eta hona hemen bere lehen lana bakarka. LP formatoan kaleratu badu ere, bi kantuk baino ez dute osatzen diskoa. Lehena «Ska, ska», Xabier Euskitzeren hitzei berak jartzen die doinua eta bigarreña, «Bertso rap reggae» erabat berea da. Negu partean kaleratuko duen disko osoaren aurrerapena da disko handi hau ■

«984».**DRINDOTS. LAGIN.**

HAMAIIKA urte bete dituzte musikari zaildu hauek lehen bide honetan. Musika herrikoia egungo joeretan egokituz egiten dituzte abestiak, batez ere dantzarako egokiak gertatzen direnak. Reggae eta rap modukoak, kantari ezagunen bertsioak hemengo abestietara egokitu... Denez, egitea saiatu dute disko osatzen duten hamar kantuak ■

1993 NOBEDADEAK

HAUR HEZKUNTZA
LEHEN HEZKUNTZAKO BIGARREN ZIKLOA
ERLIJIOA

Pasiotarrak - 48290 - E U B A - Urrut.: 630 80 36 - Fax: 630 80 28

material. Horietako bat du-
gu Mensajero, eta Ortzadar
silean kaleratzen diren la-
nak, zazpi arlotan banatuak
euskal kultur ondarea edo-
zein irakurleri hurbiltzeko
prestatuak daude. Eta gure
historia biologikoa egiteko,
besteengandik bereizten
garen eta horrelako beste
gaiak aztertzeko, historiau-
rean hasten da arakatzen ■

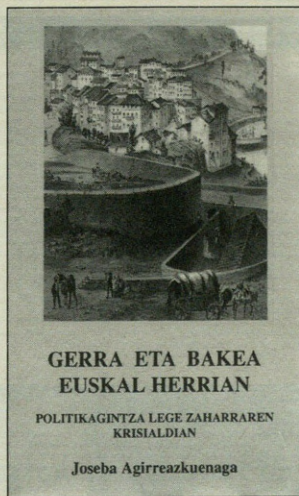
**«KROKODILO
MARGOLARIA». MAX
VELTHUIJS.
EUSKARATZAILEA: JON
SÁENZ BARRUTIA. SM. 30 or.**

ELEFANTEK ezin du Kro-
kodiloren koadro zoraga-
rrien artetik bat aukeratu.
Eta honek agintzen dio la-
gunari nahi duena margo-

tuko diola. Koadroa ematen
dionean, koadro magikoa
dela igartzen du Elefanteak...
Horrelako bitxikeriak kon-
tatzen zaizkigu ume ipuin
honetan ■

**«BAT, BI, HIRU». IMANOL
ELIAS ODRIOSOLA.
MENSAJERO. 67 or.**

EKITALDI bakarreko antze-
zlan hau Azpeitiko Antxieta
antzerki talde amateurak
aurkeztu zuen lehen aldiz
1989an, eta euskarazko an-
tzerki onenaren saria jaso
zuen. Gertaera Euskal He-
rriko edozein lekutan koka
daiteke, 1920-1930 hamar-
kadan eta antzerki-motari
dagokionez, ohiturazalea
dela esan daiteke ■

**«GERRA ETA BAKEA
EUSKAL HERRIAN».
JOSEBA AGIRREAZKUENAGA.
GAIK. 251 or.**

IRAULTZA frantsesak Eus-
kal Herrian izan zuen eragi-

na abiapuntu du ikerlan ho-
nek, bakealdiak eta gerral-
diak, gizakiaren eskubideen
defentsa... Gorabehera
handiak izan ziren. Haien
kronika eta lege zaharren
galbidea dira aztertuak lan
honetan. Azken batean, eus-
kal arazoaren sorrera edo
planteatzen da hemen ■

**«ANTZERKIA
IKASTETXEAN». MARIAJE
MINABERRY. MENSAJERO.**

LAN honen asmoa ikastetxe
eta ikastoletan umeein jo-
lasten erabilgarria izan dai-
tekeen materiala eskaintzea
da. Antzerki-lan laburrak,
kantuak eta abar, hamar lan-
txotan bildurik, ia esketx
modukoak izanik ulerga-
rriagoak izateko ■

B E G I B E L A R R I

L I B U R U A K

Ametsa, eskizofrenia, ihesa

EEBB, depresio garaia. Gehiengo
zabalarentzat amets amerikarra bere
horretan geratu da: ametsen, erre-
alitatea guztiz bestelakoa baita. Eta
eguneroko amesgaiztoari aurre egi-
teko, menu ederra eskaintzen du
aukeren herrialdea bide denak: lan-
tegi arreren batean egunero hamar
orduz lan eginez suizidatzea, norbere
irudimena bulegoko lau hormen ar-
tean alferrik galtzea... Batzuek, ordea,
dela aukerok onartzen ez dituztelako
edo dela aukeratzeko modurik izan
ez dutelako, guztiz bestelako jokabi-
dea daukate: errebolbera gerri on-
doan paratuta, patua euren kasa
moldatzea erabaki dute.

Kinka hau hartzen du abiapuntu-
tzat Jim Thompson idazle iparrame-
rikarraren «Ihesa» eleberriak.

Banku batean lapurreta egin duen
bandaren istorioa eta Mexikora iritsi
arteko ihesaren gorabeherak pape-
ratzen ditu Thompsonen. Ustez
gaizkile direnen munduaren atea

zabalduko digu bide batez; idazleak
hauen ankerkeria erakusten digu,
baina baita euren kode bereziaren
berri eman ere, maiz 'jende arrunta'
baino bihozberago direla argi utziz.

Doc eta Carolen ihesa hartzen du
oinarritzat istorioak. Bi hauek lapu-
rretan lagun izan zituztenak garbitu
eta Mexikoko bake mitikoaren bila
abiatuko dira. Bidea ez da erraza,
ordea. Batetik, polizia saihestu
beharko dutelako; eta bestetik, euren
arteko harreman konplexuak gauzak
gaitzago egingo dituelako: zeharo
maiteminduta daude eta aldi berean
beti elkarrenganako mesfidantzaz.

Azkenean Mexikora iristea lortuko
dute, eta baita hango bake mitikoa
amets hutsa zela frogatu ere. Ideia bi
islatzen dira, funtsean, Thompsonen
lan honetan: bat, pertsona ororen
izaera eskizofreniko eta anbiguoaren
erretratoa, guztiok inor baino samu-
rrago edo gaiztoago izan gaitzkeela
frogatuz. Eta bestea, ametsen eta

**«IHESA».
JIM THOMPSON. ITZULTZAILEA: J.
ZIGANDA. IGELA. 249 or.**

errealitatearen artean dagoen amil-
degia; ezen etsaia, inon egotekotan,
gure baitan baitago, eta ihesa ezinez-
koa da.

AITOR ZUBEROGOITIA

T E I L A K

■ AED-K HAMAR URTE

ARRASATE Euskaldun Dezagun kultur elkarte aitzindariak hamar urte beteko dituela eta, hainbat ekitaldi aurkeztu dituzte prentsaurrean. Urriaren 30 eta 31ko «Herrietako euskara elkarteei buruzko jardunaldiak» izango dira egitarauaren ardatza. Bertan, euren arteko harremanak sendotu eta egindako lanen garrantzia gizarteari zabaltzen saiatuko dira.

■ PARISEKO EKITALDIAK

EUSKAL Kultur Bidean Pariseko zenitroak hainbat ekitaldi iragarri ditu datozen hilabeteetarako. Urriaren 26an Jean Haritzelhar Euskaltzaindiko lehendakariak hitzaldia emango du Sorbonneko unibertsitatean. Negu Gorriak musika taldea eta Ur antzez-taldearen emanaldiak iragarri dituzte bestalde, euren babesaz burutuko direnak. Lehen aldiz, Eusko Jaurlaritzak laguntza eskaini dizkie beren proiektuetarako.

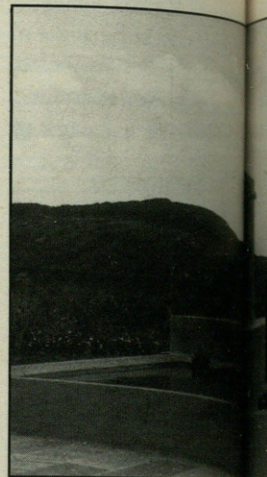
■ MUSIKA TRESNEN ESKOLA

EUSKAL musika tresnen eskola berria urrian irekiko da Barakaldon. Hala Dzipo kale animazio taldeak kudeatu du, gaita, txalaparta, alboka eta abarri buruzko ikasketak egiteko xedea. Solfeo eskolak ere emango dira, dohainik. Barakaldoko Udalak 1.500.000 pezetako (625.000 libera) laguntza eman dio antolamendurako.

■ EAJ ETA PSE AKORDIO BILA

EAJ eta **PSE**k «Euskaldunon Egunkaria»ren inguruan akordioa lotu asmoz» zuzenketa bateratua aurkeztu dute Gasteizko Legebiltzarrean. EAEk eta EUEk gai honen inguruan egindako ez-legezko proposamenari, HBk ere luzatu dizkio bereak. «Euskaldunon Egunkaria»rekin hasitako elkarriketak «sakontzea eta Legebiltzarrean kontsentsua erdiestea» dituzte helburutzat.

E R R A N A K E R R A N

«Aurrera zuen Guggenheim mausoleo erdeinagarriarekin, politikariziztrin batzuen oniritziaregindako kultura genozidioaren adierazgarri eta artaldeko lazitoa lepojarritara daraman berri galduek agoantatzen duena».

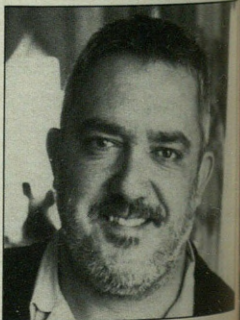
Jorge Oteiza, eskultorea.
El Diario Vasco, 93-IX-17.

«Ezin dugu borrela jarraitu Hezkuntza Sailaren gestioarekin ez goaz inor».

Xabier Exposito, ELA sindikatuko partaidea.
Egin, 93-IX-17.

«Inkonpetente butsak dira Eusko Jaurlaritzakoak. Aizazinemagintza politikarik bial dute, bada?»

Imanol Uribe, zinemagilea.
El Diario Vasco, 93-IX-20.

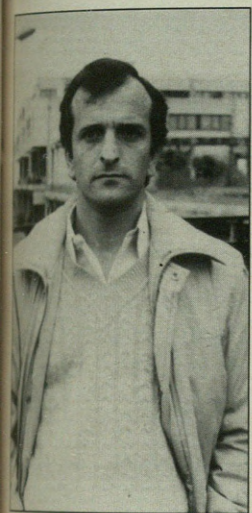

T X U T X U - M U T X U K A

IKA ERAKUNDEAK DISKOA PLAZARATUKO DU

IKA (Ikas eta Ari), helduen euskalduntze alfabetatze lanetan ari den erakundeak, ate berri bat irekiko dio bere ihardunari. Bere lehen diskoa plazaratuko digu gabonak inguruan. Horretarako euskal musika talde hainbaten laguntza jaso du. Talde ezagunak eta guztion ahotan daudenak lirateke bertan parte hartuko dutenak, Txarrena, Patagonia... Estilo denetarik nahastu nahi dute eta euskaraz izango da, Ika-ren lanaren adierazgarri nagusiari eutsiz.

N O R - N O R I - N O R K

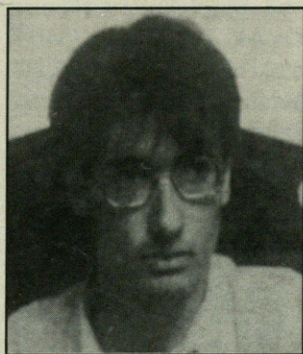

«Errektore jaunarekin elkarriketaren bidez loturiko akordioa praktikara eramatea baino ez dugu eskatzen. Akordio guztiz legala eta posiblea, bi parteetakoek onartuta eta sinatuta dagoena».

J. R. Etxebarria, EHUKO irakasle kanporatua. Egunkaria, 93-IX-19.

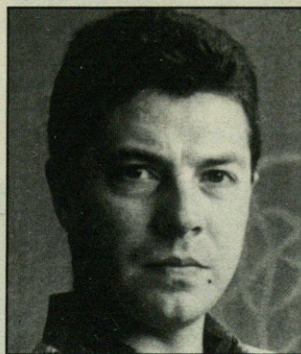
«Zerbitzu publiko elebiduna bazten ari da, poliki baina eiegabea, administrazio publikoetan».

Peru Bazako, Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundeako zuzendaria. Deia, 93-IX-18.

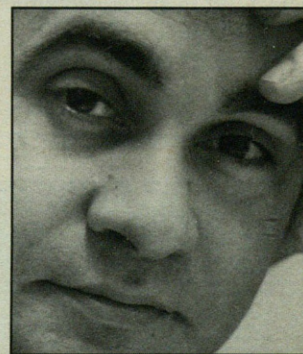
I. M. ESPARZA

hil da, istripu baten ondoren. Biolontxelistaz gazte honek irabazi berri zuen Nicanor Zabaleta Beka, Madrilera Reina Sofia zentruan ikasketak egiteko bidea irekitzen ziona. Hutsean geratu dira, baina, asmoak. Musikari lotutako bizitza erdi-erditik eten zaio Ignacio Mari Esparzari, biolontxeloaren onenak emateko aukerarik gabe ●

KUTXO OTAMENDIRI

pinturaren besoetatik aldegin dio bizitzak, istripu baten ondorioz. Bere laburrean hainbat sari jasotakoa, Artista Berriena, iaz Nafarroako Jaialdietako lehiaketa, eta beste hainbat, duela gutxi, Gipuzkoako Aldundiak dirulaguntza eman zion bere hurbileko bidea osatzeko. Marrazten hasita, aste beltza jarriko genuke iruditan ●

B. ATXAGAK

adi-adi gauzka, hurrengo liburua noiz aterako duen. Madriletik etorri da notizia: Ediciones B argitaletxeak «El hombre solo» izeneko argitaratuko dio, datorren udaberrian. Euskarazkoak zein izen duen jakin gabe gu eta erdarazkoa aurreratu zaigu. Jokoz kanpo harrapatu gaituzu Bernardo. Ez garela esklusiba dugun bakarrik! ●

Aran bailarako lakuak ezagutzeko aukera

EGURALDI euritsuarekin nagiak hartzen gaituela eta, aste honetan edozeinen alfergureak kentzeko moduko mendi irteera bat proposatuko dizuegu: Andorra eta Benasque arteko inguruetara joatea. Leku erakargarria mendizaleentzat, hain ezaguna den Vall D'Aran-en kokatua.

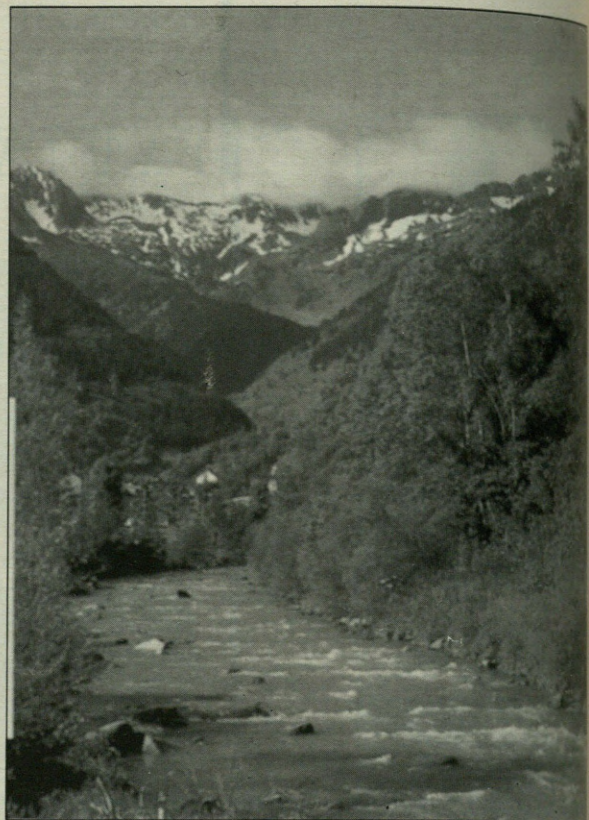
Horra hor gure aukera. Lehen egunean, goizeko 7etan hartu autobusa, Vall D'Aran-era goiz heltzea komenigarria baita. Lau ordu nahikoa dira Vielha-ra heltzeko. Jada Katalunian izango gara. Vielharen ondoan Carles de Boiko Caballers urtegia dago, ikuskitun paregabea eskainiz bertara hurbildu nahi duenari. 1.782 metroko altueran dago urtegia.

BI edo hiru orduko ibilaldia egin eta gero, 438 metro irabazten dira Ventosa Calvell

aterbera heltzean. Bertan utzi motxilak eta gainontzeko zamak eta hirurak aldera Montardo mendira irteeta ibilaldira polita da. 2.826 metro ditu mendiak. Ez oso zaila, autoaren nekeak gehiegi una ez dezan lehen egunean. Itzultzean, Ventosa Calvelleko aterbean lo egin daiteke hurrengo egunerako indarrak hartu nahi izanez gero.

Hurrengo egunean Besiberri mendira joan daiteke. 3.017 metroko altuerako mendia, sei orduko ibilaldia behar da bertara heltzeko. Aiako Haitzekin antz handia du gailur honek, eskalatuz igo beharreko zatiekin. Badaezpada ere, biderik errazena aukeratzea komenigarria da, eskalatzeak asko neka baitezake eta oraindik hiru orduko itzulera bidea geratzen da.

HIRUGARREN egunean

Aran bailara ezaguna da oso laku ugari dituelako.

aterbetik Punta Altara (3.014 metro) abiatu. Vall D'Aranen hain ugariak diren lakuak hemen inon baino

ugariagoak dira. Lau edo bost ordu behar dira gailur lortzeko, eta beste bi edo hiru Amitges-eko aterbera heltzeko. Bertan pasatu daiteke gaua.

Azken egunean zeharaldia egin daiteke Agnès Tuertas bailara gurutzatu inguruko parajeak ezagutzeko. Bost edo sei orduko ibilaldia izango da. Ondoren, autobusa hartu eta etxera. Amaitzeko, ohar bat: autobusaz mintzatu gara ibilaldi hau taldean egiteko pentsatua dagoelako. Gizona Mendizale Elkarteak proposatu digu hain zuzen ere ibilaldi hau. Berak antolatatu du urriaren 9tik 12ra bitartean egiteko. Izena eman nahi duenak (943)-49 39 36 zenbakira deituz besterik ez du. Aste osoan duzu izena emateko ■

MOKO FINA

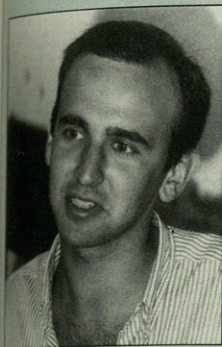
● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA

ELKARRIZKETA

HURA OTORDUA!

XABIER
MENDIGUREN

Idazlea

Hozkailuari bisitaldiak

Barre egiteko moduko sukaldaria ei dugu, eta horrexegatik, akaso, esker onekoa oso. Haragi-zalea, kolesterola eta koiptei burla eginez, txuleta eta solomotxoak janzet asetu ohi da. Idazteari ekiten diorean, baina, bestela asetu behar izaten du bere egoneza: hozkailura bisitaldiak eginez.

Edozein jaki baino, hala ere, afal ondorengo solasaldiak dira Xabierren bizio handiena. Oroimenean geratu ohi diren lagunarteko berriketa horiek. Juan Mari Irigoienek «Babilonia» atara ondoren, Donostiako Parte Zaharreko «Urepel» jatetxean, lagunartean egin zuten bazkari hura esate baterako. Hartan, dudarik gabe, nahiz eta Xabierrek piperra gorroto duen, ez zen gatz eta piperrik falta. Zeraingo ostatuan eta Beasaingo «Zaldiak» jatetxean falta ohi ez diren bezalaxe.

Martin Berasategi: «Sukaldaritzza ona edo txarra da, besterik gabe»

Hogeita hamairu urte ditu, eta hauetarik hogeitak sukaldean daramatza. Lasarten jaioa, azken aldian leku guztietan da ezaguna, baita Espainia, Frantzia eta Italian ere. Bere baratza fruituen zain, txirlak ozpine-tan lehen aldiz jarri zituenak lasai hartu du ospea.

ARGIA. Gorantz egiten ari zara azken aldian. Zein dira arrazoiak zure ustez?

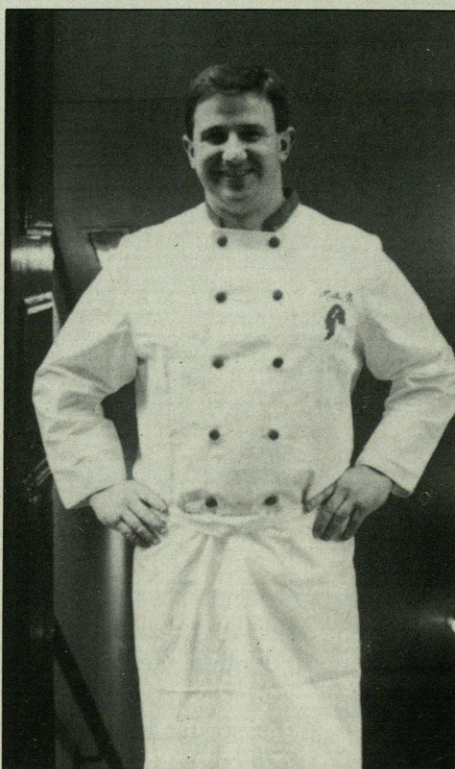
MARTIN BERASATEGI. Gaztea naizen arren, urte asko daramatzat sukaldean. Edozein sukaldariren ametsa leku egokia eta zabala izatea da. Guk geure baratza dugu, fruta zuhaitzak, belar lur-rindunak... Gaztea naizenez, mundu guztia gutaz mintzatzen ari da.

A. Sukaldaritzza ikastetxe askotatik igaro zara. Zein izan da eraginkorrena?

M.B. Nire ama eta izeba irakasle izateko zortea izan nuen. Beraiek erakutsi zidaten irabazteko oinarriak dena, lana egiten. Hamazazpi urterekin joan nintzen Frantziara, eta gozogintza ere ikasi nuen.

A. Zer ekarpen egin diozu zuk ikasitakoari?

M.B. Lana egiteko gogoia. Oso gaztetatik hasi nintzen jaten zuen jendeak bezain ondo pasatzen platerak prestatzen. Urte luzez ikas dezakezu, baina ez janaria

Sukaldariaren berezko lana jaten ematea da. Profesionalak, beraz, ongi eman behar dute».

prestatzen; jaten duenak bezain ongi ez baduzu pasatzen, jai duzu.

A. Postrea asko zaintzen duzu, jatetxe gehienetan pixka bat alboratua gertatzen den bitartean.

M.B. Oso gozozalea naiz. Beti gustatu izan zait, eta sukaldean postreak asko landu behar dira, jatorduko zati garrantzitsua baitira.

A. Obizko platerak eta berriak nahasten dituzu.

M.B. Nire ustez Euskal Sukaldaritzza Berria eta Zaharraren arteko dikotomia ez da errealia. Sukaldaritzza ona edo txarra da, besterik gabe. Jatera esertzen denak gauza onak eskatzen ditu, berdin zaio berria den ala ez. Egun berria dena hemendik gutxira ohizko bihurtuko da

ona bada.

A. Zure jatetxean bapo jaten dela diote.

M.B. Beti pentsatu izan dut jan nahi duenak batez ere jan egin behar duela. Sabela ondo bete. Gero, betetzeko erabilitakoa ona den ala ez esan dezake, baina batez ere bete. Izen handiko jatetxetara joan eta goseak irteeta neuri gustatzen ez zaidala, nola egin gauza berri nire bezeroei? Hala ere, horrekin ez dut esan nahi nik baino janari urriagoak ateratzen dituztenak errespetatzen ez ditudanik, baina sukaldariaren berezko lana jaten ematea da. Profesionalak, beraz, ongi eman behar dute, baina eman.

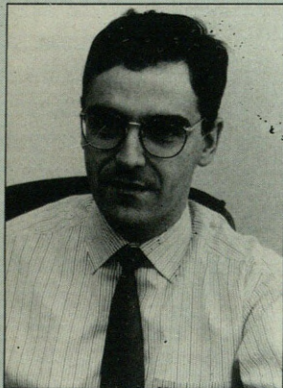
AMAGOIA IBAN

BATA ZURIA ERANTZITA

JULIAN FLOREZ
ESNAL

Elhuyar-eko kidea

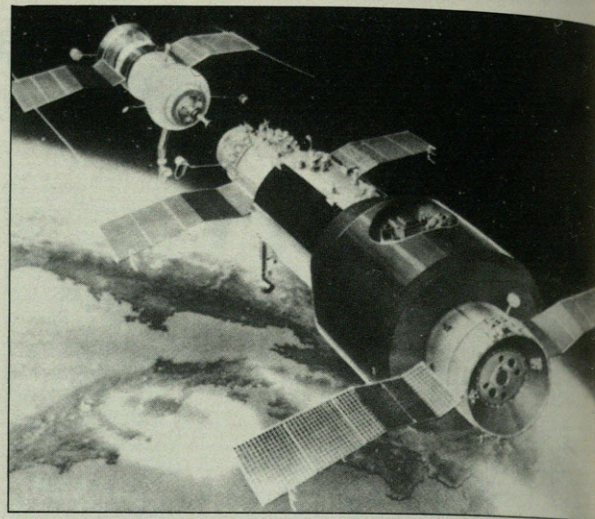
Baliabide natural finituak

Gaur egun eredu ekonomiko gehienek aurrerantzean lortu ezina gerta daitekeen helburua dute oinarri bezala, hau da, hazkunde positiboa. Honek gizadiaren hobekuntza eta gainera, pertsona bakoitzak dituen ondasun materialen gehikuntza areagotzen ditu. Une honetan lurralde aberatsek, aipatu printzipio ekonomikoetan oinarrituz, lortu dute beraien aberastasuna. Horretarako, munduan dauden baliabide naturalak infinituak balira bezala jokatzeko dute, baina errealitatea oso bestelakoa da.

Ekonomikariak eta jendeak oro har, baliabide horiek finitu eta birziklaezinak direla ez dute ahaztu behar. Beraz, pertsona-talde

edo gizarte batek ondasun berezi batetik zerbait gehiago ateratzen duenean, beste norbait gutxiagorekin gelditzea ezinbestekoa da. Horrela, baliabide naturalak gutxiagotuz doazen tamainan, herrialde txiroek aberatsetan bertan, desoreka ekonomikoak handituz joango dira.

Egoera horretan, ekonomikariak eta politikak teknologiarantz itzultzen dira; teknologiaren bidez baliabide ezaren arazoa konponduko dela pentsatzen dutelakoan. Zientziari esker, paper artifiziala, eguzkitiko energia oinarritutako automobilak, fusio bidez sortutako elektrizitatea, eta abar lortzea espero da. Dena den, esandako guztia errealitate oso urrunga dago. Termodinamikaren bigarren printzipioak, gauza bakoitzak kostu berezi bat duela eta ezerezetik ezin dela deus ere sortu esaten du. Ondorioz, aurrerantzean teknologiak izango duen zeregina iraganean izan duena baino askoz ere handiagoa izango da. Era egokian erabiliz gero, gaur egun dauden arazo batzuk zuzentzeko balioko du baina dena den, baliabide naturalen mugak ezin izango ditu gainditu.

Orbitan jarri baino lehen izarrak ezagutzeko topagune

YURI Gagarin izan beharrik ez dago izarretan ibili ahal izateko. Ziur zu zeu ere askotan ibiltzen zarela zazpi-garren orbitan itzulunguruka, edo ilargian, harbitxiren baten bila. Ez zara bakarrik. Baina hurrengoan, horrelako bidaiatxoren bat egin baino lehenago, izarrei buruz gehiago jakin ahal izango duzu Aranzadi Zientzi Elkarteak antolatu duen Astronomiari Buruzko Hitzaldi-Ziklora joaten bazara.

HIRUGARREN urtea da hau

Izarren sorrera eta desagertpena buruz ere mintzatuko dira ikerlariak.

Aranzadik mota honetako hitzaldiak antolatzen dituela. Urriaren 1etik 6ra arte izango dira Kutzak Donostian duen hitzaldi aretoa. Eguzkiari azken aurrerakuntzei esker egin dakizkiokeen radiografiak berriz jakin dezakezu, aurrerantzean erretzeko beldurik gabe. Teodora Roca Fortes ikerlaria izango da hizlaria.

MADRILEKO Unibertsidad Complutensen irakasle den Itziar Aretxaga kuasarrei buruz arituko zaigu. Azken aldian hain entzunak diren zulo beltzak eta izar berrien kumuloak buruz, alegia.

Manuel Toharia zientzialaria ere bertan izango da negutegi efektuari buruz hitz egiteko. Lurra ez dela efektu hori jasaten duen bakarrik jakinaraziko digu kazetari, ikerlari eta idazle bialakatu den gizon honek.

Azken egunean Enrique Martinez ikerlari eta idazleak *Big Bang*-ari buruzko azken ikerketak azalduko ditu ■

ETXE ZULOAN

● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ●

ELKARRIZKETA

F.J. Elias: «Dekorazio gustuak modaren arabera doaz»

Zortzi urte daramatza gizon honek dekorazio munduan. Etxe askotan sartu izan da espazioak apaindu asmoz. Zurean ez dela sartu? Irakur ezazu elkarrizketa hau eta ez duzu bera bezalakorik etxean sartu beharko. Berak emango dizkizu jarraitu beharreko pausoen zerrenda. Ongi esanak ongi entzun.

ARGIA. Dekoratzailerik baten lana non gauzatzen da batez ere?

F.J. ELIAS. Ez gara etxeetan bakarrik sartzen. Komertzioetan ere sartzen gara. Batez ere komertzio guztiak behartuak daudelako obra-
ren bat egiterakoan Udale-
txearen baimen bat izatera.
Baimen hori lortzeko beha-
rezkoa dute planoak eta
proiektua prestatzea, eta
hori guk egiten dugu.

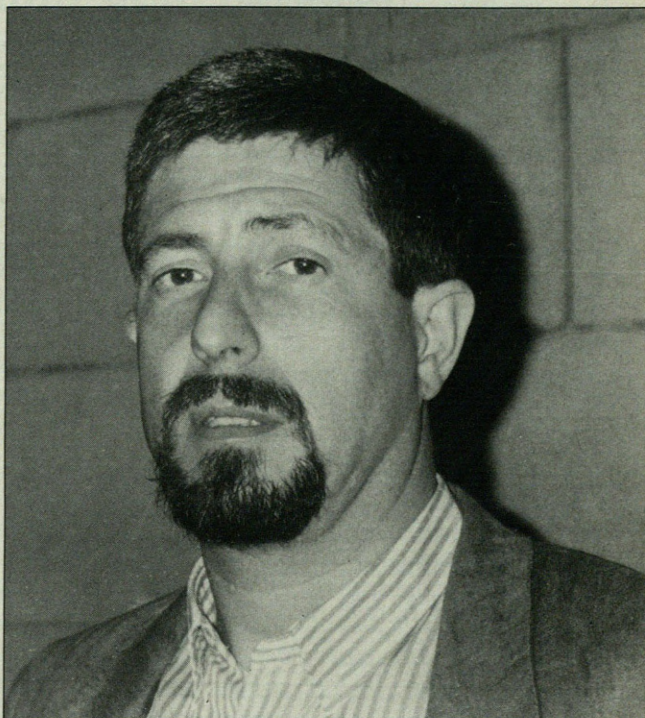
Berrikuntza handiak be-
har dituzten etxeetan gerta-
zen da hori batez ere. Hori
banaketa arloan. Ornamen-

tazioan sartzerakoan, den-
darien beraiek izaten dituzte
beren lagunak. Hor jada guk
ez dugu lan gehiegi izaten,
bakoitzak bere gustura jar-
tzen baitu.

A. Zuek konkretuki zer lan egiten duzue gehien?

F.J.E. Etxetako distribu-
zioa lantzen dugu batez ere.
Altzarien aukeraketan ere
sartzen gara batzuetan, bai-
na batez ere espazioa ahalik
eta ondoen baliatzeko azter-
ketak egiten ditugu. Funt-
zionaltasuna jorratzen du-
gu.

A. Etxe berri bat dekora-

Eliasek etxearen egitura errespetatu behar dela dio.

tzeak zenbat kosta dezake?

F.J.E. Mugarik ez dago. Nahi
adina gasta dezakezu. Baina
demagun etxe berri batera
doan bikote batetaz ari ga-
rela. Etxea berria denez, ez
du proiekturik beharko. Al-
tzariak eta gainontzekoak
sartzea besterik ez dute
behar. 100.000 pezeta (4.347
libera) inguru izan daiteke
merkeena.

A. Zer moduzko gustua du jendeak?

F.J.E. Denetarik dago, txiki-
keriak ere kontuan hartzen
dituenetik hasita dena de-
koratzailearen eskuetan jar-
tzen dueneraino.

Baina oso gauza bitxia-
gertatzen da. Kaleko jen-
deak asko jotzen du neka-
zari girokora, ez duelako
normalean ikusten. Baserri-
tik datorren jendea, aldiz,
estilo modernoaren aldekoa
da, besteaz nazkatutik da-
goelako edo.

A. Hala ere, egongo dira

gehienek eskatzen dituzten
gauza komunak.

F.J.E. Modaren arabera
doaz gustuak askotan. Rus-
tikoa nahi dutenek egurra
eskatzen dute. Igeltsoarekin
egindako apalak eta ban-
kuak ere —ibizar estiloa
deitzen zaio— asko ugaltu
dira.

Koloreetan sartuta, izokin
kolorea asko erabiltzen da
orain. Batez ere sukalde,
jate-txe eta tabernetan, ape-
titoa irekitzen duela jakina
baita.

A. Etxe berriei aritu gara.
Demagun etxe zahar ba-
tean bizi zarela. Zer hartu-
ko zenuke kontuan orduan?

F.J.E. Etxearen berezko egi-
tura lehenik. Hori errespe-
tatzen saiatuko nintzateke.
Etxeak nortasuna galdu ez
zezan. Zaharra izanik, ziur
aski estilo rustikoa erabiliko
nuke.

AMAGOIA IBAN

Funtzionaltasunaren izenean

ETXEAREN barruko itxura aldatu nahi baduzu —as-
pertua zaudelako jada lehengoaz edota zure etxeak
oraindik itxurarik ez duelako—, bi puntu izan itzazu
beti buruan.

Lehenik, zure bizimodua aztertu. Nahitaezkoa duzu
hori zure etxeari eskatuko dizkiozun baldintzak ezar-
tzeko. Adibidez, etxetik kanpo denbora asko igaroko
baduzu, eta bertan zaudenean logela edota egongela
erabiliko badituzu batez ere, ez du zentzurik sukaldean
izugarritzko obrak egitea, etekin murriztzak aterako
baitzizkiozu.

Bigarrenik, zure beharrak aztertu ondoren, duzun
espazioa ahalik eta ondoen baliatzen saiatu. Funtzio-
naltasuna behar duzu gehienbat, batez ere pisu batean
bizi bazara, hauetan espazioa ez baita soberan izaten.
Funtzionaltasunak ez du derrigorrez zatarra esan nahi,
funtzionaltasun dotorea lortzea zure esku dago.

TELEBISTA-IRRATIA

• TELEBISTA-IRRATIA • TELEBISTA-IRRATIA •

IKUSI BAIETZ

● Garai batean Zuberoako biztanleriak, batez ere Maule ingurukoak, apretak egitea zuen lanbide. «**Euskal Herritik**» dokumentalak horren berri eman eta oro har bertako ekonomi jarduerak ere azalduko dizkigu, guztien artean, kultura turismoak duen garrantzia azpimarratuz. Astelehenean, urriaren 4ean, 23.40etan.

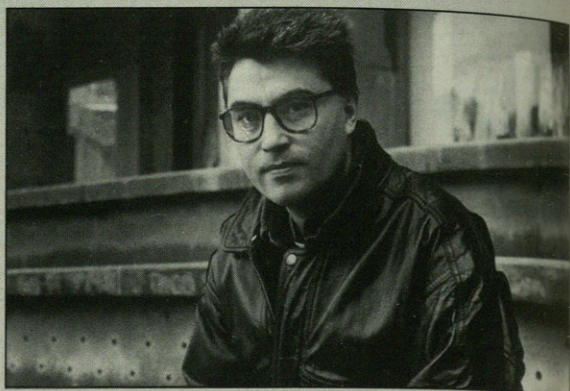
● «**Zeuk erabaki**» dioen eztabaida saioak, gaurkotasun handiko gizarte arazoak dramatizazioen bitartez azaltzen ditu. Jorge Gimenezek aurkeztua, asteazkenean, urriaren 6an, 22.35etan izango da ikusgai.

● Igandean, urriaren

10ean, «**Gizon traketsak**» izeneko telesailak hirugarren atala erakutsiko digu. Gary eta Dermot, pisu berean bizi badira ere, erabat ezberdinak dira: bat denbora osoa nesken atzetik eta bestea bere neskala-gunarengandik ahalik eta urrunen egon nahian. 23.00etan.

● Igandean ere, 23.25etan, «**Lady Chatterleyren maitalea**» filmea emango zaigu. Duela urte batzuk ikusleengan zeresan ugari eragin zuena, D.H. Lawrence idazlearen izen bereko eleberrian oinarritua dago. Zuzendaria: Just Jaeckin. Antzezleak: Silvia Kristel, Shane Briant eta N.A. Mitchel.

TXORI BATEK ESAN DIGU

Manolo Gil bideogile ezaguna ETBrako programa bat prestatzen ari zaigu, «**Banan banan**» izeneko. Euskal Herriko musika talde eta bakarlarien inguruan arituko da. Elkarriketak eta zuzenean grabatutako kontzertuetako bideo-klipak tartekatuko ditu, oinarrian. Guzti hau, irudi bereziez. Juan Kruz Lakasta izan da gidoilaria eta Patxi Ugarterekin batera aurkezle lanetarako aukeratua. ITP Iruñeko ekoiztetxeak hartu du bere gain produkzioa. ETBra aurkeztu eta orain bertako arduradunen erantzunaren zain dago Manolo Gil.

10. URTEURRENA

EUSKAL KULTURAREN URTEKARIA

Euskal Kultura gertatzen diren berri guztiak bildu eta ondoren ARGIA aldizkariak argitaratzen duen URTEKARIA da azken 10 urte hauetan erreferentzi unetan zalantza guztiak argitu dizkizuna.

10. zenbaki honetan, aurten Euskal Kulturak eman dituen urrats eta gertakariez gain, azken hamar urteotan euskal gizartean kultur arloan nabarmen eta erabakiorrak izan diren hainbat gertaera,

pertsonaia, lan eta mugimenduak topatuko dituzu: erreferentziak, hemeroteka, gogoetak... Jakina, eguneroko lanean lagungarri izango zaizun agenda ere bertan izango duzu, gure kulturaren ezinbestekoak diren izen, telefono eta helbideez.

Aurten ez duzu orain arte bezala kalean jarritako mahaietan topatuko, baina zuzenean etxean jaso dezakezu URTEKARIA, eta gainera sos gutxiagoren truke.

ETXEAN
MERKEAGO

HARPIDETZA SARIAK
Hego Euskal Herria
1.300 pzta / Ipar
Euskal Herria 71
libera / Espainia
1.300 pzta / Beste
Atzerriak 1.650 pzta/
Airez 3.300 pzta

SALPUNTUETAN
Hego Euskal Herrian
1.700 pzta / Ipar
Euskal Herrian 85
libera

**HARPIDETZA
TXARTELA**

Tel:

(943) 37 15 45

Faxa:

(943) 36 10 48

IZENA _____	1. DEITURA _____
2. DEITURA _____	HELBIDEA _____
TFNOA _____	HERRIA _____
KODE POSTALA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTS. HELBIDEA _____	SUKURTS. ZKA. _____
KONTUAREN ZENBAKIA _____	HARPIDE ZKA. _____

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2 LASARTE-ORIA 20160

Elena Azpeitia: «Kirolaria baino gehiago azpian dagoen pertsona baloratzen dut»

K irolari beti lotua egon da. Zarauztar honek hamar urte eman zituen eskubaloian jokatzeko eta euskal filologiako ikasketak burutu ondoren, kirol munduan murgilduta dabil. Atuna tomatearekin gogoko duen eskorpio honek, hamaika kirolari elkarrizketatu ditu, futbolariengandik hasi eta arraunlariengaino. Zinema zaletasunetako bat du eta kolore gogokoak zuri eta beltza. Azkenaldi honetan telebistan ari bada ere, irratian lan egin izanak asko lagundu dio.

ARGIA. Zer gorrotatzen duzu gehiago, «zango-trabata» edo «mikroan trabata»?

ELENA AZPEITIA. Zango-trabata.

A. Emakumeen Tourra noiz zango da gizonezkoen pareko?

E.A. Nire desioaren arabera, berehala. Baina errealitatean ez dela inoiz izango

iruditzen zait.

A. Sauraren «Maraton» filmea, Hugh Hudsonen «Carros de fuego» edo John Hustonen «Evasion o victoria»?

E.A. «Evasion o victoria».

A. Maite Zúñiga, Rosi Talavera edo Maria Luisa Irizar.

E.A. Maria Luisa Irizar.

A. Kirol saio batean egon beharrean, «Begoñaren etxean» egon beharko ze-

nukeela oihukatu dizun pertsonari, zer esango zenioke?

E.A. Aukera bat merezi dudala gutxienez, ez da hala?

A. Emakumeak «manolaz» jantzita edo «zezenak» toreatzen?

E.A. Norberaren pertsonaltatea errespetatzen.

A. Epailen bazina, Katrin Krabberi zigorra kenduko al zenioke?

E.A. Ezin da dopinaren jorkoa legezatu, kontrolatu egin behar da. Tamalez, dopina arinago doa berau kontrolatu behar duten «hankak» baino.

A. Kontxako estropadetan, traineruen ongi etorrian zer sentitu zenuen?

E.A. Oso hunkigarria izan zen. Kazetari batentzat, hor egotea, disfrutatzea da.

A. Bertsotan, Arantzazu Loidi, Estitxu Arozena ala Maialen Lujanbio?

E.A. Hirurak. Bertsolarieki mihaspen berezi bat sentitzen dut.

A. Zein kirolari gustatuko litzaizuke elkarrizketatzea?

E.A. Jende asko. Kirolaria baino gehiago pertsona baloratzen dut. Baita itzalean jarduten diren pertsonak ere.

A. Ikusi ahal duzu emakume bat kirol arduradun?

E.A. Bai noski, zaila den arren.

A. Lanean hasi aurretik urduri jartzen zarenean zer egiten duzu?

E.A. Azkazalak jateko bizioa gaitzietzen egiten zait.

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Itxurak

T elebistan, inon ez bezala, esaten dena eta esateko modua erlacionatuta daude oso estuki. Edukina eta forma hain lotuta egonik zaila da bata besteaz bereiztea. Horregatik, EITBK bere itxuran proposatzen digun aldaketaren atzetik zer dagoen hausnartu guran nabili. Hiru koloredun txoriak errepresentatzen duenak hamar urte bete eta gero, berrikuntzak ezagutuko omen ditu. Berrikuntza, Entearen irudi korporatibotik hasi eta kate bakoitzaren edukinetara zabalduko ei da. Telebista kateei dagokienez *promo*, *kareta* zein irudi orokorraz gain programa ugari aldaketak dituzte. Duela hainbat hilabete Kataluniako telebistak ezagutu zuen berri- txuraketaren kopia izan daiteke arrazoia. Autonomia honetako tele-irudia berriztu beharra dagoela kontutan hartu dute agian. Udaberri partean, Legebiltzarrean EITBren planteamenduei buruz egin ziren eztabaidak izan ote dira aldaketen abiapuntu? Erantzunik ez, formak berri behar diren aitzakiaz, edukinean sartzen dituzten aldaketak usaindu eta konfirmatu beharko ditugu gero. Ikasturte berriaren distiraz itsuturik zaila da programazioaren atzetik egon daitezkeen benetako berrikuntzak non diren ikustea.

EDORTA ARANA

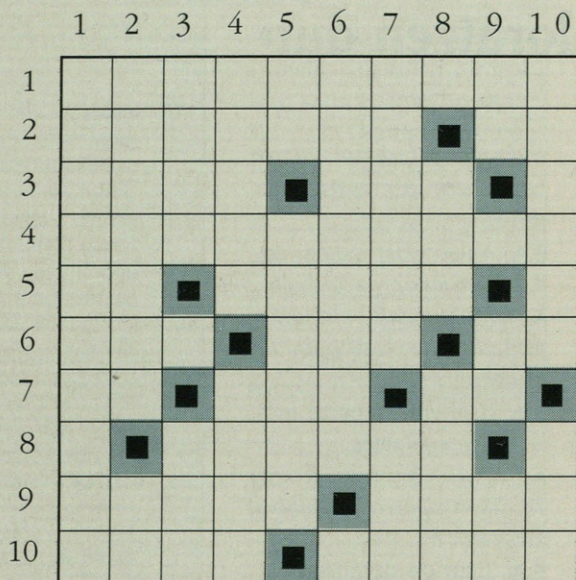

Elenaren kirol gogokoak eskubaloia, futbola eta tenisa dira.

JON ODRIOTZOLA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Gazta biguina. 2.- Hiltzailea. Ogi, hitz elkarketan. 3.- Animalia ornogabeei deitzeko era arrunta. Gudaloste. Lehenengoa. 4.- Galdeketak. 5.- Ukatzeko. Madari. Bokala. 6.- Nauka. Juntagailua. Pluralean. 7.- Ergatibo pluralaren marka. Gora jo. Euskal fonema. 8.- Tona. Abiadura. Argona. 9.- Baserriko aberea. Ut! 10.- Neukan. Zoroak.

GOITIK BEHERA: 1.- Beti-beti ez. 2.- Garbiak. Gar. 3.- Zaude. Uranioa. Sarrera. 4.- Titanioa. Bokal bikoitza. Gizon izena. 5.- Salgaiak handizka saltzen diren eraikuntza. 6.- Neska gaztea. Bokala. 7.- Elkarrekin. Errepikatuz, ikara. 8.- 2. bokala. Bizkaieraz, ote. Arto irinez eginiko opila. 9.- Hitz grekoa. Bokala. Artsenikoa. Dago. 10.- Mendiko ateak. Euskaraz eta kitto!

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Animalia
Atabalak
Betazala
Marrazki

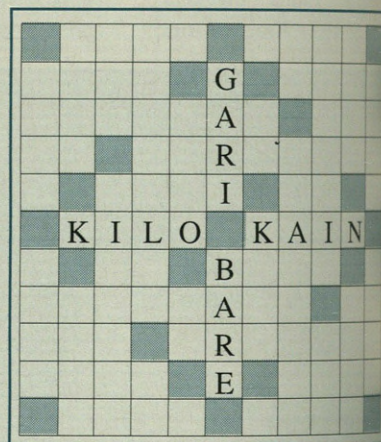
7 letra

Bizigai
Distira
Iraleku
Izozkia

4 letra

Aiar
Akta
Alua
Arin
Arta
Asia
Baba
Bait
Bare
Daki
Ekia
Eten

Gako
Gari
Ibar
Ibon
Iran
Izua
Kain
Kala
Kilo
Nano
Nere
Tuak

2 letra

Ai
Al
An
En
Ir
Si
Tk
Zi

3 letra

Eri
Iaz
OAS
Oti

1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	

l/urrialdia	▼	(Errep.) ikara	▼	Utzi	▼	(PL) Etzeko animalia
Zango atalak		Tona		Italiako dirua		
▶		▼		▼		▼
	12			9		5
Urania	▶	Letoniako hiriburua	▶			
Detekta- gailu		Interjek- zioa				
▼		▼	Norat atzizkia	▶		
		13	Modu atzizkia			
			▼			
		Bat	▶	Alderdi espainiara	▶	
		Arazoa		7 Hamar		8
		▼	Kontso- nantea	▶	▼ Potasioa	▶
			Musika nota		Gor	
▶		▼	▼	Sufrea	▶	▼
				Bizkaieraz, du		Euskaraz eta kitto!
Gai kimikoa	▶			▼		▼
Garai						
▼		Bat	▶	Arago- tzeko	▶	
11		500		Tona		
	▼		▼			
		4			Pluralean	▶

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzagrama

TULIAN GOROSPE

EZKER ESKUIN 1. Iragarpena. 2. Birigarro. 3. Igara.

Iajo. 4. Laborantza. 5. A. Ia. Otu. S. 6. Lea. O. Zan. 7.

Dinutza Az. 8. R. Rr. Ukitu. 9. Atatak. Zor. 10.

Kikarak. Re.

GOTIK BEHERA: 1. Ibilialdiak. 2. Riga. Ei. Ti. 3.

Arabiarrak. 4. Giroa. Urka. 5. Agor. Ot. Ar. 6. Ra. a.O.

Zuka. 7. Printzak. K. 8. Eratua. Iz. 9. Noiz. Nator. 10.

A. OAS. Zure.

Hieroglifikoa: EHUn

Hitz Kateatuak

E	M	A	N	L	E	M	A		
I	S	I	L	E	S	A	R	I	
K	A	N	T	A	R	I	R	O	N
A	N	U	G	A	Z	A	M	A	K
S	Z	E	R	K	T	O	A		
D	I	R	A	E	Z	K	A		
A	R	A	O	T	E	A	A		
B	A	R	K	A	M	E	N	I	L
E	T	A	B	A	N	D	E	R	A
L	A	R	I	N	U	R	R	I	
L	A	I	A	T	A	T	I		

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Furra, furra, euskal zinema gure gustukua

PASA berria den Donostiako Zinemaldian izan baziren, ohikeriak agintzen duen legez, euskal zinema-ren maratonia eta Arregi jaunaren prentsaurrekia. Han, balizko ikusentzutezkoen institutuaren sorketa aipatu zelarik.

Polita, ez da? Gure Kultura ministroak promesak egiten aretoan, zinema barra barra. Ba ez, ez pentsa, ez zen batere polita izan desagradablea eta tristea baizik. Alde batetik, inork ez bait daki zertarako balioko duen hainbestetan aipatu den institutu memelo horrek. Euskal Media asmakizun petralaren birmoldaketa leloa besterik ez den horrek. Bestalde, baietz zeozer faltan aurkitu Maratoin: «Cita con Alberto»; «Ignatius de Loiola» marrazki bizidunak; «Detras del tiempo»; «El ojo del fotografo» eta «Urte ilunak». Kuriosoa, alazankoa. Non arraiio ezkutatu ote zen Medemen katagoria? Zer gertatu, berriz, Juanma Bajo Ulloak lehendabizi Venezian eta gero Montrealen akatu zuen amarekin? Balarik gabe geratu ziren akaso «Acción Mutante»-ko militanteak?

BEGOÑA DEL TESO

Zinema kritikaria

KONTUA zera da, gure handikien eskemaren arabera, aipatutako guzti horiek ez omen dira euskaldunak. Ez ei dira euskotarrak. Ez omen dira gure nortasunaren ordezkari leialak. Madril aldera joan ziren hemen inork ematen ez zizkien sosen bila. Eta hori bezalako traiziorik pekatu astuna da Lakuaren begietarako.

Ez, Bitorixen dauden horiek ez dute gogoko zinemaldi denak txunditu dituen zinema. Axola gutxi. Beraientzako izango baita galera. Ez Juanma, ez Alex, ez Enrique, ez Julio ez dira sekulan zeluloide gosez hilgo. Bi detaile. Bata ezaguna duzue, Almodovar da «Acción Mutante»-ren ekoizlea. Bigarrena, ordea, berria da oso. Zinemaldiak eskaini zion gau lizun hartan, On Pedrok «La ardilla roja» zeharo

zuela begiko aitortu zuen. Ez, ez dagosez hilgo gure mutilak. Espero zagu, oster, lotsaz hil daitezela inoiz di apurrekin bizitza tamalgarri gogor heltzen dioten Lakuako jautxoak.

BITARTEAN, egin dezagun borroka. Madrilgo Gobernuak ikusentzutezko trasferentziak ematen badizkie, ezer ez dute jasoko artiberdaderoek eta dena beraien akotoek.

Otoitz egin dezagun. Ia mugatu ezagutzen ez duen zeluloideak hegaitu, guztien azpitik, bertako mixtore guztien gainetik egin dezan. Mundu zabala dela badakite gure faboritoei Ez daitezela gera Bitorixen ate joko.

Egin dezagun apostua. Pasaportu barik izan arren, euskal NANA ez hain dute ere, Juanma, Iñaki Dorronsoro, Enrique, Julio eta —sendotzen diren, ikasten duenean— Arantxa egiten dituzten fotogramak gure ditugu. Begi eta bihotzean errotuta.

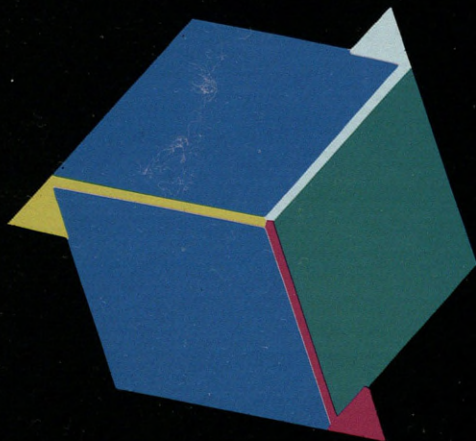
Eta hala ez bada sar daitezela beraien teak kalabazan ze gu zinemara gozatu eta...

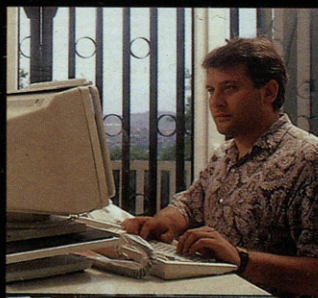
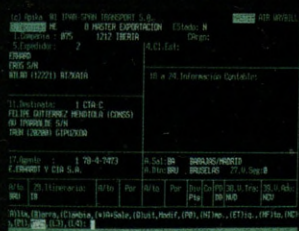
F.M. 103.0

APIKA

GURE INFORMATIKAZ BAI

ETENGABE LANTZEN DITU APIKAK

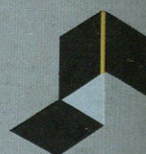
1. Aztertu

2. Instalatu

3. Irakatsi

4. Sustatu

Avda. Ametzagaña, 19 - Bajo - Tel: (943) 28 33 99 - 28 36 78 / Fax: 27 46 00 - 20012 DONOSTIA

Begoñalde kalea, 9 - 1 — Tel: (94) 446 76 84 / Fax: (94) 446 76 85 - 48007 BILBO

Aragó kalea, 63- beheko-1 — Tel: (93) 226 49 24 / Fax: (93) 226 49 24 - 08015 BARCELONA